

**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว
ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1
(พ.ศ.2564 - 2573)**

**กรมอนามัย
กระทรวงสาธารณสุข**

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 – 2573)

ISBN 978-616-11-4617-7
พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2564
จำนวน 2,000 เล่ม

สงวนลิขสิทธิ์ โดย กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย
ไม่อนุญาตให้คัดลอก ทำซ้ำ และดัดแปลง ส่วนใดส่วนหนึ่งของหนังสือเล่มนี้
นอกจากได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากเจ้าของลิขสิทธิ์เท่านั้น

จัดทำโดย :

กรมอนามัย
DEPARTMENT OF HEALTH

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2590-4190 โทรสาร 0-2950-4356
<http://hia.anamai.moph.go.th>

จัดพิมพ์โดย :

บริษัท ธัญญ์สัมฤทธิ์ 249 จำกัด
โทรศัพท์ 0-2152-4419 โทรสาร 0-2152-4419
E-mail : thansumrit249@gmail.com

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

วิสัยทัศน์	ประเทศไทยมีความเป็นเลิศระดับสากล และเป็นผู้นำของเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ				
เป้าประสงค์สูงสุด	“ลดการเจ็บป่วยต่อประชาชน ลดผลกระทบต่อประเทศ และเป็นศูนย์กลางในระดับเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”				
	Blueprint of Success				
	ระยะสั้น (พ.ศ.2564 - 2565)	ระยะกลาง (พ.ศ.2566 - 2570)	ระยะยาว (พ.ศ.2571 - 2573)		
เป้าประสงค์	<ul style="list-style-type: none"> มีฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ร้อยละ 50 ของประชาชนมีความรอบรู้และทักษะในการจัดการสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 5 ร้อยละ 50 พื้นที่เป้าหมายมีการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 10 มีนวัตกรรมด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 	<ul style="list-style-type: none"> อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 10 พื้นที่เสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีการจัดการสาธารณสุขได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 20 		
พันธกิจ	วางนโยบายและทิศทางของประเทศในการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	สร้างความเป็นเลิศของประเทศในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		สร้างความร่วมมือในประเทศ อาเซียน เอเชีย และระดับนานาชาติ เพื่อการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน	
ประเด็นยุทธศาสตร์	1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน และทักษะของประชาชนในการปรับตัวและจัดการตนเอง ต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	2. การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง	3. การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคงของประเทศ	4. การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล	
เป้าประสงค์ ตัวชี้วัด	<p>1.1 ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะอย่างเหมาะสม ดูแลสุขภาพตนเองและชุมชนจากภัยอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>KPI: 1. ร้อยละของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมีทักษะจัดการสุขภาพตนเอง จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้อย่างเหมาะสม</p> <p>2. จำนวนเครือข่ายการจัดการสุขภาพในระดับชุมชน ที่มีทักษะจัดการภัยของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานชุมชนฯ</p> <p>3. สัดส่วนประชาชนที่มีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (ร้อยละของประชาชนทั้งหมด)</p> <p>1.2 ประชาชนกลุ่มเสี่ยงของประเทศได้รับการดูแล ค้ำครองสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และปรับตัวได้อย่างเท่าทัน</p> <p>KPI: อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนกลุ่มเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง</p>	<p>2.1 ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการนโยบายด้านการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทุกระดับ</p> <p>KPI: 1. ระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการระดับประเทศ</p> <p>2. จำนวนความร่วมมือเชิงนโยบายด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศและประชาชนอาเซียนต่อการจัดการสุขภาพของประชาชนร่วมกัน</p> <p>3. จำนวนความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุขกับหน่วยงานองค์กรภาคี เพื่อการขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย</p> <p>4. จำนวนเขตสุขภาพที่ระดมพลังภาคีทุกภาคส่วนร่วมสร้างนโยบายและขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างบูรณาการ</p> <p>5. จำนวนพื้นที่ในระดับตำบลที่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่</p>	<p>3.1 พื้นที่เสี่ยง พื้นที่ทางเศรษฐกิจและพื้นที่ความมั่นคงของประเทศได้รับการจัดการการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล</p> <p>KPI: 1. ร้อยละของพื้นที่ทางเศรษฐกิจและพื้นที่ความมั่นคงของประเทศได้รับการพัฒนาให้เป็นต้นแบบของประเทศในการจัดการการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีมาตรฐาน</p> <p>2. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อรองรับการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว</p> <p>3. ร้อยละของพื้นที่จังหวัดชายแดนที่มีรูปแบบการจัดการด้านสาธารณสุข เพื่อการลดปัญหาและการเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นไปตาม IHR 2005</p>	<p>4.1 พื้นที่เสี่ยงจากการระบาดที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>KPI: 1. ร้อยละการลดลงของพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>4.2 ประเทศไทยมีระบบบริหารจัดการการเงินการคลัง และธรรมาภิบาลในการจัดการปัญหาสุขภาพของประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>KPI: 1. ร้อยละของสถานบริการสาธารณสุขที่ผ่านเกณฑ์การบริหารจัดการองค์การรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>2. ระดับความสำเร็จของระบบคลังของการจัดการสาธารณสุข</p> <p>3. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบปฏิบัติด้านสาธารณสุขเพื่อจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>4.3 สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งของประเทศ สามารถจัดบริการสุขภาพจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>KPI: ร้อยละของสถานบริการสาธารณสุขผ่านมาตรฐานการจัดบริการสุขภาพจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>4.4 ค่าใช้จ่ายของประเทศด้านสาธารณสุขลดลง</p> <p>KPI: ร้อยละของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขจากโรคที่เกี่ยวข้องลดลง</p> <p>4.5 ประชาชนได้รับการคุ้มครอง ป้องกัน รักษา พื้นฟูปัญหาสุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>KPI: ร้อยละการลดลงของการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>4.6 มีนวัตกรรมเพื่อจัดการการสาธารณสุขจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ</p> <p>KPI: จำนวนนวัตกรรมเพื่อจัดการการสาธารณสุขจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อปี</p>	
กลยุทธ์	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาความรู้และทักษะแก่ชุมชนในการป้องกันและดูแลสุขภาพตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เพื่อพัฒนาทักษะสร้างการมีส่วนร่วม และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สร้างสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีทุกภาคส่วนในการดูแลประชาชนด้วยกลไกของชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> ประสานความร่วมมือระดับประเทศทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บูรณาการทั้งในและนอกภาคสาธารณสุขของประเทศ เพื่อร่วมขับเคลื่อนนโยบายการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ร่วมจัดการนโยบายการสาธารณสุขของประชาชนในพื้นที่ ยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของอาเซียน 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานและเพิ่มสมรรถนะของระบบสาธารณสุข รองรับการเติบโตในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่เศรษฐกิจที่เสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เสริมสร้างศักยภาพด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งเสริมการสร้างสรรคการจัดการสาธารณสุขรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตามกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ 	<ul style="list-style-type: none"> สร้างความเป็นผู้นำและธรรมาภิบาล ระบบการเงินการคลัง เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างกลไก พัฒนานโยบาย มาตรฐานและระเบียบปฏิบัติด้านสาธารณสุขระดับชาติ เพื่อจัดการความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบข้อมูล เน้นวางและคาดการณ์ความเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพ พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของประเทศรองรับการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บริหารและพัฒนานวัตกรรมด้านสาธารณสุขรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างสรรคองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และเทคโนโลยี ในการให้บริการผู้ป่วยในกลุ่มโรคสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 	
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	สธ./มท./ศธ./ทส./พม./กษ./รง./ภาคเอกชน/ภาคประชาชน	สธ./พณ./อก./กค./อว./มท./กท./BOI/ภาคเอกชนและภาคประชาชน	สธ./กก./มท./อก./กค.	สธ./มท./ดท./ทส./อว./สพฉ.	

บทสรุปผู้บริหาร

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ ทั้งทางสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและสุขภาพ หากไม่มีมาตรการจัดการที่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ซึ่งไม่เพียงเป็นภัยต่อปัจจุบัน แต่มีผลถึงลูกหลานในอนาคตด้วย เพื่อรับมือกับสถานการณ์ข้างต้น นานาชาติและประเทศไทย ได้ร่วมให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงปารีส (Paris Agreement) ตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มุ่งมั่นให้เกิดความรับผิดชอบร่วมกันของทุกคนที่จะรักษาโลก โดยจำกัดการเพิ่มของอุณหภูมิและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ ได้เรียกร้องให้มีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบ อันนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs)

สำหรับประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนา ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในหลายพื้นที่และประชาชนในวงกว้าง โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง ซึ่งเป็นความท้าทายต่อการพัฒนาประเทศ และการดำเนินงานภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี ทั้งด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงทางน้ำ และอาหาร และส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ ความรุนแรงของภูมิอากาศ การเปลี่ยนแปลงทั้งปริมาณและความชุกของฝน ส่งผลให้เกิดปัญหาความแห้งแล้ง น้ำท่วม ความร้อนที่สูงขึ้น จำนวนวันที่อากาศร้อนเพิ่มขึ้น เป็นต้น ได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนที่รุนแรงมากขึ้น ตามมา ทั้งการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภัยพิบัติ โรคจากความร้อน โรคติดต่อมาโดยแมลง เป็นต้น โดยองค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ว่า หากอัตราการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกอยู่ในระดับที่สูงที่สุด ประชากรไทยกว่า 2,451,300 ราย จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมในปี พ.ศ. 2613 รวมทั้งจะมีผู้สูงอายุเสียชีวิตจากสภาพอากาศร้อนจัดเพิ่มขึ้น 14,000 ราย ในปี พ.ศ. 2623 เมื่อเทียบกับการเสียชีวิตในปี พ.ศ. 2504 เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อภาระค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขและค่าใช้จ่ายของประเทศตามมาด้วย

จากเหตุผลข้างต้นดังกล่าว คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2555 มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพจัดทำยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นกรอบแนวทางการรับมือกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) เพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข เสริมสร้างศักยภาพ ทักษะของประชาชนในการจัดการต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามบริบทของพื้นที่ และสนับสนุนทิศทางการพัฒนาประเทศที่นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศ

วิสัยทัศน์ (Vision)

ประเทศไทยมีความเป็นเลิศระดับสากล และเป็นผู้นำของเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate goal)

“ลดการเจ็บป่วยต่อประชาชน ลดผลกระทบต่อประเทศ และเป็นศูนย์กลางในระดับเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”

โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ ดังนี้

- อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ ไข้เลือดออก มาลาเรีย โรคจากความร้อน เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภัยพิบัติ โรคระบบทางเดินหายใจลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่
- ความเติบโตของพื้นที่เป้าหมายที่จัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทย
- ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากปัญหาสุขภาพของประชาชนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง
- ความรู้รอบรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะในการจัดการสุขภาพตนเอง จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้และสัมมนาวิชาการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ
- มีต้นแบบและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ ที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

พันธกิจ (Mission)

- วางนโยบายและทิศทางของประเทศในการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- สร้างความเป็นเลิศของประเทศในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- สร้างความร่วมมือในประเทศ อาเซียน เอเชีย และระดับนานาชาติเพื่อการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) ประกอบด้วย

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชน ในการปรับตัว และจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Strengthening community capacity and people skills in health literacy coping with health risks from climate change)

มุ่งเน้นให้ประชาชนมีความรู้ มีทักษะสามารถดูแลสุขภาพตนเอง กลุ่มเสี่ยง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ผู้ที่มีโรคประจำตัว ผู้พิการ ได้รับการดูแลคุ้มครองสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อย่างเหมาะสม และชุมชนมีความเข้มแข็ง มีส่วนร่วมในการป้องกันและดูแลชุมชนตนเอง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง (Integrating capacity of all sectors to drive public health implementation and climate change)

มุ่งเน้นการระดมศักยภาพของทุกภาคส่วนในการผลักดันและขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายด้านการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ภายใต้หลักการ “ทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ หรือ Health in All Policy” โดยใช้กลไกประชารัฐ (รัฐ เอกชน ประชาสังคม) ขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิบัติ อย่างเป็นรูปธรรมและเอกภาพในทุกระดับ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ (Strengthening public health preparedness in climate change for national driven on economic, social and security)

มุ่งเน้นการเพิ่มสมรรถนะของระบบสาธารณสุขในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่เศรษฐกิจ เขตเศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ความมั่นคง และพื้นที่ท่องเที่ยว รวมทั้งคุ้มครองแรงงานที่เป็นกำลังผลิตสำคัญที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน และร่วมขับเคลื่อนประเทศสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างมั่นคง

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล (Strengthening national public health system dealing with climate change)

มุ่งเน้นการพัฒนาระบบสาธารณสุขของประเทศ ทั้งความเป็นผู้นำ ระบบข้อมูล งานวิจัย การเฝ้าระวังและเตือนภัย บุคลากร การให้บริการ กฎหมาย มาตรฐาน เทคโนโลยี และงบประมาณให้พร้อมรับมือความเสี่ยงที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น ครอบคลุมพื้นที่และประชากรทุกกลุ่มวัย

ทั้งนี้เป็นการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนแผนยุทธศาสตร์ ทั้งภาครัฐ เอกชนและองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อเสริมศักยภาพการปรับตัวด้านสุขภาพต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในทุกระดับ อันนำไปสู่การคุ้มครองสุขภาพประชาชน ลดการเจ็บป่วย และผลกระทบด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อไป

กลไกการขับเคลื่อนแผนสู่การปฏิบัติ

จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564-2573) มีปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน การขับเคลื่อนแผนและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ และสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับภาคีเครือข่าย การเชื่อมต่อแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ในระดับจังหวัด/พื้นที่ และมีกลไกการติดตามประเมินผล การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ (ระยะเร่งด่วน ระยะสั้น ระยะกลาง ระยะยาว) และรายงานผลการดำเนินงานให้คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบทุก 3 ปี

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

คำนำ

กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งและเตรียมความพร้อมรับมือผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) มุ่งเน้นการสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข เสริมสร้างศักยภาพทักษะของประชาชนในการจัดการต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามบริบทของพื้นที่ และสนับสนุนทิศทางการพัฒนาประเทศที่นำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาประเทศไทยใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ขับเคลื่อนผ่าน 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ และยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล ซึ่งมีเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์และโครงการสำคัญในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ ตลอดจนแนวทางการขับเคลื่อนและการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนและสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินงานของภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การคุ้มครองป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดูแลสุขภาพประชาชนในการรับมือกับผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ ให้มีความสมบูรณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแผนปฏิบัติการฯ ฉบับนี้ จะเป็นกรอบการดำเนินงานในการเตรียมความพร้อมรับมือผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนร่วมกันเป็นเจ้าของแผนปฏิบัติการฯ และร่วมขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการฯ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความเป็นเลิศระดับสากล และเป็นผู้นำของเอเชีย ในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” ต่อไป

กระทรวงสาธารณสุข

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ก
สารบัญ	ฉ
สารบัญรูป	ช
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 หลักการและเหตุผล	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 คำจำกัดความ	2
1.4 แนวคิดของการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)	3
1.5 กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)	4
บทที่ 2 สถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	6
2.1 บทนำ	6
2.2 สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	7
2.3 สถานการณ์และแนวโน้มผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	11
บทที่ 3 กรอบแนวคิด นโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวข้อง	24
3.1 กรอบแนวคิด	24
3.2 นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง	39
3.3 ประสบการณ์และตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากต่างประเทศ	56
3.4 การดำเนินงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย	58
บทที่ 4 บทวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมและบริบทที่เกี่ยวข้อง	59
บทที่ 5 แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)	66
5.1 วิสัยทัศน์ (Vision)	66
5.2 เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate goal)	70
5.3 พันธกิจ (Mission)	72
5.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) และน้ำหนักความสำคัญของแผนการปรับตัวฯ	73

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชน ในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	74
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง	82
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของประเทศ	91
ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล	97
บทที่ 6 แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) และการติดตามและประเมินผล	111
6.1 แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ	112
6.2 กลไกการติดตามและประเมินการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ	116
เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก มติคณะรัฐมนตรี	
ภาคผนวก ข ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) และแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เกี่ยวข้อง	
ภาคผนวก ค ข้อเสนอแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) (แผนในระยะ 1 ปี)	
ภาคผนวก ง หนังสือแจ้งการพิจารณาแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
รูปที่ 1-1 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564-2573)	5
รูปที่ 2-1 สถานการณ์ปริมาณก๊าซเรือนกระจกแบบต่าง ๆ และการคาดการณ์อุณหภูมิผิวพื้นโลก	8
รูปที่ 2-2 ความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ	11
รูปที่ 2-3 อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2552 – 2561	15
รูปที่ 2-4 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2552 – 2561	15
รูปที่ 2-5 อัตราป่วยและจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อนปี พ.ศ.2558 – 2561	16
รูปที่ 2-6 อัตราตายด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อนปี พ.ศ.2558 – 2561	16
รูปที่ 2-7 อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2557 - 2561	17
รูปที่ 2-8 อัตราตายด้วยโรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2557 - 2561	18
รูปที่ 2-9 อัตราป่วยด้วยโรคมาลาเรีย พ.ศ. 2558 - 2561	19
รูปที่ 2-10 อัตราตายด้วยโรคมาลาเรีย พ.ศ. 2558 - 2561	19
รูปที่ 2-11 อัตราป่วยด้วยโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ พ.ศ. 2558 – 2561	20
รูปที่ 2-12 อัตราตายด้วยโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ พ.ศ. 2558 – 2561	20
รูปที่ 2-13 อัตราป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ พ.ศ. 2558 – 2561	21
รูปที่ 2-14 อัตราตายด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ พ.ศ. 2558 – 2561	21
รูปที่ 2-15 อัตราป่วยด้วยภาวะทุพโภชนาการ พ.ศ. 2558 – 2561	22
รูปที่ 2-16 อัตราตายด้วยภาวะทุพโภชนาการ พ.ศ. 2558 – 2561	22
รูปที่ 3-1 กรอบแนวความคิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบต่อสุขภาพ และมาตรการด้านสาธารณสุข	28 30
รูปที่ 3-2 กรอบแนวคิด DPSEEA ขององค์การอนามัยโลก	

สารบัญตาราง

ตารางที่ 2-1 ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

หน้า

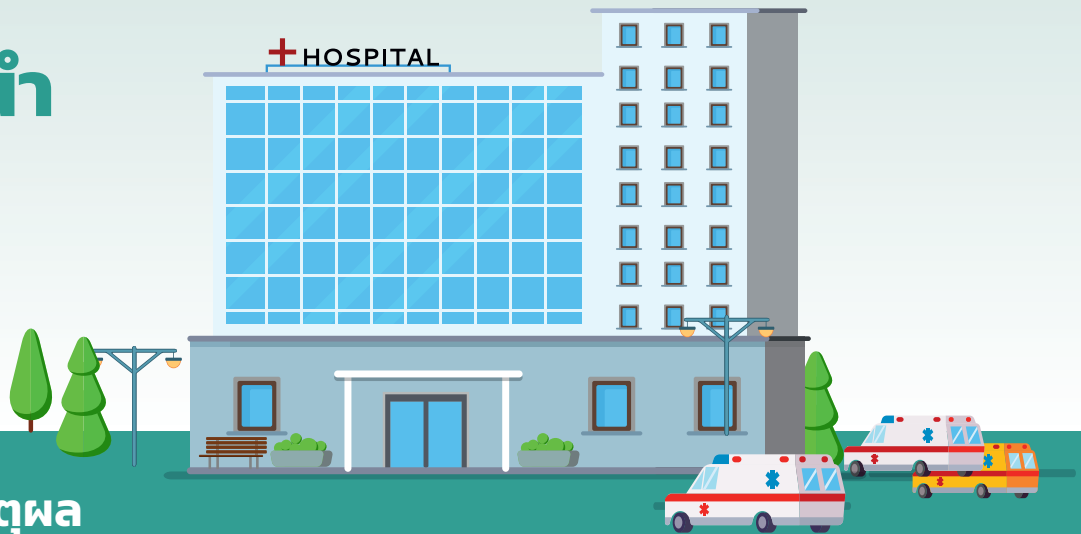
13

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจสังคม และโดยเฉพาะผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) และองค์การอนามัยโลกระบุว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อระบบต่าง ๆ ของโลกนั้น ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพ (Health) และสุขภาวะ (Well-being) ของมนุษย์ ที่จำเป็นต้องเตรียมการเพื่อป้องกันและลดความเสี่ยงต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น

จากการประชุมในระดับนานาชาติ มีข้อมติหรือข้อเสนอแนะให้ภาคสาธารณสุขเตรียมรองรับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งการพัฒนามาตรการทางสุขภาพและบูรณาการเข้าไปในแผนเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเหมาะสม การสร้างศักยภาพของผู้นำทางด้านสาธารณสุข การสร้างความเข้มแข็งของศักยภาพของระบบสุขภาพ ในการติดตามและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการวางแผนดำเนินงานและการลงทุนในระดับชาติ เพื่อจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อป้องกันหรือลดผลกระทบต่อสุขภาพจากสภาพปัญหาดังกล่าว

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีนโยบาย มาตรการ และแนวทางด้านสาธารณสุขที่เตรียมการดูแลและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีแนวโน้มที่จะมีความรุนแรงมากขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีมีมติมอบให้กระทรวงสาธารณสุขจัดทำยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านสาธารณสุข เพื่อเป็นกรอบแนวทางรับมือกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในภาคสาธารณสุข ดังนั้น กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับภาคที่เกี่ยวข้อง จึงจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564-2573) เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งและเตรียมการรับมือกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564-2573) จัดทำขึ้นเพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางในการสร้างความเข้มแข็งและเตรียมความพร้อมรับมือผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1.3 คำจำกัดความ

1.3.1 การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) คือ การเปลี่ยนของสภาพภูมิอากาศ (State of the Climate) ซึ่งระบุได้โดยวิธีการทดสอบทางสถิติ โดยการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยและหรือความผันแปร (Variability) คุณสมบัติบางประการของภูมิอากาศอย่างต่อเนื่องในหลายทศวรรษหรือมากกว่า (IPCC,2556)

1.3.2 ความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ (Climate Variability) คือ ความแปรปรวน (Variations) ของค่าเฉลี่ยของสภาพภูมิอากาศ (และค่าสถิติอื่น เช่น ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติ การเกิดภัยพิบัติ เป็นต้น) ในบริบทของเวลาและสถานที่ที่เกินขอบเขตภูมิอากาศปกติที่เคยเป็นอยู่ (IPCC,2556)

1.3.3 การปรับตัว (Adaptation) คือ กระบวนการปรับให้เข้ากับสภาพภูมิอากาศจริงหรือผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น (IPCC,2556) โดยแบ่งเป็น

1) การปรับตัวเพื่อให้ระบบดำรงอยู่ได้ (Incremental Adaptation) คือ การปรับเพื่อให้ระบบและกระบวนการที่ทำงานอยู่ยังคงสภาพได้

2) การปรับองค์ประกอบเพื่อให้ระบบดำรงอยู่ได้ (Transformational Adaptation) คือ การเปลี่ยนองค์ประกอบของระบบที่สนองตอบต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (IPCC,2556)

1.3.4 การบรรเทาผลกระทบ (Mitigation) คือ การดำเนินการเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเพื่อรักษาระดับความเข้มข้นหรือปริมาณของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศให้อยู่ในระดับที่ไม่ส่งผลกระทบต่อระบบบรรยากาศโลก (UNFCCC Article 2)

1.3.5 ทุกนโยบายห่วงใยสุขภาพ (Health in All Policies : HiAP) คือ การทำงานข้ามภาคส่วนอย่างเป็นระบบโดยนำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเรื่องสุขภาพมาประกอบการตัดสินใจ เป็นการทำงานร่วมกันแบบเสริมพลัง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบที่เป็นอันตรายทางสุขภาพ และเพื่อให้เกิดนโยบายสาธารณสุขระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การทำให้สุขภาพประชาชนและความเป็นธรรมทางสุขภาพดียิ่งขึ้น (ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559)

1.3.6 ความเปราะบาง (Vulnerability) ประกอบด้วย ความอ่อนไหวต่อภัยคุกคามและการขาดความสามารถในการรับมือและการปรับตัว (IPCC,2556) โดยแบ่งเป็น

1) ความเปราะบางปัจจุบัน (Contextual Vulnerability - Starting-point Vulnerability) คือ ความไม่สามารถในการรับแรงกดดันหรือการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคม ระบบนิเวศ ซึ่งเกิดจากหลายปัจจัยและกระบวนการ

2) ความเปราะบางผลลัพธ์ (Outcome Vulnerability - End-point Vulnerability) คือ ความเปราะบางขั้นสุดท้ายจากกระบวนการวิเคราะห์การปล่อยก๊าซในอนาคต การพัฒนาแบบจำลอง สภาพภูมิอากาศ การประเมินผลกระทบและการวิเคราะห์ทางเลือกการปรับตัว ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์ความเปราะบางสะสม ภายหลังการปรับตัวขั้นสุดท้ายแล้ว

1.3.7 ผลประโยชน์ร่วม (co - benefit) คือ การได้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ จากการลดก๊าซเรือนกระจก ที่นอกเหนือจากผลประโยชน์ในเชิงของการลดก๊าซเรือนกระจก ผลประโยชน์ร่วมดังกล่าวอาจเป็นผลประโยชน์ร่วม ที่เกิดขึ้นในมิติด้านสิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสุขภาพ

1.3.8 ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง การเจ็บป่วยและเสียชีวิต ที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น โรคติดต่อมาโดยแมลง (ไข้เลือดออก และมาลาเรีย) โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วม ภัยแล้ง และโรคระบบทางเดินหายใจ เป็นต้น

1.4 แนวคิดการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

เพื่อเตรียมความพร้อมของภาคสาธารณสุขในการรับมือและปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศภายในประเทศและของโลกที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพประชาชนของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยบูรณาการศักยภาพของภาคีที่เกี่ยวข้อง ทั้งในและนอกกระทรวงสาธารณสุข เพื่อคุ้มครองป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเกิดผลประโยชน์จากการดำเนินงานด้านการลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดูแลสุขภาพประชาชนในการรับมือกับผลกระทบอย่างมีประสิทธิภาพ

1.5 กระบวนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

กระบวนการการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) เน้นการทบทวนข้อมูลเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัจจัยแวดล้อม และบริบทที่เกี่ยวข้องในประเทศ การสัมภาษณ์ผู้กำหนดนโยบาย และผู้ที่เกี่ยวข้อง การประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของทุกภาคส่วน ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม และผู้ทรงคุณวุฒิ รวมทั้งการนำเสนอแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ต่อคณะกรรมการกำกับด้านวิชาการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ซึ่งจากกระบวนการดังกล่าวทำให้แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ มีความสมบูรณ์มากขึ้น จากนั้นนำเสนอผู้บริหารระดับสูงของกระทรวงสาธารณสุข คณะอนุกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านบูรณาการนโยบายและแผน คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ และสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ (สศช.) พิจารณาให้ความเห็นชอบประกาศใช้แผนและมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติกระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ สรุปได้ดังรูปที่ 1-1

รูปที่ 1-1 กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

บทที่ 2 สถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

2.1 บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งเป็นผลทั้งโดยตรงและโดยอ้อมจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชั้นบรรยากาศโลก และเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มากกว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความแปรปรวนทางสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในช่วงเวลาเดียวกัน (กรมอุตุนิยมวิทยา) ในปัจจุบันก๊าซเรือนกระจกเกิดจากกิจกรรมการพัฒนาในหลายประเทศในภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคพลังงาน อุตสาหกรรม ขนส่ง คริวเรือน และภาคของเสีย ที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่ชั้นบรรยากาศ และก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของระบบนิเวศ ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ

สำหรับประเด็นสุขภาพนั้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ การเสียชีวิต บาดเจ็บจากสภาวะที่รุนแรงของภูมิอากาศ ภาวะโภชนาการที่ลดลง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็ก โรคทางเดินหายใจ และโรคอุจจาระร่วงเพิ่มขึ้น เนื่องจากความแออัดของผู้รอดชีวิต ซึ่งมักมีที่พักพิงจำกัดและเข้าไม่ถึงน้ำดื่มสะอาด บางรายได้รับผลกระทบทางสุขภาพจิต เพิ่มความเสี่ยงของโรคที่เกิดจากน้ำเป็นสื่อ เนื่องจากการประปาหรือระบบท่อน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามปกติ การสัมผัสสัมผัสกับสารเคมีอันตรายหรือเชื้อโรคที่ปลดปล่อยจากแหล่งเก็บกักและสถานที่กำจัดมูลฝอยลงสู่แหล่งน้ำ รวมถึงอาจทำให้เกิดโรคอุบัติใหม่ อุตุนิยมวิทยาหรือโรคติดต่ออันตราย การสูญเสียญาติพี่น้องและผู้คุ้นเคยรวมทั้งทรัพย์สิน รวมถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคม อาจเพิ่มความเสี่ยงของภาวะซึมเศร้าและสุขภาพจิต ผลกระทบต่อสุขภาพทางอ้อมอาจเกิดจากความเสียหายของโครงสร้างพื้นฐานในท้องถิ่น (เช่น ความเสียหายต่อสถานพยาบาล ไฟฟ้า ถนน) และการย้ายที่อยู่ของประชากร

สถานการณ์ความเสี่ยงเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อค่าใช้จ่ายทั้งด้านสาธารณสุขในการรักษาพยาบาลและมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยทำให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Societies) แรงงานภาคเกษตร และอุตสาหกรรมที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากที่มาท่องเที่ยวในประเทศไทย หากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น จะทำให้ผลกระทบต่อสุขภาพมีความรุนแรงมากขึ้นและถ้าประเทศไทยยังไม่มีมาตรการเตรียมการที่ดี อาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศตามมา แต่หากมีมาตรการที่ดีในการควบคุมหรือป้องกันผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะช่วยลดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตได้ ดังนั้น หลายหน่วยงานทั้งระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก จึงผลักดันให้พัฒนานโยบายและมาตรการต่าง ๆ อย่างจริงจัง เพื่อลดและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

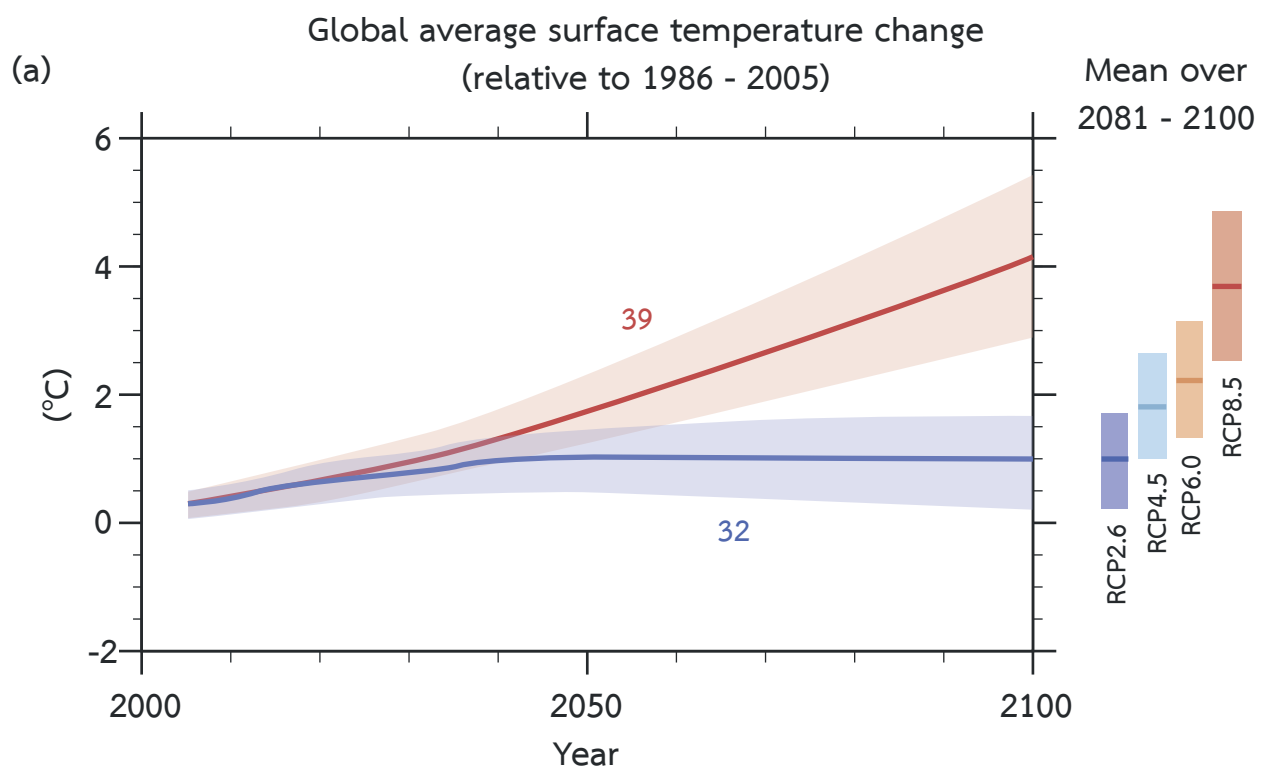
2.2 สถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความท้าทายสำคัญระดับโลก จากการศึกษาทางวิทยาศาสตร์แสดงให้เห็นว่าอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้นและมีแนวโน้มสูงขึ้น ปริมาณน้ำฝน และระดับน้ำทะเล เปลี่ยนแปลงไป โดยในรายงานการประเมินครั้งที่ 4 ของ IPCC ระบุอุณหภูมิผิวพื้นของโลกไว้ว่าในช่วง ปี พ.ศ. 2538 – 2549 มีจำนวน 11 ปี จาก 12 ปี ที่เป็นปีที่ร้อนที่สุดเท่าที่เคยบันทึกได้โดยตรงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2393 และในช่วง 100 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2449 – 2548) อุณหภูมิผิวพื้นของโลกเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 0.75 องศาเซลเซียส ในช่วงปี พ.ศ. 2522 – 2548 การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิผิวพื้นของโลกหรือเหนือพื้นดิน มีอัตราสูงกว่าการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิ น้ำทะเลประมาณ 2 เท่า คือ 0.27 องศาเซลเซียสต่อทศวรรษเทียบกับ 0.13 องศาเซลเซียสต่อทศวรรษ (IPCC, 2550)

สาเหตุของการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิโลกมาจากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse gases: GHGs) ตั้งแต่ยุคก่อนปฏิวัติอุตสาหกรรม ทั้งจากจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ วิธีการดำเนินชีวิต การใช้พลังงาน และการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดิน โดยในระหว่าง พ.ศ. 2513 - 2547 มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากกิจกรรมมนุษย์เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 70 จาก 28.7 พันล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี (GtCO₂ - eq/yr) เมื่อ พ.ศ. 2513 เพิ่มขึ้นเป็น 49 พันล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อปี เมื่อ พ.ศ. 2547 โดยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นก๊าซที่มีอัตราการเพิ่มสูงสุดถึงร้อยละ 80 และมีปริมาณคิดเป็นร้อยละ 77 ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกเมื่อปี พ.ศ. 2547 นอกจากนี้ อัตราการปล่อยก๊าซเรือนกระจกยังเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

การคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงในระบบภูมิอากาศภายใต้สถานการณ์จำลองความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศในระดับต่าง ๆ คาดการณ์ว่าภายในสิ้นศตวรรษนี้ (พ.ศ. 2642) อุณหภูมิผิวพื้นของโลกเฉลี่ยจะเพิ่มจากระดับ เมื่อ พ.ศ. 2523 - 2542 โดยเฉลี่ยแล้วจะเพิ่มขึ้น 1.8 - 4 องศาเซลเซียส ดังรูปที่ 2 - 1 (Solomon, et al., 2012) ซึ่งสถานการณ์เช่นนี้ จะส่งผลกระทบต่ออย่างมาต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาของโลก (Asian Development Bank, 2552)

รูปที่ 2-1 สถานการณ์ปริมาณก๊าซเรือนกระจกแบบต่าง ๆ และการคาดการณ์อุณหภูมิผิวพื้นโลก
ที่มา : Solomon, et al., 2555

ประเทศไทย ปล่อยก๊าซเรือนกระจก 305.52 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (MtCO₂e) ในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งจำแนกออกตามภาคกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วยภาคพลังงาน ภาคกระบวนการผลิตในอุตสาหกรรม ภาคเกษตร ภาคการใช้ที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินและป่าไม้ รวมทั้งภาคของเสีย โดยภาคพลังงานเป็นภาคที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด (ร้อยละ 72.97) รองลงมาคือ ภาคเกษตร (ร้อยละ 17.32) ภาคกระบวนการอุตสาหกรรม (ร้อยละ 5.97) และภาคของเสียถือว่าเป็นภาคที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.74) ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด โดยทิศทางการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วนของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2543 – 2554 เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2543 จนถึงปี พ.ศ. 2547 และลดลงในปี พ.ศ. 2548 หลังจากนั้นเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558)

จากอัตราการเพิ่มของก๊าซเรือนกระจกส่งผลให้ประเทศไทยมีอุณหภูมิเพิ่มขึ้น โดยในรอบ 55 ปี ที่ผ่านมา มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ($P < 0.001$) โดยอุณหภูมิเฉลี่ยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น 0.95 องศาเซลเซียส (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558) โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2559 พบว่าในเดือนเมษายนมีค่าอุณหภูมิสูงสุด (Maximum Temperature) ที่วัดได้เท่ากับ 44.6 องศาเซลเซียส เมื่อวันที่ 28 เมษายน พ.ศ. 2559 ที่สถานีจังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งทำลายสถิติเมื่อปี พ.ศ. 2503 ที่วัดได้ 44.5 องศาเซลเซียส ที่จังหวัดอุดรดิตถ์ และเป็นปีที่เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญรุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ (ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา) อาจแสดงได้ว่าประเทศไทยจะมีแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในอนาคต อย่างไรก็ตามพื้นที่ของประเทศไทยมีอัตราการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในพื้นที่เมืองใหญ่จะมีอัตราการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิที่สูงกว่าพื้นที่นอกเมืองหรือชนบท เช่น ภาคกลางและบางจังหวัดของภาคใต้ เช่น ชุมพร ภูเก็ต เป็นต้น ซึ่งสาเหตุการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิในประเทศไทยนั้นอาจมาจาก 2 สาเหตุ คือ การเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจก การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสถานการณ์โดมความร้อนในพื้นที่เขตเมือง ความเป็นเมือง และโดมความร้อน การคาดการณ์ในอนาคตจากแบบจำลองสภาพภูมิอากาศพบว่า อุณหภูมิเฉลี่ยของประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยคาดการณ์ว่าอุณหภูมิเฉลี่ยทุกภาคจะเพิ่มขึ้นประมาณ 1 องศาเซลเซียส ในช่วงปี พ.ศ. 2553 – 2582 หากยังไม่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

นอกจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิแล้ว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังส่งผลให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงและการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝน ทำให้เกิดทั้งน้ำท่วมและภัยแล้ง ซึ่งประเทศไทยมีแนวโน้มของผลกระทบดังกล่าวเพิ่มขึ้นด้วย (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558) เช่น สถานการณ์ภัยแล้งส่งผลกระทบต่อพื้นที่การเกษตร ความมั่นคงของน้ำและอาหาร โดยผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้งโดยตรงคือ ชาวนาและเกษตรกรที่เพาะปลูกพืชฤดูแล้ง และประชาชนที่ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในหน้าแล้ง นอกจากนี้ระดับน้ำทะเลเฉลี่ยในอ่าวไทยเพิ่มขึ้นด้วยอัตรา 3 – 5 มิลลิเมตรต่อปี (กรมอุตุนิยมวิทยา) การกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทยเริ่มมีหลายจังหวัดที่ได้รับผลกระทบตั้งแต่ระดับปานกลางจนถึงรุนแรง โดยพื้นที่อ่าวไทยตอนบน

เป็นพื้นที่ที่มีความรุนแรงของปัญหาในระดับวิกฤติที่มีอัตราการกัดเซาะมากกว่า 5 เมตรต่อปี (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2558) และจากข้อมูลการกัดเซาะชายฝั่งของประเทศไทย พบกัดเซาะชายฝั่งทะเลตามแนวชายฝั่งทะเลที่ถูกกัดเซาะมากถึง 155 แห่ง ระยะทางประมาณ 600 กิโลเมตร หรือร้อยละ 21.3 ของความยาวชายฝั่งทะเลทั้งประเทศ โดยแบ่งเป็นฝั่งอ่าวไทย 112 แห่ง ระยะทางประมาณ 490 กิโลเมตร และฝั่งอันดามัน 43 แห่ง ระยะทางประมาณ 110 กิโลเมตร (สิน สิ้นสกุล, 2550)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรทางภูมิอากาศ ทั้งอุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน การกัดเซาะชายฝั่ง ย่อมส่งผลกระทบต่อระบบและภาคส่วนต่าง ๆ เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ และกระทบต่อเนื่องไปยังภาคส่วนที่ต้องพึ่งพาปัจจัยเหล่านี้ ได้แก่ ภาคเกษตร การท่องเที่ยว การตั้งถิ่นฐานของชุมชนและเชื่อมโยงมาถึงผลกระทบต่อด้านสุขภาพได้

นอกจากนี้ อุณหภูมิที่สูงขึ้นในเขตเมืองจะเร่งปฏิกิริยาของมลพิษในอากาศซึ่งเป็นอันตราย ทำให้เกิดการระคายเคืองของระบบทางเดินหายใจและเยื่อต่างๆ ในระยะยาวจะก่อให้เกิดโรกระบบทางเดินหายใจเรื้อรัง เช่น โรคหอบหืดและภูมิแพ้ เป็นต้น นอกจากนี้ โรคที่เกิดจากแมลงเป็นพาหะ เช่น โรคมาลาเรียและโรคไข้เลือดออก เป็นต้น อาจเกิดการระบาดบ่อยครั้งขึ้นหรือเกิดการระบาดในพื้นที่ใหม่ หรือเกิดโรคอุบัติใหม่ อุตสาหกรรม เนื่องจากอุณหภูมิที่เพิ่มขึ้นช่วยเร่งวงจรชีวิตของแมลงที่เป็นพาหะนำโรคทำให้ระยะฟักตัวของเชื้อลดลง อุณหภูมิและน้ำฝนที่เปลี่ยนแปลงทำให้มีสภาพที่อยู่อาศัยใหม่เหมาะแก่การขยายพันธุ์ของยุงเป็นพาหะ และวิถีชีวิตของคนไทยอาจเพิ่มโอกาสการสัมผัสกับเชื้อโรคได้มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศยังเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ เช่น โรคอุจจาระร่วง เป็นต้น เนื่องจากปัญหาด้านสุขอนามัย ในภาวะที่น้ำท่วมและภัยแล้ง สถานการณ์นี้จะยิ่งรุนแรงในพื้นที่การดูแลด้านสุขอนามัยยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งส่งผลกระทบต่อภาวะสุขภาพจิตของประชาชน เนื่องจากสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง การต้องย้ายถิ่นฐาน การขาดแคลนทรัพยากรในการดำรงชีวิตอาจทำให้เกิดปัญหาสังคม เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร และกระทบต่อความมั่นคงทางจิตใจประชาชนได้ (ดังตารางที่ 2 - 1)

ทั้งนี้ องค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2573 และ พ.ศ. 2593 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้เกิดการเสียชีวิตเพิ่มขึ้น 250,000 รายต่อปี อันเนื่องจากภาวะทุพโภชนาการ มาลาเรีย ท้องร่วง และโรคจากความร้อน (WHO, 2557) รวมทั้งคาดการณ์ค่าเสียหายด้านสุขภาพอันเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตร น้ำ และสุขอนามัย) ประมาณ 20 – 40 ล้านดอลลาร์ ในปี พ.ศ. 2573 (WHO, 2558)

¹ โรคติดเชื้ออุบัติใหม่ หมายถึง โรคติดเชื้อชนิดใหม่ ที่มีรายงานผู้ป่วยเพิ่มขึ้นในระยะประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา หรือโรคติดเชื้อที่มีแนวโน้มที่จะพบมากขึ้นในอนาคตอันใกล้ รวมไปถึงโรคที่เกิดขึ้นใหม่ในใดที่หนึ่ง หรือโรคที่เพิ่งจะแพร่ระบาดเข้าสู่อีกที่หนึ่งและยังรวมถึงโรคติดเชื้อที่เคยควบคุมได้ด้วยยาปฏิชีวนะแต่เกิดการดื้อยา โดยโรคติดต่อที่ประเทศไทยต้องเฝ้าระวัง รวมทั้งสิ้น 13 โรคได้แก่ 1.กาฬโรค 2.ไข้ทรพิษ 3.ไข้เลือดออกโครเมียนคองโก 4.ไข้เวสต์ไนล์ 5.ไข้เหลือง 6.โรคไข้ลาสซา 7.โรคติดเชื้อไวรัสซิกา 8.โรคติดเชื้อไวรัสมาลาเรีย 9.โรคติดเชื้อไวรัสอีโบล่า 10.โรคติดเชื้อไวรัสเฮนตรา 11.โรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง หรือโรคซาร์ส 12.โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลางหรือโรคเมอร์ส 13.วัณโรคดื้อยาหลายขนานชนิดรุนแรงมาก (พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 กรมควบคุมโรค)

² โรคติดเชื้ออุบัติซ้ำ หมายถึง โรคติดเชื้อที่เคยแพร่ระบาดในอดีตและสงบไปแล้วเป็นเวลานานหลายปี แต่กลับมาระบาดขึ้น เช่น วัณโรค ไข้เลือดออก และมาลาเรีย เป็นต้น (พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 กรมควบคุมโรค)

ตารางที่ 2-1 ผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ผลลัพธ์ด้านสุขภาพ	ผลที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
โรคภูมิแพ้ทางจมูก (Allergic rhinitis)	<ul style="list-style-type: none"> สภาพอากาศส่งผลต่อการกระจาย ช่วงเวลา และการผลิตของสารก่อภูมิแพ้ในอากาศ (Aeroallergens)
โรกระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ และหลอดเลือด	<ul style="list-style-type: none"> สภาพอากาศมีผลต่อความเข้มข้นของมลพิษทางอากาศที่เป็นอันตราย
การเสียชีวิตและการบาดเจ็บ	<ul style="list-style-type: none"> น้ำท่วม ดินถล่ม และลมพายุก่อให้เกิดการเสียชีวิตและบาดเจ็บ
โรคติดเชื้อและความผิดปกติทางจิต	<ul style="list-style-type: none"> น้ำท่วมทำให้การประปาและระบบสุขาภิบาลขัดข้องและอาจเกิดความเสียหายกับระบบการขนส่ง และโครงสร้างพื้นฐานในการดูแลสุขภาพ น้ำท่วมอาจก่อให้เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงและพาหะนำโรคที่นำไปสู่การระบาดของโรค น้ำท่วมอาจเพิ่มภาวะเครียดหลังภัยพิบัติ
ความอดอยาก ภาวะทุพโภชนาการ (Malnutrition) โรคอุจจาระร่วง และโรคทางเดินหายใจ	<ul style="list-style-type: none"> ความแห้งแล้งทำให้น้ำไม่เพียงพอในการดูแลสุขภาพอนามัย ความแห้งแล้งเพิ่มความเสี่ยงของไฟป่า ความแห้งแล้งลดความพร้อมของอาหารในกลุ่มประชากรที่ต้องยังชีพโดยอาศัยผลผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนและหรือมีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี
โรคที่มียุง เห็บ และสัตว์กัดแทะ เป็นสื่อนำโรค (เช่น มาลาเรีย ไข้เลือดออก โรคไข้สมองอักเสบที่มาจากเห็บ และโรคลัยม์ (Lyme))	<ul style="list-style-type: none"> อุณหภูมิที่สูงขึ้น ทำให้การพัฒนาของเชื้อโรคในตัวพาหะสั้นลงและเพิ่มความสามารถในการแพร่โรคต่อมนุษย์ พาหะแต่ละชนิดมีความเจาะจงกับเงื่อนไขทางสภาพภูมิอากาศ (อุณหภูมิและความชื้น) ที่จำเป็น เพื่อให้มีความชุกชุมเพียงพอต่อการแพร่กระจายโรค
ภาวะทุพโภชนาการ	<ul style="list-style-type: none"> การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอาจลดแหล่งอาหาร (ผลผลิตพืชและปลา) หรือการเข้าถึงแหล่งอาหาร
โรคที่มีอาหารและน้ำเป็นสื่อ	<ul style="list-style-type: none"> การอยู่รอดของเชื้อโรคมีความสัมพันธ์กับอุณหภูมิ สภาพภูมิอากาศส่งผลต่อความพร้อมและคุณภาพของน้ำ ปริมาณน้ำฝนที่มากจะเคลื่อนย้ายเชื้อโรคไปสู่แหล่งน้ำ

ตัวอย่างสถานการณ์การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ดังนี้

2.3.1 การบาดเจ็บและเสียชีวิตจากภัยพิบัติ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทั้งอุทกภัย วาตภัย และภัยแล้ง ซึ่งสถานการณ์ในประเทศไทยมีแนวโน้มเกิดอย่างต่อเนื่องและมีความรุนแรงมากขึ้น สร้างความเสียหายให้แก่ชีวิต (บาดเจ็บและเสียชีวิต) และทรัพย์สินของประชาชน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อสถานะ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนสาธารณสุขบุคคลต่าง ๆ และระบบบริการสาธารณสุข โดยสถานการณ์การเกิดอุทกภัยในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2556 พบว่ามากกว่า 50 จังหวัด ได้รับผลกระทบทุกปี และมีผู้เสียชีวิตสะสมกว่า 1,493 ราย รวมมูลค่าความเสียหายสะสมทั้ง 5 ปี กว่า 47,987 ล้านบาท นอกจากนี้ คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2613 ประชากรไทยกว่า 2,451,300 ราย จะได้รับผลกระทบจากน้ำท่วม หากอัตราการเพิ่มขึ้นของก๊าซเรือนกระจกในระดับสูงสุด (WHO, 2558)

สถานการณ์ภัยแล้งพบว่า มีประชาชนได้รับผลกระทบปีละกว่า 14 ล้านคน และรวมมูลค่าความเสียหายสะสม 4,969 ล้านบาท (ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) รวมทั้งในปี พ.ศ. 2558 มีสถานบริการสาธารณสุขในพื้นที่ประสบปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำกว่า 15 แห่ง ซึ่งกระทบต่อการบริการประชาชนในพื้นที่ (กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2559)

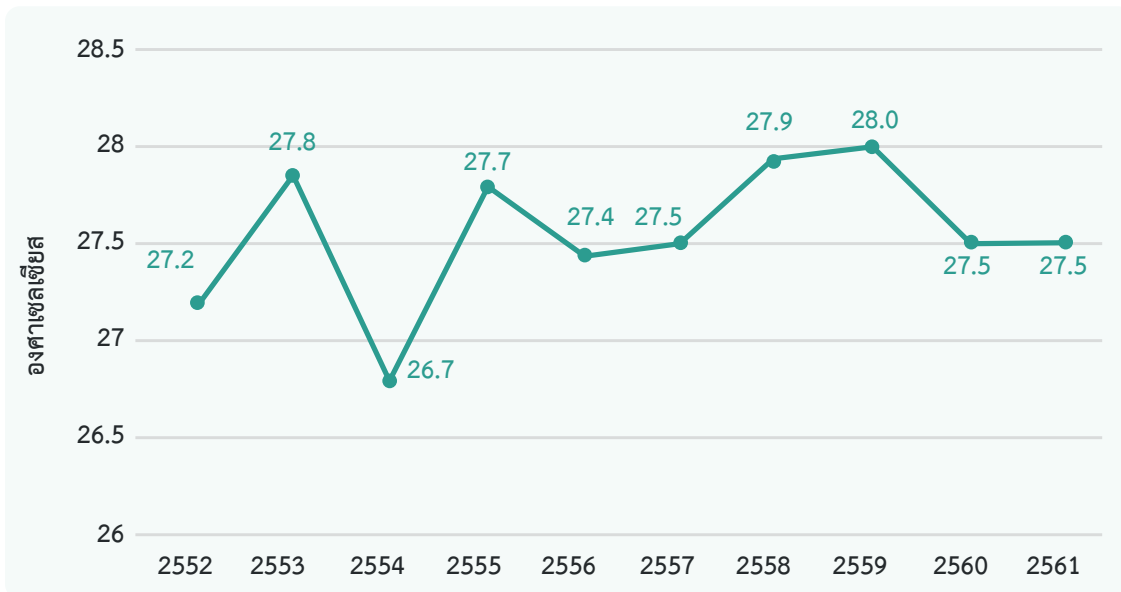
นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลให้ระดับน้ำทะเลเพิ่มสูงขึ้น ยังกระทบต่อระบบบริการสาธารณสุข โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่น้ำท่วมหรือพื้นที่ที่อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเล มีโอกาสที่น้ำจะท่วมและเปิดดำเนินการไม่ได้ตามปกติ รวมถึงสถานบริการสาธารณสุขที่อยู่ในพื้นที่น้ำทะเลกัดเซาะชายฝั่ง เช่น ในเขตบางขุนเทียน เป็นต้น ที่เกิดการทำลายโครงสร้างจนต้องย้ายสถานบริการดังกล่าว ก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามมา ซึ่งคาดว่าประเทศไทยมีประชากรมากกว่า 2.5 ล้านคน ที่ได้รับผลกระทบทุกปีอันเนื่องมาจากภาวะน้ำทะเลหนุนในปี พ.ศ. 2573 หากไม่ดำเนินการใด ๆ (WHO, 2015)

2.3.2 ผลกระทบจากอากาศร้อน

เนื่องจากอุณหภูมิที่สูงขึ้นทุกปี ส่งผลให้หลายประเทศมีสภาพอากาศที่ร้อนจัดและเกิดปรากฏการณ์คลื่นความร้อน ซึ่งมีความถี่ของการเกิดและความรุนแรงมากขึ้น รวมถึงเพิ่มความเสี่ยงของการเกิดไฟป่าในช่วงฤดูแล้ง และปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตได้

สถานการณ์จากความร้อน ของประเทศไทยที่ผ่านมา พบว่ามีแนวโน้มอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้น โดยในช่วงปี พ.ศ. 2552 – 2561 มีอุณหภูมิเฉลี่ยรายปี (Annual average of mean temperature) ระหว่าง 26.7 – 28.0 องศาเซลเซียส ดังรูปที่ 2-3 ในขณะที่มีระดับอุณหภูมิสูงสุดที่เป็นค่าเฉลี่ยรายปี (Annual average of maximum temperature) ที่ 32.1 - 33.5 องศาเซลเซียส โดยอุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายปีมีแนวโน้มสูงขึ้นในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ดังรูปที่ 2-4

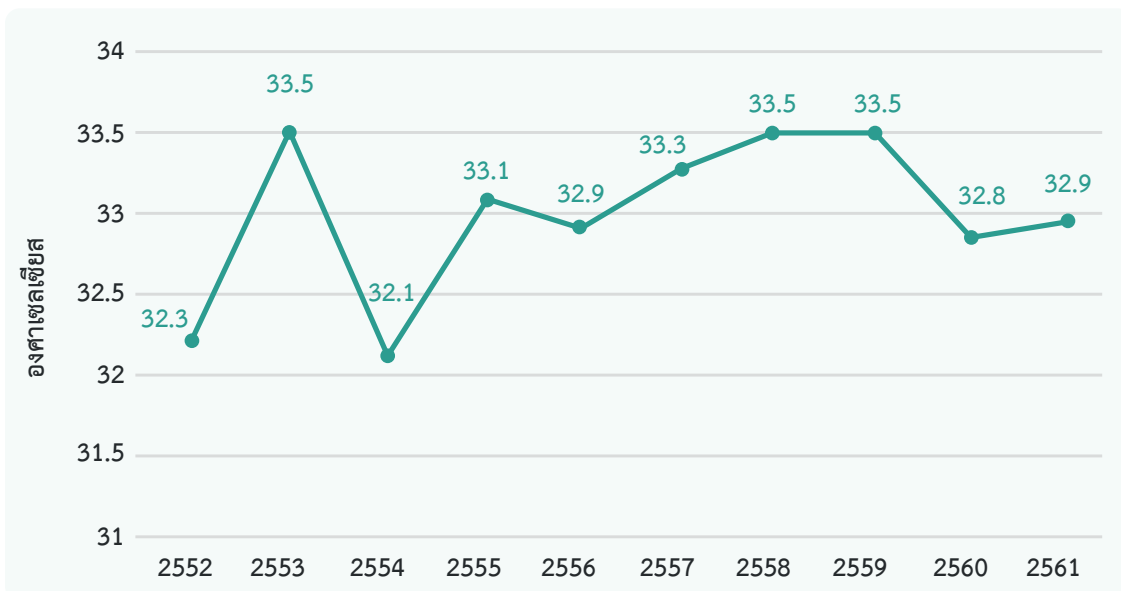
อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2552 – 2561

รูปที่ 2-3 อุณหภูมิเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2552 – 2561

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, 2563

อุณหภูมิสูงสุดรายปี พ.ศ. 2552 – 2561

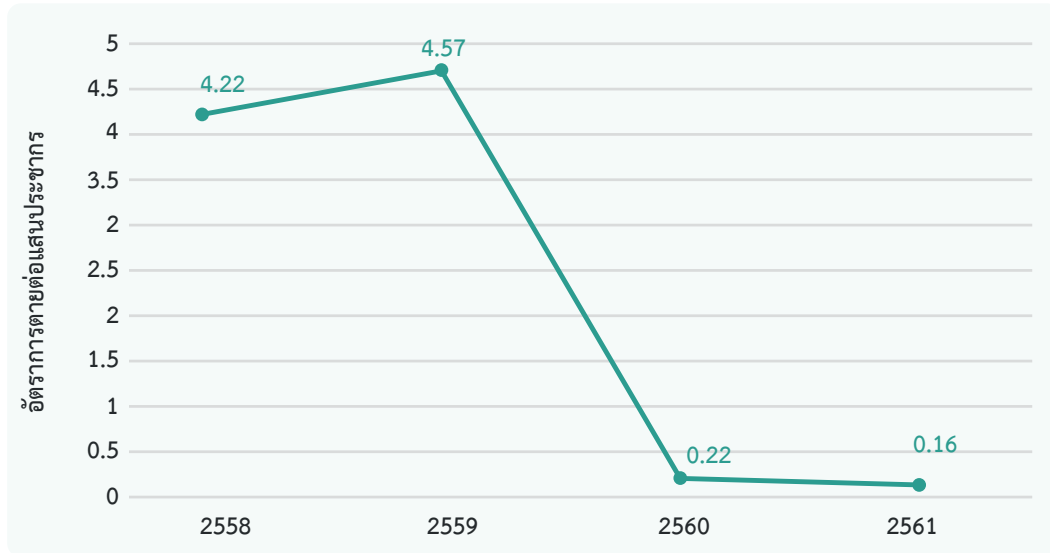
รูปที่ 2-4 อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ยรายปี พ.ศ. 2552 – 2561

ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา, 2563

ด้านสถานการณ์สุขภาพ พบว่าอัตราป่วยและจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อน ในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2561 มีอัตราป่วยสูงสุดในปี พ.ศ. 2559 ที่ 4.57 ต่อแสนประชากร และลดลงในปี พ.ศ. 2560 – 2561 หากพิจารณาช่วงที่พบผู้ป่วยมากคือ ในช่วงฤดูร้อน (เดือนเมษายน – พฤษภาคมของทุกปี) ซึ่งกลุ่มอาชีพที่พบอัตราป่วยมากที่สุดคือ กลุ่มเกษตรกร รองลงมาคือ รับจ้าง และทหารเกณฑ์ ในขณะที่อัตราตายด้วยโรคจากความร้อน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นจากอัตราตาย 0.09 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2560 เป็น 0.27 ต่อแสนประชากร ในปี พ.ศ. 2561

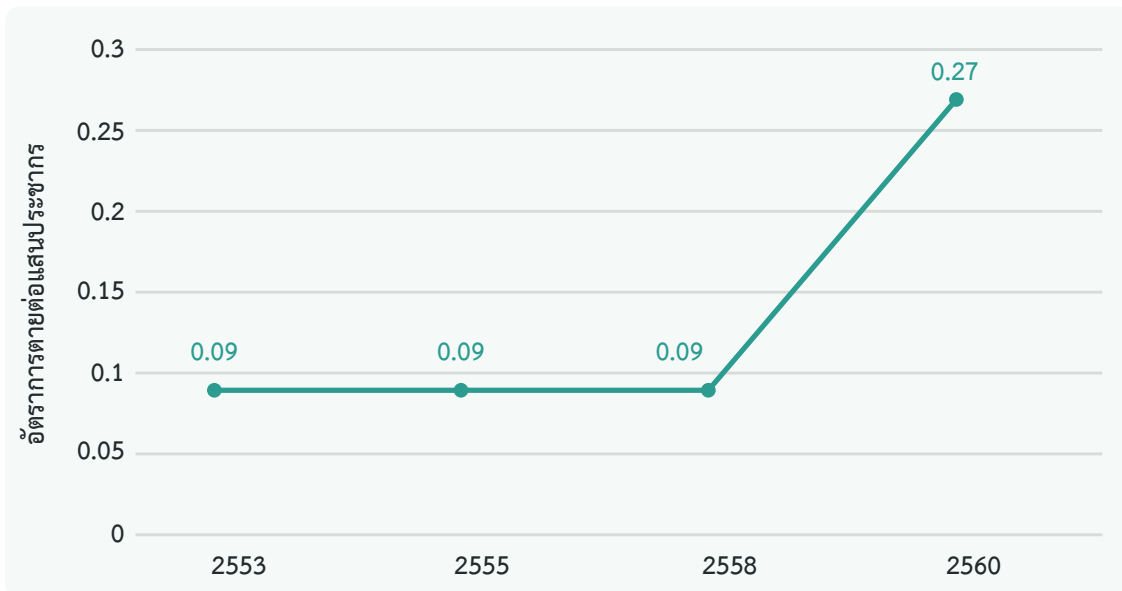
อัตราป่วยด้วยโรคเกี่ยวกับความร้อน ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-5 อัตราป่วยและจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อนปี พ.ศ.2558 – 2561

ที่มา: รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2563

อัตราตายด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อน ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-6 อัตราตายด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับความร้อนปี พ.ศ.2558 – 2561

ที่มา: รายงานสถานการณ์โรคและภัยสุขภาพจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม กรมควบคุมโรค, 2563

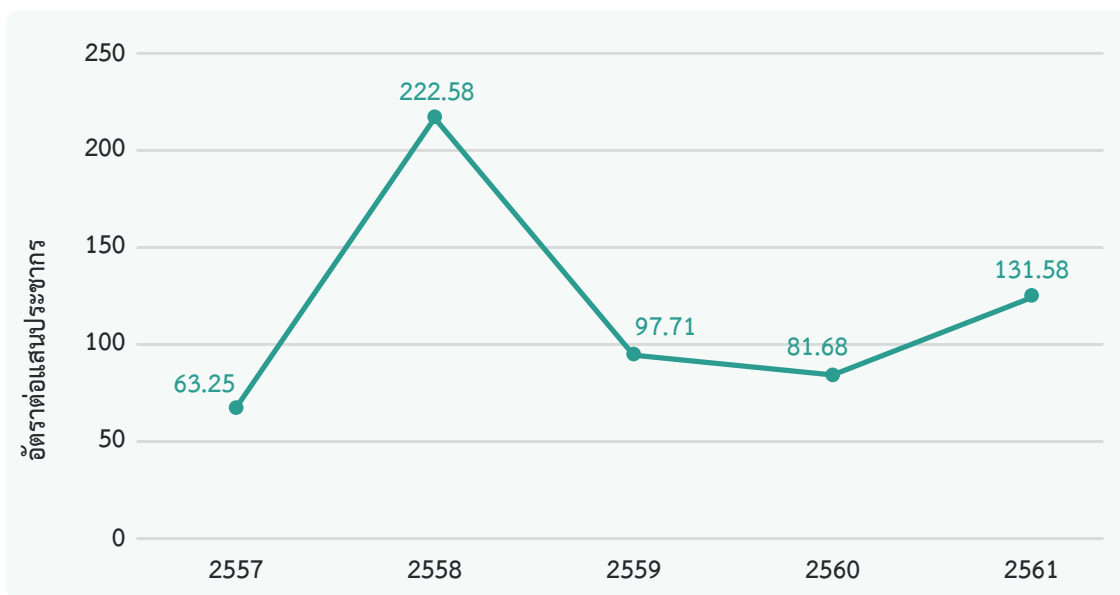
สำหรับการคาดการณ์ความเสี่ยงในอนาคตพบว่า หากปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในประเทศไทย ยังมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง คาดว่าระดับอุณหภูมิในประเทศไทยจะเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย และจะมีผู้ที่เสียชีวิตจากความร้อนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ โดยองค์การอนามัยโลกได้คาดการณ์ว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนผู้สูงอายุที่เสียชีวิตจากความร้อนใน พ.ศ. 2504 หากอุณหภูมิเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จะมีผู้สูงอายุเสียชีวิตจากความร้อนอีก 6,000 ราย และ 14,000 ราย ในปี พ.ศ. 2593 และ พ.ศ. 2623 ตามลำดับ (WHO, 2015)

2.3.3 โรคติดต่อมาโดยแมลง

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้โรคติดต่อมาโดยแมลง เช่น ไข้เลือดออกและมาลาเรีย มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนหรือกรณีภัยพิบัติ ส่งผลให้แหล่งเพาะพันธุ์ของพาหะนำโรคมียาวขึ้น นอกจากนี้ อุณหภูมิที่สูงขึ้นได้เร่งวงจรชีวิตของแมลงที่เป็นพาหะนำโรค ทำให้ระยะฟักตัวของเชื้อลดลงและแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็ว

สถานการณ์โรคไข้เลือดออกของประเทศไทยในช่วงปี พ.ศ. 2557 – 2561 พบว่าการเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยไข้เลือดออกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยพบว่ามีอัตราป่วยและเสียชีวิตสูงสุดในปี พ.ศ. 2558 ที่ 222.58 และ 0.23 ต่อแสนประชากรตามลำดับ และลดลง ก่อนจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งใน ปี พ.ศ. 2560 – 2561

อัตราป่วยด้วยไข้เลือดออก พ.ศ. 2557 - 2561

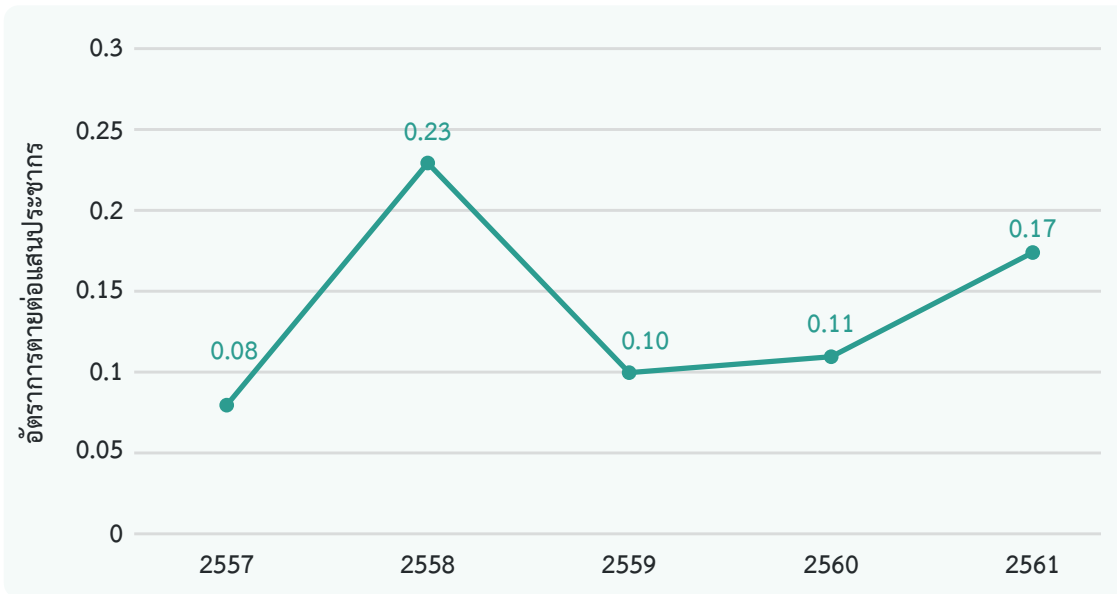

รูปที่ 2-7 อัตราป่วยด้วยโรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2557 - 2561

ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562

อัตราการตายด้วยโรคไข้เลือดออก ปี พ.ศ. 2557 - 2561

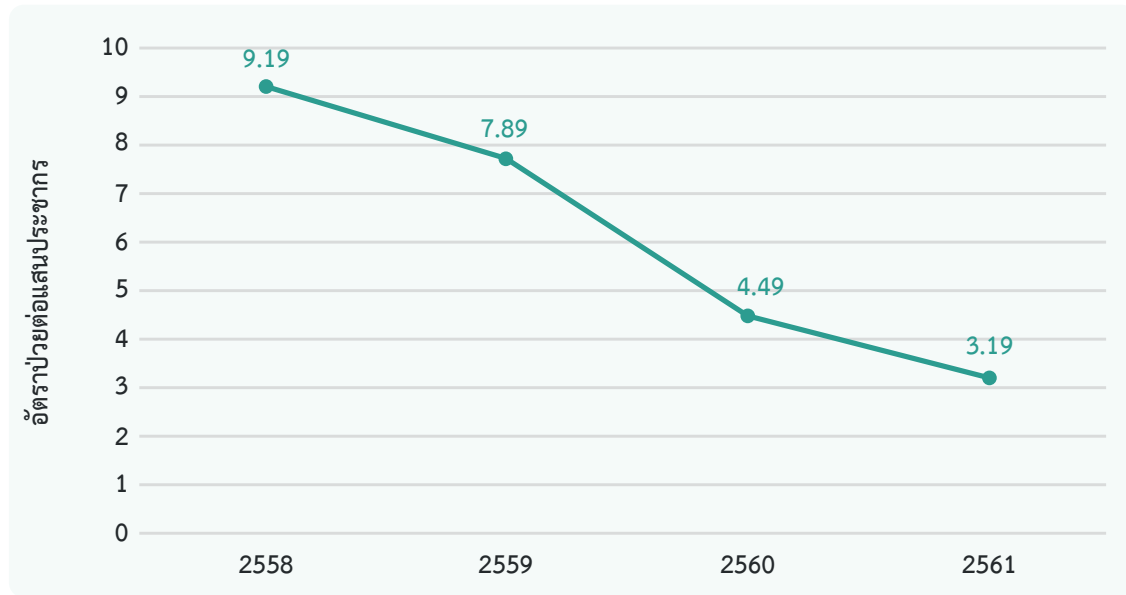
รูปที่ 2-8 อัตราตายด้วยโรคไข้เลือดออก พ.ศ. 2557 - 2561

ที่มา: สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562

จากการคาดการณ์ความเสี่ยงในอนาคตโดยใช้แบบจำลอง ใน 3 ช่วงปีคือ พ.ศ. 2553 – 2582 พ.ศ. 2593 – 2602 และ พ.ศ. 2623 – 2632 คาดว่าจะมีผู้ป่วยโรคไข้เลือดออกจำนวน 107,870 ราย 143,190 ราย และ 170,280 ราย ตามลำดับ (โดยคำนวณจากปี พ.ศ. 2532 – 2549 เป็นปีฐาน ซึ่งมีผู้ป่วยเฉลี่ย 66,200 ราย) โดยในช่วง พ.ศ. 2593 – 2602 คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนผู้ป่วยเพิ่มขึ้นมากกว่า 2 เท่า จากจำนวนผู้ป่วยใน พ.ศ. 2549 (ศูนย์ความเป็นเลิศด้านอนามัยสิ่งแวดล้อมและพิษวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล)

สถานการณ์โรคมาลาเรีย ของประเทศไทย ในช่วงปี พ.ศ. 2557 – 2561 พบว่าอัตราป่วยของโรคมาลาเรีย มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 9.19 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2558 เป็น 3.19 ต่อแสนประชากรในปี พ.ศ. 2561 และพบว่าอาชีพที่มีผู้ป่วยด้วยโรคมาลาเรียมากที่สุด คือ กลุ่มนักเรียน รองลงมาคือ เกษตรกรทำสวนยาง (สำนักโรคระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562) และพบว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคมาลาเรีย มากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯ) ภาคเหนือ และภาคใต้ (กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงาน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562) ในขณะที่อัตราตายด้วยโรคมาลาเรีย พบว่าสูงที่สุดในปี พ.ศ. 2560 ที่ 0.3 ต่อแสนประชากร นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลก คาดการณ์ความเสี่ยงในปี พ.ศ. 2613 ว่าจะมีประชากรไทยกว่า 71 ล้านคนมีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคมาลาเรีย (WHO, 2558)

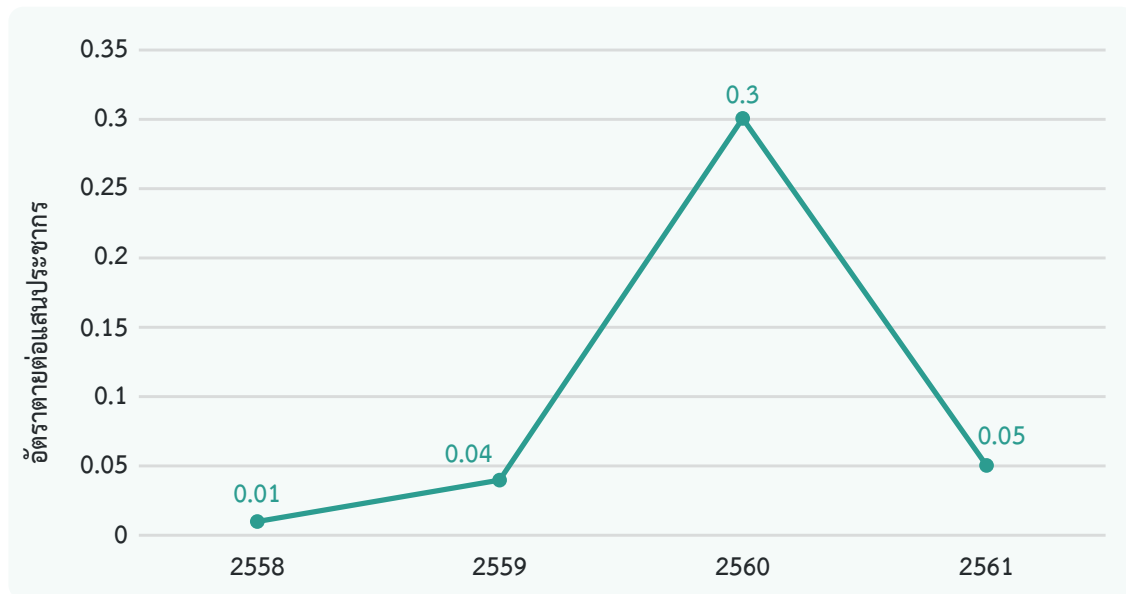
อัตราป่วยด้วยโรคมาลาเรีย ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-9 อัตราป่วยด้วยโรคมาลาเรีย พ.ศ. 2558 - 2561

ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562

อัตราตายด้วยโรคมาลาเรีย พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-10 อัตราตายด้วยโรคมาลาเรีย พ.ศ. 2558 - 2561

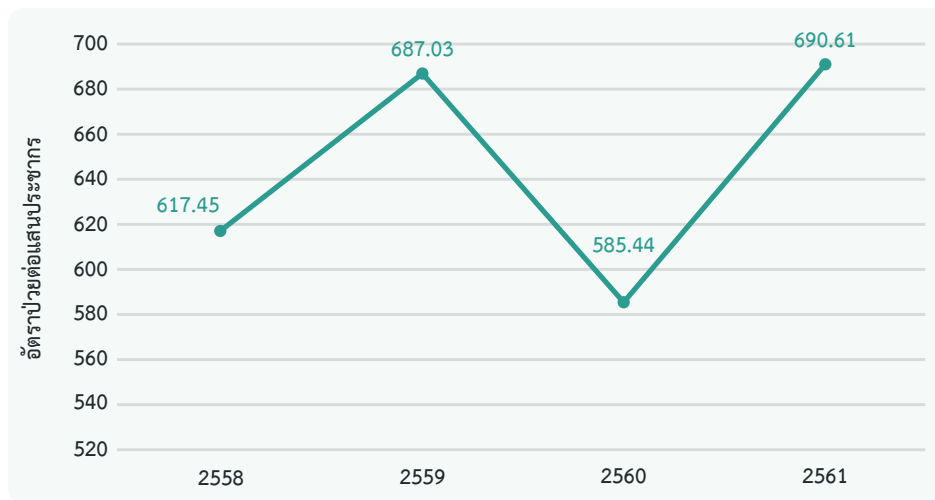
ที่มา: สำนักระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค, 2562

2.3.4 โรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ

สถานการณ์การเจ็บป่วยด้วยกลุ่มโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ เช่น โรคอุจจาระร่วงเฉียบพลัน อหิวาตกโรค บิด ไข้ไทฟอยด์ และตับอักเสบเอ เป็นต้น ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา พบว่า อัตราป่วยของกลุ่มโรคนี้ ในภาพรวมมีแนวโน้มลดลงและคงที่ (สำนักระบาดวิทยา, 2562) ยกเว้นเฉพาะอัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 - 2559 จากนั้นอัตราป่วยลดลงในปี พ.ศ. 2560 และเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้ง ในปี พ.ศ. 2561 เป็น 690.61 ต่อแสนประชากร ซึ่งเป็นอัตราป่วยสูงสุดในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา ในขณะที่อัตราการตายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2559 ที่ 3.3 ต่อแสนประชากร และลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - 2561

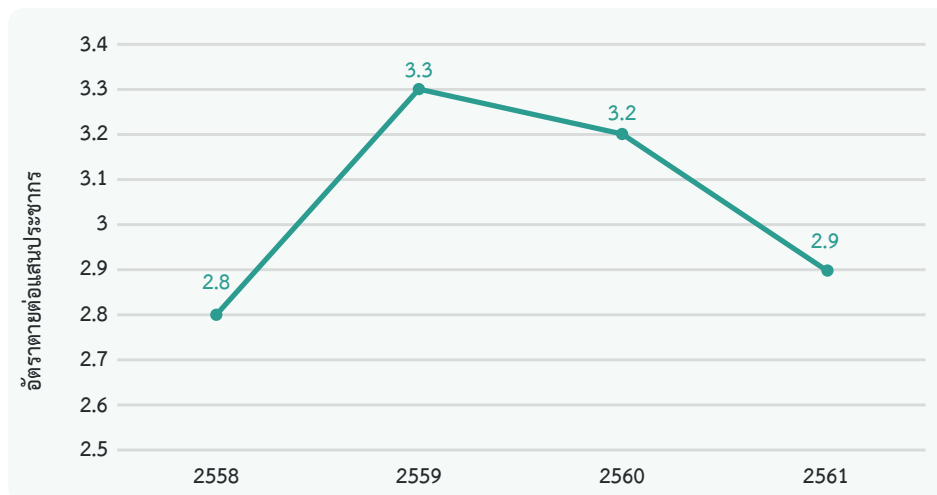
อัตราป่วยด้วยโรคอุจจาระร่วง ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-11 อัตราป่วยด้วยโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ พ.ศ. 2558 - 2561

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

อัตราตายด้วยโรคอุจจาระร่วง ปี พ.ศ. 2558 - 2561

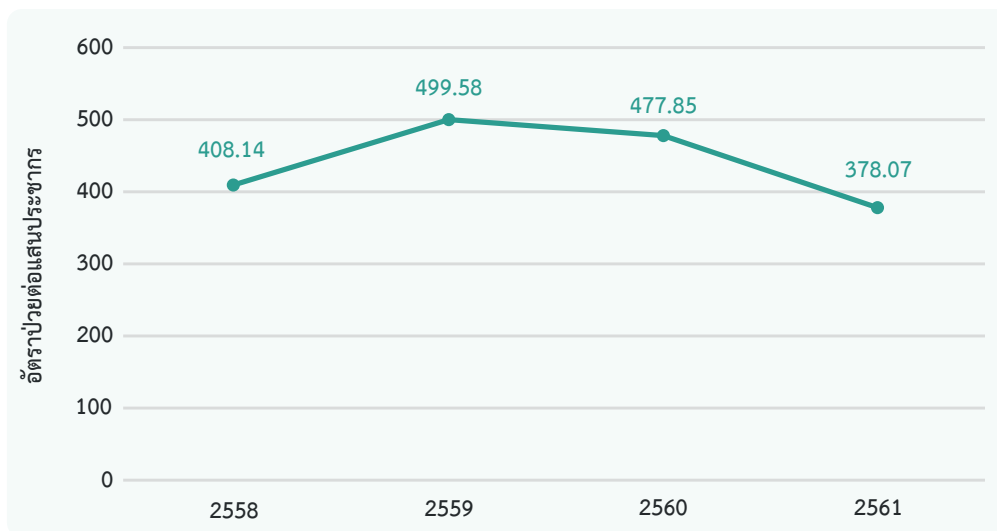
รูปที่ 2-12 อัตราตายด้วยโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำเป็นสื่อ พ.ศ. 2558 - 2561

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

2.3.5 โรคระบบทางเดินหายใจ

อัตราป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจในช่วงปี พ.ศ. 2558 - 2559 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยที่ปี พ.ศ. 2559 พบมีอัตราป่วยมากที่สุดที่ 499.58 ต่อแสนประชากร หลังจากนั้นปี พ.ศ. 2559 - 2561 มีแนวโน้มอัตราป่วยลดลงอย่างต่อเนื่อง สำหรับอัตราตายพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2558 - 2559 พบมีอัตราตายสูงที่สุดที่ 64.7 ต่อแสนประชากร ซึ่งเป็นแนวโน้มเดียวกับอัตราป่วย คือมีแนวโน้มลดลงในปี พ.ศ. 2559 - 2561

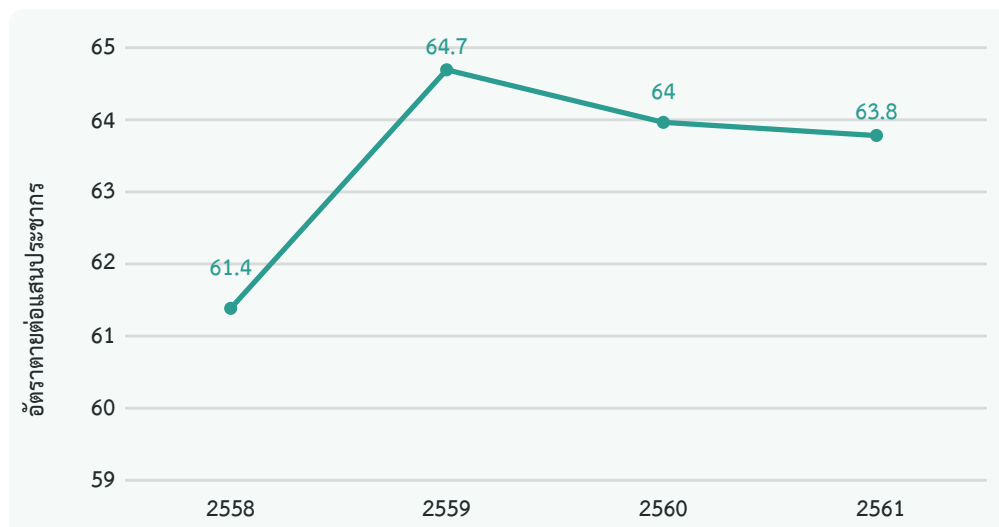
อัตราป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-13 อัตราป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ พ.ศ. 2558 - 2561

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

อัตราตายด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-14 อัตราตายด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ พ.ศ. 2558 - 2561

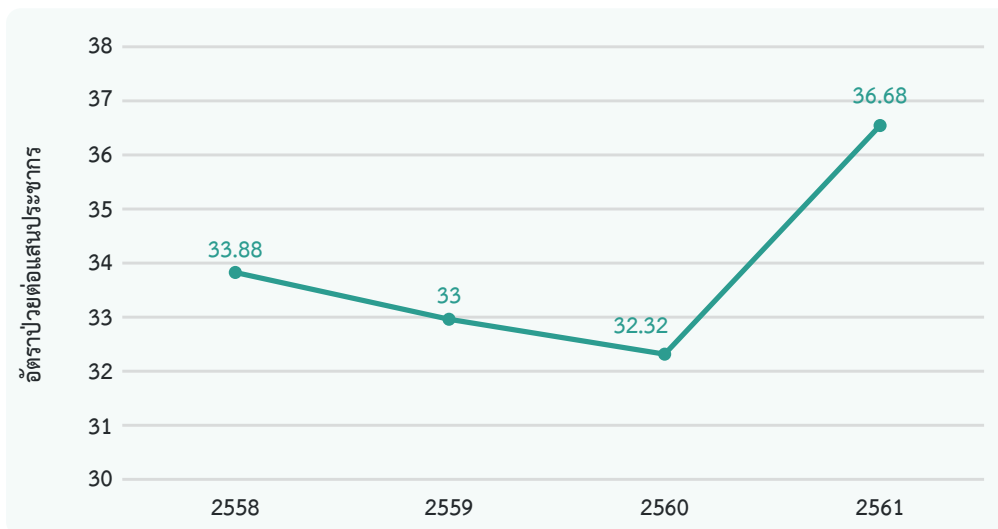
ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

2.3.6 ภาวะทุพโภชนาการ

อัตราป่วยด้วยภาวะทุพโภชนาการในช่วงปี พ.ศ.2558 – 2560 อัตราป่วยมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ.2561 และพบว่าเป็นปีที่มีอัตราป่วยสูงที่สุดที่ 36.68 ต่อแสนประชากร สำหรับอัตราตายพบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2561 เช่นกัน โดยพบว่ามีอัตราตายสูงที่สุดที่ 0.5 ต่อแสนประชากร

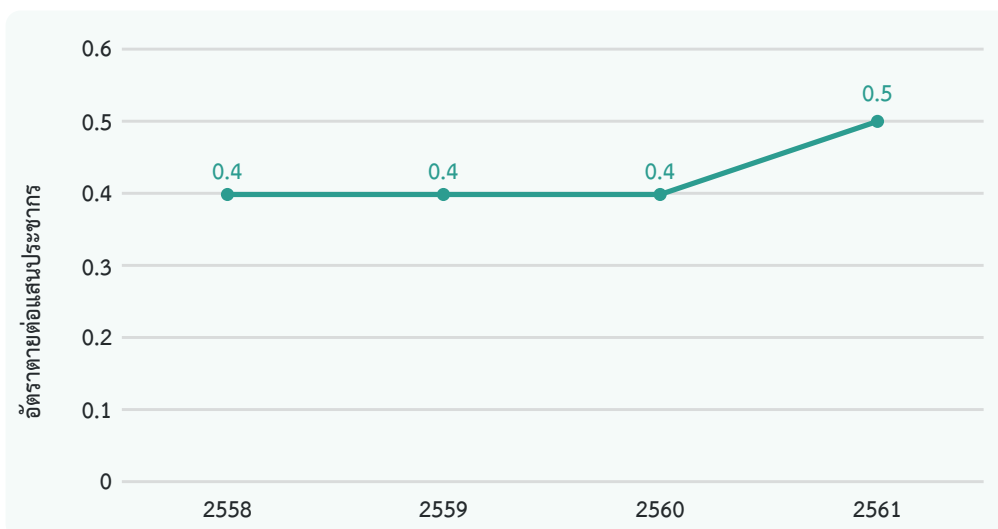
อัตราป่วยด้วยภาวะทุพโภชนาการ ปี พ.ศ. 2558 - 2561

รูปที่ 2-15 อัตราป่วยด้วยภาวะทุพโภชนาการ พ.ศ. 2558 – 2561

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

อัตราตายด้วยภาวะทุพโภชนาการ ปี พ.ศ. 2558 - 2561

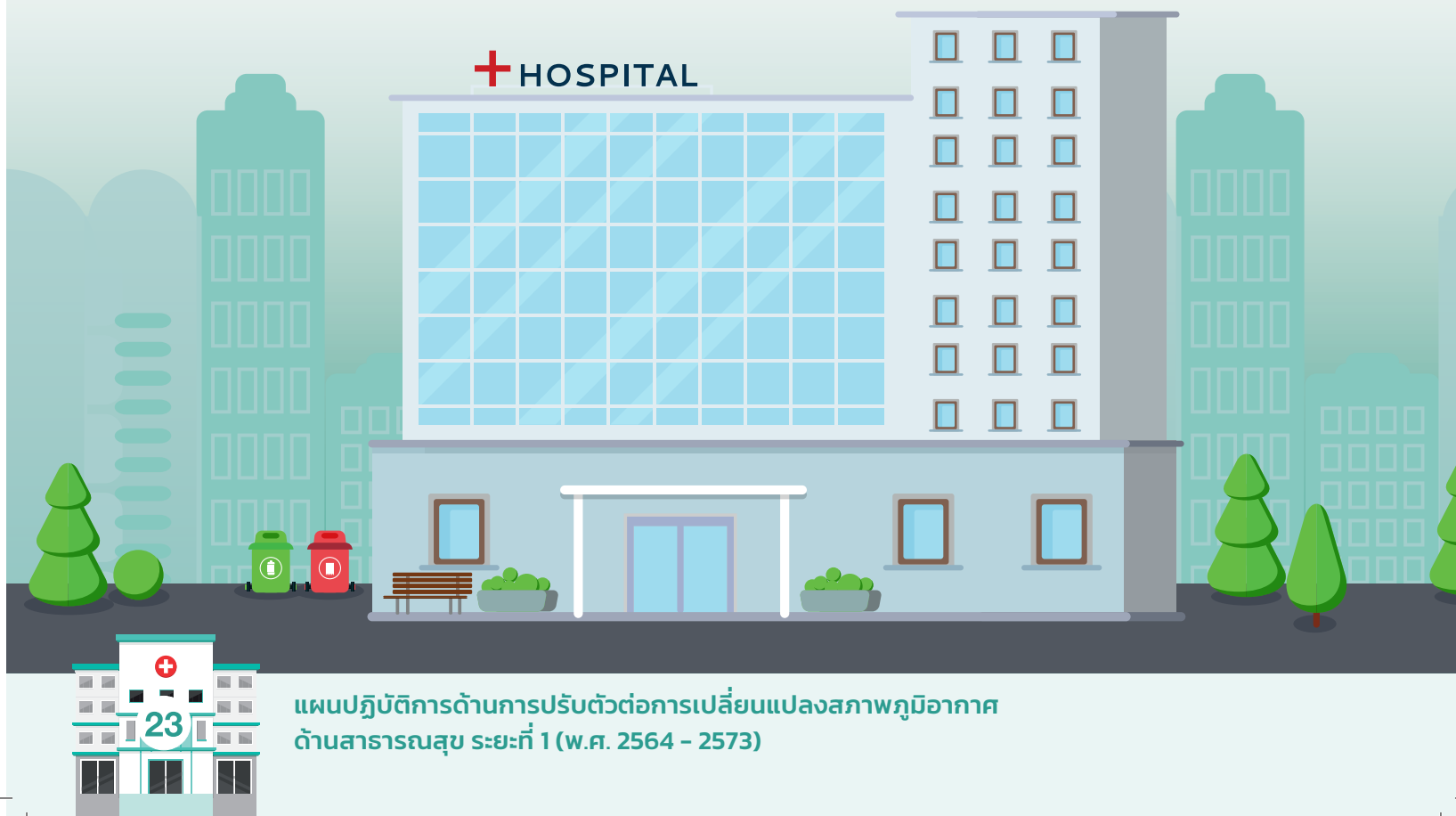

รูปที่ 2-16 อัตราตายด้วยภาวะทุพโภชนาการ พ.ศ. 2558 – 2561

ที่มา: กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2562

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่สำคัญทั้ง 6 โรคข้างต้นมีประเด็นที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายทั้งด้านสาธารณสุขในการรักษาพยาบาลและมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในภาพรวมของประเทศสูงเป็นลำดับต้นของทวีปเอเชีย โดยเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือน ร้อยละ 79.82 และเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาล ร้อยละ 20.18 (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) และเมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนของครัวเรือน จำแนกตามประเภทของค่าใช้จ่าย ในช่วงปี พ.ศ. 2558 – 2560 พบว่าประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านเวชภัณฑ์และค่าตรวจรักษาพยาบาลเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 1.4 (พ.ศ. 2558) เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 1.6 (พ.ศ. 2560) (กระทรวงสาธารณสุข, 2561) ดังนั้น มาตรการในการลดและการจัดการปัจจัยเสี่ยงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยลดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศได้ และหลายหน่วยงานทั้งระดับประเทศ ภูมิภาค และโลก จึงพัฒนานโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อลดและป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

ซึ่งการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 -2573) ครั้งนี้จะมุ่งควบคุมและลดปัจจัยที่เป็นต้นเหตุทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรงและเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่เชื่อมโยงกัน เพื่อเป้าหมาย “ลดการเจ็บป่วยต่อประชาชน ลดผลกระทบต่อประเทศ และเป็นศูนย์กลางในระดับเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ” เป็นสำคัญ และประการสำคัญอีกประเด็น คือการเสริมสร้างความตระหนักที่ให้ภาคีทุกภาคส่วนได้เล็งเห็นถึงความรุนแรงของผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เพื่อนำไปสู่การบูรณาการความร่วมมือระหว่างกันและเสริมสร้างความตระหนักแก่ประชาชน

บทที่ 3 กรอบแนวคิด นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

3.1 กรอบแนวคิด

3.1.1 กรอบแนวคิดระดับนานาชาติ

คณะทำงานด้านการสาธารณสุขของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) สรุปประเด็นเกี่ยวกับสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเน้นประเด็น (ก) ผลกระทบ (Impact) (ข) การปรับตัวด้านสุขภาพ (Health Adaptation) และ (ค) การได้ประโยชน์ร่วมด้านสุขภาพจากการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Co-benefits) ซึ่งจากรายงานของคณะทำงานฯ สรุปผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

1) ความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศมีผลกระทบโดยตรงต่อสุขภาพมนุษย์ (Direct Impacts) โดยเฉพาะสภาพอากาศรุนแรง (Extreme Weathers) คือ ความร้อน (Heat) ภัยแล้ง (Drought) ภัยหนาว (Cold) และน้ำท่วม (Flood)

2) การเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศในธรรมชาติ (Natural Systems) จากสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไป มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่กำหนดสุขภาพคน เช่น วงจรชีวิตและการแพร่กระจายของพาหะนำโรค (Distribution of Disease Vectors) การปนเปื้อนเชื้อโรคในอาหารและน้ำ (Water and Food Microbial Contamination) และปริมาณมลพิษอากาศที่มากขึ้น (Air Pollution) เป็นต้น

3) ผลจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากมนุษย์สร้างขึ้นเอง (Human Systems) ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ภาวะทุพโภชนาการ (Undernutrition) โรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ (Occupational health Impacts) และภาวะเครียด (Mental Stress)

คณะทำงานฯ ยังเสนอแนวทางการพัฒนารอบนโยบายของภาคส่วนสาธารณสุขต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยควรมุ่งประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) ด้านการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ (Health Impact Assessment) ควรมุ่งเน้น

(1) การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิ ได้แก่ คลื่นความร้อน ภัยแล้งและความร้อน ซึ่งปัจจัยเกี่ยวกับอุณหภูมิเหล่านี้ ก่อให้เกิดภัยสุขภาพเกี่ยวกับความร้อน คือ กลุ่มโรคที่เกิดจากอาหารจากน้ำและอาหารเป็นสื่ออีกด้วย

(2) การประเมินผลกระทบจากน้ำท่วมและพายุที่ก่อให้เกิดภัยสุขภาพ คือ การจมน้ำ โรคเกี่ยวกับน้ำ ความเครียด และโรคทางจิตเวชหรือปัญหาทางสุขภาพจิต

(3) การประเมินการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศก่อให้เกิดภัยสุขภาพ โดยเฉพาะโรคติดต่อมาโดยแมลง คือ มาลาเรีย ไข้เลือดออก โรคหน้าโดยเห็บ การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศร่วมกับการกระทำของมนุษย์ ภัยสุขภาพที่สำคัญ คือ ภาวะทุพโภชนาการ และโรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเช่น โรคลมแดด (Heat Stroke) เป็นต้น

2) ด้านการประเมินความเปราะบางด้านสุขภาพ (Health Vulnerability Assessment)

ควรมุ่งเน้นการประเมิน

(1) ที่ตั้งชุมชนและสภาพภูมิศาสตร์ที่อ่อนไหว ซึ่งมีสภาพแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ เช่น พื้นที่แห้งแล้ง พื้นที่น้ำท่วม พื้นที่แออัด พื้นที่ราบเชิงเขาหรือบนเขา พื้นที่ชายฝั่ง และพื้นที่เกาะแก่ง เป็นต้น

(2) การประเมินสภาพเศรษฐกิจสังคมของประชากร เช่น กลุ่มประชากรที่ยากจน และกลุ่มชนเผ่า กลุ่มด้อยโอกาส ซึ่งมีความเสี่ยงมากกว่าประชากรกลุ่มอื่น

(3) การประเมินลักษณะทางประชากร เช่น กลุ่มคนทำงานกลางแจ้ง กลุ่มเด็ก กลุ่มสตรี กลุ่มผู้สูงอายุ และกลุ่มผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เป็นต้น

3) ด้านการประเมินศักยภาพการปรับตัวด้านสุขภาพ (Health Adapting Capacity Assessment) ควรมุ่งเน้นการประเมิน

(1) การเตรียมความพร้อมขององค์กรด้านสาธารณสุขในการให้บริการสาธารณสุขต่อภัยสุขภาพที่อาจเกิดขึ้นจากความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) การให้บริการข้อมูลคำแนะนำ การให้การศึกษาและการสร้างความตระหนักแก่ประชาชนในการปรับตัวในรูปแบบต่าง ๆ

(3) การพัฒนาเครื่องมือเพื่อการประเมินความเปราะบาง ความเสี่ยงภัยสุขภาพ และเครื่องมือเตือนภัย

(4) การพัฒนานโยบายด้านการสาธารณสุขทุกระดับเพื่อรองรับภัยสุขภาพจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดการความรู้ เรื่อง ความเปราะบาง ทางเลือก การปรับตัว การรับมือภัยพิบัติ และการประเมินผล

(6) การสร้างนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร

4) ด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHG Mitigation) ควรมุ่งเน้น

(1) การประเมินบทบาทของภาคส่วนสาธารณสุขในการเป็นองค์กรต้นแบบหรือตัวอย่างในชุมชน เพื่อลดการใช้พลังงานและใช้แหล่งพลังงานหมุนเวียนหรือเป็นองค์กรคาร์บอนต่ำ

(2) การรณรงค์การใช้จักรยานหรือระบบขนส่งมวลชนเพื่อลดการใช้พลังงานฟอสซิล

(3) การสร้างพื้นที่สีเขียวเพื่อดูดซับคาร์บอน

(4) การลดปริมาณของเสีย

(5) การลดการปล่อยคาร์บอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวอย่างให้ชุมชน

3.1.2 กรอบแนวคิดขององค์การอนามัยโลก

World Health Organization

องค์การอนามัยโลกเสนอกรอบแนวคิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบต่อสุขภาพ (รูปที่ 3-1) โดยระบุปัจจัยที่เป็นแรงขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ การเพิ่มปริมาณก๊าซเรือนกระจกและปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ซึ่งมาตรการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีมาตรการหลัก คือ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation) และการบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ การปรับตัว (Adaptation)

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศก่อให้เกิดผลกระทบตามมา คือ การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในระดับภูมิภาค เกิดปรากฏการณ์คลื่นความร้อน (Heat Wave) สภาพอากาศแปรปรวนอย่างรุนแรง (Extreme Weather) อุณหภูมิเปลี่ยนแปลง ปริมาณน้ำฝนเปลี่ยนแปลง ซึ่งปรากฏการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขที่สำคัญ คือ ช่องทางการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์ กลไกการติดต่อของเชื้อโรค ระบบนิเวศเกษตร และอุทกวิทยา สภาพเศรษฐกิจ สังคมและโครงสร้างประชากร ซึ่งในที่สุดปัจจัยเหล่านี้ก่อให้เกิดโรคและผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์

องค์การอนามัยโลกเสนอแนวคิดกรอบการดำเนินงานด้านการสาธารณสุข เพื่อจัดการปัญหา ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 3 มาตรการ คือ

1) การลดผลกระทบ (Moderating Influences) ประกอบด้วย การควบคุมปัจจัยด้านประชากร การพัฒนาคุณภาพชีวิตประชากร การเข้าถึงบริการสาธารณสุข การพัฒนาระบบและโครงสร้าง การบริการสาธารณสุข

2) การปรับตัวเฉพาะด้านสาธารณสุข (Health-Specific Adaptation) ประกอบด้วย การเสริมสร้างภูมิป้องกันโรค การพัฒนาระบบเฝ้าระวังโรค และการพัฒนาเทคโนโลยีการป้องกันโรค เช่น การปรับอุณหภูมิอากาศ ลดการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช การจัดการน้ำสะอาด การพัฒนาระบบการเตือนภัยภูมิอากาศ การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติฉุกเฉินและการให้สุขศึกษา เป็นต้น

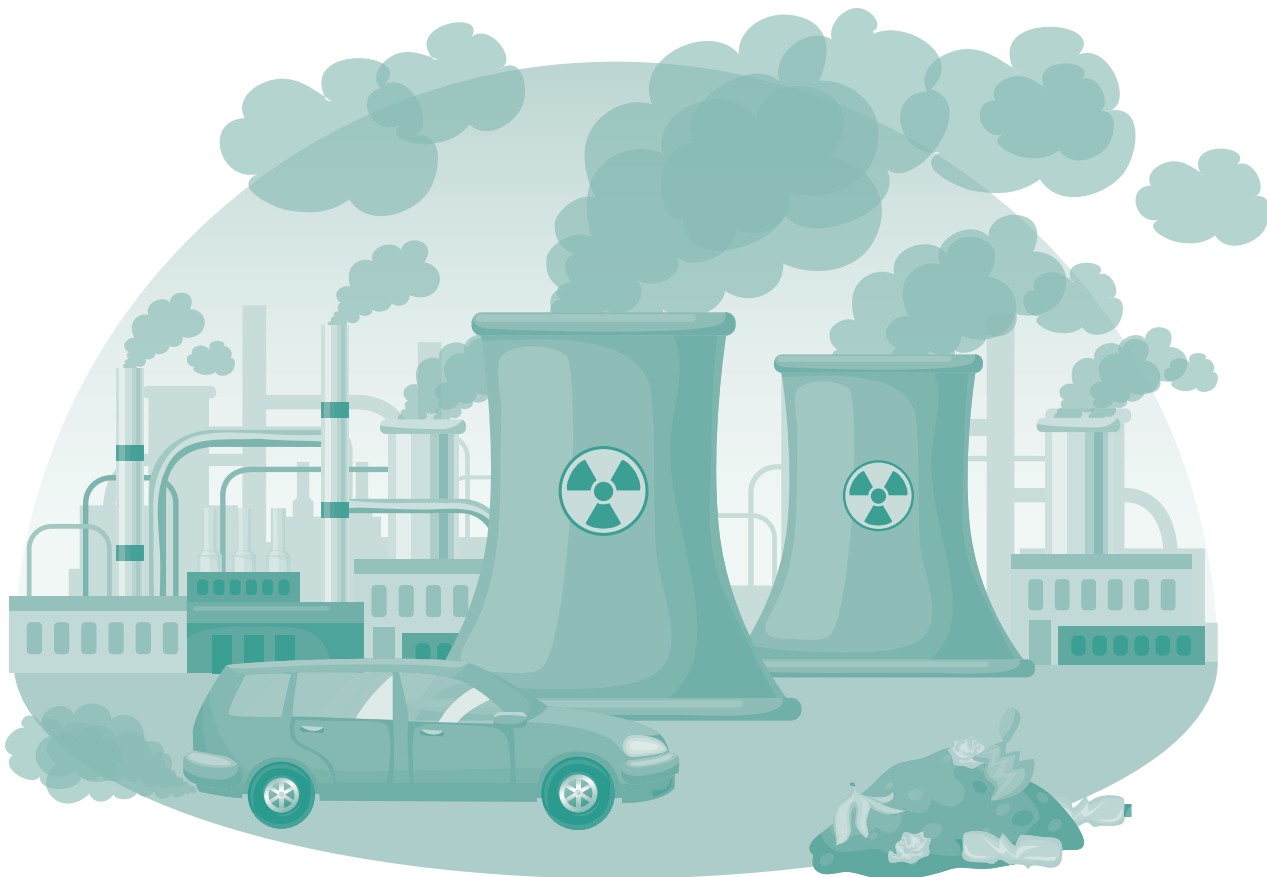
3) การวิจัย (Research) ครอบคลุมทุกประเด็นตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศในระดับภูมิภาค จนถึงผลกระทบต่อสุขภาพ

นอกจากนี้ องค์การอนามัยโลกเสนอให้ใช้กรอบแนวคิด Driving Force - Pressure - State - Exposure - Effects - Action หรือ DPSEEA framework เพื่อแสดงความเชื่อมโยงระหว่างการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับการสาธารณสุข (รูปที่ 3-2) โดยระบุภาคส่วนสาธารณสุขควรเน้นดำเนินการในขั้นตอนที่ 3 - 5 โดยขั้นตอนที่ 3 คือ การพัฒนานโยบายการปรับตัวเพื่อจัดการความเสี่ยง ขั้นตอนที่ 4 คือ การพัฒนาระบบการตรวจสอบและเฝ้าระวังโรค การพัฒนาดัชนี การพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุขของทุกภาคส่วน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และขั้นตอนที่ 5 คือ การพัฒนาระบบการวินิจฉัยและการให้บริการรักษาโรค

สำนักงานองค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดทำรายงานยุทธศาสตร์การคุ้มครองสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับภูมิภาค (Regional Strategy for Protecting Health from Climate Change) ใน พ.ศ.2555 โดยเสนอให้ประเทศสมาชิกรวมทั้งประเทศไทยดำเนินการ ดังนี้

- 1) การประเมินความเปราะบาง (Assessment of Vulnerability)
- 2) การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation to Climate Change)
- 3) การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Mitigation of Greenhouse Gases Emission)
- 4) การศึกษาวิจัย การตรวจสอบ และประเมินผล (Research, Review, Monitoring and Evaluation)

รูปที่ 3-2 กรอบแนวคิด DPSEEA ขององค์การอนามัยโลก
ที่มา : WHO, 2551

สถานการณ์ของประเทศไทยตามกรอบแนวคิด DPSEEA ใน 3 ด้านที่เกี่ยวข้องกับภาคสาธารณสุขพบว่า

1) ด้านการพัฒนาโยบายการปรับตัวเพื่อจัดการความเสี่ยง

ประเทศไทยให้ความสำคัญและกำหนดนโยบายด้านการปรับตัวเพื่อจัดการความเสี่ยง โดยภายใต้แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558 – 2593 ให้ความสำคัญกับการปรับตัวในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการน้ำ น้ำท่วม และภัยแล้ง การเกษตรและความมั่นคงทางอาหาร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การตั้งถิ่นฐานและความมั่นคงของมนุษย์ การท่องเที่ยว และการสาธารณสุข โดยการสาธารณสุขมุ่งเน้นการเฝ้าระวังโรคและการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางภูมิอากาศที่มีผลต่อสุขภาพและการป้องกันการเกิดและแพร่ระบาดของโรค รวมถึงการส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่มีคุณภาพ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) คำนึงถึงปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและระบบบริการสาธารณสุข และมีแผนยุทธศาสตร์หลักสำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และความคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ บริการเป็นเลิศ และบริการจัดการเป็นเลิศ นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังให้ความสำคัญและมอบกระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 – 2573) เพื่อเป็นกรอบของประเทศในการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะเห็นว่านโยบายในระดับประเทศ คำนึงและให้ความสำคัญกับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความท้าทายที่สำคัญในอนาคต คือ

- (1) การบูรณาการนโยบายการปรับตัวด้านต่าง ๆ ให้เกิดการขับเคลื่อนในภาพรวม และการผลักดันนโยบายการปรับตัวในภารกิจของทุกกระทรวงทุกหน่วยงาน
- (2) การสร้างการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการร่วมรับผิดชอบต่อผลที่เกิดต่อสุขภาพจากนโยบายในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง
- (3) การขับเคลื่อนให้เกิดนโยบายในระดับต่าง ๆ ทั้งภูมิภาค จังหวัด ตำบล และชุมชน
- (4) การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติในทุกระดับ

2) ด้านการพัฒนากระบวนการตรวจสอบและเฝ้าระวังโรค การพัฒนาดัชนี การพัฒนานโยบาย ด้านสาธารณสุขของทุกภาคส่วน

ระบบเฝ้าระวังโรคและดัชนีด้านสาธารณสุขได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยมีระบบเฝ้าระวังการเจ็บป่วย และเสียชีวิตจากโรคติดต่อ โรคไม่ติดต่อ โรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งโรคระบาดที่สำคัญ โดยมีระบบการรายงานผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการรายงานและการนำเสนอ ข้อมูลแก่ผู้บริหาร โดยระบบการเฝ้าระวังภัยสุขภาพครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ นอกจากนี้ มีทีมตอบโต้เหตุฉุกเฉิน ด้านสาธารณสุขในระดับภูมิภาค จังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ได้แก่ ทีมปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์ เคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ (Mini Medical Emergency Response Team: Mini MERT) ของกรมการแพทย์ ทีมให้การช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤติ (Mental Health Crisis Assessment and Treatment Team: MCATT) ของกรมสุขภาพจิต และทีมเฝ้าระวังและสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team: SRRT) ของกรมควบคุมโรค ซึ่งระบบเฝ้าระวังเหล่านี้บูรณาการกับแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

ความท้าทายในอนาคต คือ

(1) ประเด็นความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเด็นใหม่ ๆ รวมทั้ง ความรุนแรงของโรคและภัยสุขภาพที่มีอยู่ในปัจจุบันและมีโอกาสเพิ่มขึ้นในอนาคต หากปริมาณก๊าซเรือนกระจก ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ซึ่งระบบเฝ้าระวังโรคและภัยสุขภาพที่มีอยู่ ต้องพัฒนาระบบให้ครอบคลุมประเด็นความเสี่ยงใหม่หรือโรคอุบัติใหม่ และตรวจสอบได้ทันทั่วถึง เพื่อให้บ่งชี้ ความเสี่ยงได้อย่างรวดเร็วและเกิดการป้องกันและจัดการได้ทันทั่วถึง

(2) พัฒนาศักยภาพทีมตอบโต้ภาวะฉุกเฉินฯ ในระดับพื้นที่ให้พร้อมรับมือกับความเสี่ยงใหม่ ๆ หรือ ความเสี่ยงที่มีความรุนแรงขึ้น เพื่อให้การจัดการภัยสุขภาพทันต่อสถานการณ์

3) ด้านการพัฒนากระบวนการวินิจฉัยและการให้บริการรักษาโรค

กระทรวงสาธารณสุขมุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง ซึ่งปัจจุบันพัฒนาอย่างต่อเนื่องและครอบคลุมพื้นที่ ทั้งระบบปฐมภูมิ ทติยภูมิ และตติยภูมิ รวมทั้งระบบ เฉพาะทางและส่งต่อซึ่งไม่เฉพาะแต่โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขเท่านั้น ยังมีโรงพยาบาลใน สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม โรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงกลาโหม โรงพยาบาลในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลเอกชน รวมทั้งศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ให้บริการประชาชนในระดับชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความครอบคลุมถึงระบบบริการสาธารณสุขในประเทศไทย

ความท้าทายในอนาคต คือ

(1) ความพร้อมรับมือกับภัยสุขภาพที่อาจเปลี่ยนแปลงจากเดิม หรือความรุนแรงของโรคและภัยสุขภาพ ที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ การเจ็บป่วยและ เสียชีวิตจากความร้อน ซึ่งในอนาคตองค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าจะมีผู้สูงอายุเสียชีวิตจากความร้อนเพิ่มขึ้น และปัจจุบันวิธีการวินิจฉัยยังมีข้อจำกัด ทำให้รักษาไม่ทันและเสียชีวิตได้

(2) ความรุนแรงของภัยพิบัติส่งผลต่อการให้บริการสุขภาพ ซึ่งต้องปรับโครงสร้างวิธีการให้บริการสุขภาพ และเวชภัณฑ์ของสถานบริการในพื้นที่เสี่ยงให้พร้อมรับมือกับผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอขององค์การอนามัยโลกต่อประเทศสมาชิก

ข้อเสนอขององค์การอนามัยโลกในการคุ้มครองสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการประชุม การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพระดับโลก ครั้งที่ 1 (1st Conference on Health and Climate Change) ระหว่างวันที่ 27-29 สิงหาคม พ.ศ. 2557 ณ สำนักงานใหญ่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ โดยองค์การอนามัยโลกเสนอแนะประเทศสมาชิกควรดำเนินการ 3 แนวทาง ประกอบด้วย

1) การสร้างความเข้มแข็งต่อความเสี่ยงจากสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเน้นการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพ การแก้ปัญหาความยากจน ความเหลื่อมล้ำ การมุ่งเน้นการให้บริการประชากรด้อยโอกาส การสร้างความเข้มแข็งปัจเจกชน และชุมชนให้รับมือกับภัยพิบัติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้

2) การพัฒนาระบบการประเมินความเสี่ยงต่อสุขภาพการวิเคราะห์ (Identifying) การจัดลำดับความสำคัญ (Prioritizing) การดำเนินงานแสวงหาทางเลือกการปรับตัวและการปฏิบัติตามทางเลือก (Implementing Adaptation Options) และการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Evaluation) ซึ่งกระบวนการเหล่านี้เป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องด้วยภาวะสุขภาพคนขึ้นอยู่กับปัจจัยกำหนดสุขภาพทางสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยภาคสาธารณสุขต้องดำเนินงานร่วมกับภาคส่วนอื่น เช่น การประเมินผลกระทบต่อสุขภาพของการพัฒนาในภาคส่วนอื่น ๆ การจ้างงาน การพลังงาน การเกษตร และการอพยพแรงงาน เป็นต้น

3) การเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบการสาธารณสุขให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยมีกรอบการดำเนินงาน 6 ด้าน คือ

3.1) การพัฒนานโยบายและธรรมาภิบาลด้านสุขภาพ

- ด้านการพัฒนานโยบาย คือ การพัฒนายุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เน้นการระบุความเสี่ยงต่อสุขภาพและโอกาสการพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุข เช่น การมีหลักประกันว่ามีการผนวกองค์ประกอบสาธารณสุขบรรจุในเอกสารแผนการปรับตัวและแผนการสื่อสารระดับชาติในกรอบของ UNFCCC

- ด้านธรรมาภิบาลโดยจัดตั้งหน่วยงานประสานงานด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (National Focal Point for Climate Change and Health) เพื่อจัดทำความร่วมมือดำเนินงานระหว่างภาคสาธารณสุขกับภาคส่วนอื่น

- ด้านการประสานงานระหว่างภาคส่วน คือ การสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น เช่น ภาคทรัพยากรน้ำและภาคการเกษตร เป็นต้น เพื่อยังประโยชน์ต่อสุขภาพชุมชน โดยการประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการพัฒนานโยบายรายสาขาเหล่านั้น

3.2) การพัฒนาทรัพยากรบุคลากรด้านสาธารณสุข

- การฝึกอบรมหรือการพัฒนาการเรียนการสอนด้านความเสี่ยงต่อสุขภาพและการจัดการจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- การสร้างความเข้มแข็งองค์กรสุขภาพโดยการจัดการข้อมูลข่าวสาร และการจัดการความรู้ในการให้บริการชุมชน
- การสื่อสารและสร้างความตระหนัก เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับสุขภาพแก่สาธารณะ ผู้กำหนดนโยบาย และวิชาชีพสาธารณสุขทุกสาขา โดยเน้นการแก้ไขปัญหา

3.3) การพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสาร โดยเน้น 3 องค์ประกอบ

- ด้านการวิจัย คือ การกำหนดประเด็นและแผนการวิจัยระดับชาติ ซึ่งต้องดำเนินการโดยภาคส่วนอื่นและภาคสาธารณสุขการพัฒนาระบบข้อมูลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ การพัฒนาเครือข่ายวิจัย การจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย และการใช้ผลการวิจัยไปพัฒนานโยบาย
- การบูรณาการการตรวจสอบความเสี่ยงและระบบการเตือนภัยการรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลผลข้อมูลอย่างต่อเนื่องด้านความเสี่ยง และความอ่อนไหวของสภาพภูมิอากาศกับระบาดวิทยาของโรค การตรวจสอบข้อมูลผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความเปราะบาง ศักยภาพการตอบสนอง การเตรียมรับมือฉุกเฉิน การสื่อสารความเสี่ยงต่อผู้กำหนดนโยบาย การสื่อสารสาธารณะ และประชาชน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพที่อาจเกิดขึ้น
- การประเมินความเปราะบางและการประเมินศักยภาพการปรับตัวประกอบด้วย
1) การวิเคราะห์ปัญหาผลกระทบต่อสุขภาพที่สำคัญ กลุ่มประชากรที่เปราะบางและพื้นที่เปราะบาง 2) การประเมินศักยภาพและช่องว่างภายในระบบการสาธารณสุขที่ขาดต่อการรับมือภัยสุขภาพจากผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ และ 3) การประเมินทางเลือกการปรับตัว โดยการแสวงหาข้อมูลทางเลือกการปรับตัว ผลประโยชน์และมูลค่าการลงทุน รวมทั้งประสิทธิผลของทางเลือกเหล่านั้น

3.4) การเลือกเทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ที่เพิ่มการปรับตัวให้ภาคสาธารณสุข ประกอบด้วย

- การเลือกใช้เทคโนโลยีที่ลดการปล่อยคาร์บอนในอุปกรณ์ทางการแพทย์ เช่น การใช้พลังงานแสงอาทิตย์และการเลือกใช้อุปกรณ์ส่องสว่าง เป็นต้น
- การปรับตัวของระบบการสาธารณสุข เช่น การเลือกใช้ eHealth เป็นต้น
- การใช้กระบวนการและเทคโนโลยีเพื่อการปรับตัว เช่น การเลือกใช้เวชภัณฑ์ เพื่อป้องกันความร้อน เป็นต้น

3.5) การพัฒนามาตรฐานระบบบริการสาธารณสุข ประกอบด้วย

- การให้บริการการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ ประกอบด้วย 1) การออกข้อกำหนดและมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ เช่น น้ำ อาหาร ความปลอดภัยอาหาร การจัดการของเสีย เป็นต้น และ 2) การสร้างความร่วมมือในการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ ร่วมกับภาคส่วนอื่น

- การพัฒนาแผนงานสาธารณสุขที่ผนวกข้อมูลสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 1) การรวบรวมข้อมูลบรรจุในแผนงานสาธารณสุข เช่น การรวบรวมข้อมูลแนวโน้มของฤดูกาล เพื่อวางแผนป้องกันโรคทางเดินอาหารและโรคติดต่อมาโดยแมลงในกลุ่มเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยง และ 2) การทบทวนแผนงานสาธารณสุขที่คำนึงถึงอิทธิพลของสภาพภูมิอากาศระยะสั้น เช่น การเปลี่ยนแปลงฤดูกาล และระยะยาว คือ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากกว่า 10 ปี

- การเตรียมการและการจัดการภัยพิบัติฉุกเฉินประกอบด้วย 1) การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งภาคส่วนสาธารณสุขในการรับมือความเสี่ยงต่อสุขภาพจากเหตุภัยพิบัติ 2) การจัดการความเสี่ยง โดยการสร้างความเข้มแข็งระบบการสาธารณสุขในการจัดการความเสี่ยงในกลุ่มเปราะบาง และการรับสัมผัสต่อสิ่งคุกคามสุขภาพ เพื่อลดผลกระทบความเสี่ยงที่ยังคงเหลืออยู่ เช่น การจัดทำแผนฉุกเฉินและแผนการอพยพ เป็นต้น 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุขที่รับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ โดยเฉพาะในภาวะฉุกเฉินน้ำสะอาด การจัดการของเสีย และการสุขาภิบาล เป็นต้น 4) การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการรับมือภัยภูมิอากาศฉุกเฉิน เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการลดความเสี่ยง และการทำแผนฉุกเฉินชุมชน เป็นต้น

3.6) การงบประมาณ ประกอบด้วย

- การเข้าถึงแหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณระดับนานาชาติ เช่น แผนงานหรือโครงการด้านการปรับตัวด้านการสาธารณสุข เสนอต่อแหล่งทุนนานาชาติ เช่น Green Climate Fund, Global Environment Fund (GEF), Adaptation Fund และแหล่งทุนทวิภาคี เป็นต้น

- การขอรับการสนับสนุนแหล่งทุนภายในประเทศในแผนงานโครงการสาธารณสุขเฉพาะด้านต่าง ๆ เช่น โครงการวิจัยโรคที่อ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- การขอรับการสนับสนุนจากแหล่งงบประมาณของภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีแผนงานโครงการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ

การประชุมการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพระดับโลก ครั้งที่ 2 (2nd Global Conference on Health and Climate) ระหว่างวันที่ 7 - 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2559 ณ กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส มีข้อเสนอแนะต่อการเตรียมการด้านสาธารณสุขต่อประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสนับสนุนการกรอบดำเนินงานตามเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals) และความตกลงปารีส (Paris Agreement) ดังนี้

1) Addressing health risks and opportunities

- Health adaptation to climate change: Increasing the resilience of health systems, and the environmental and social determinants of health, to climate risks.
- Gaining the health “co - benefits” of climate mitigation measures, particularly through reducing nearly seven million annual deaths from air pollution.

2) Ensuring support for health and climate action

- Scale up financial investments in climate change and health.
- Develop a new approach to link health, economics and climate change.
- Engaging the health community and civil society in communicating and preventing climate risks, and in taking advantage of opportunities for health.

จากข้อเสนอขององค์การอนามัยโลกต่อประเทศสมาชิก ในการคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการประชุมครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 พบว่า ความจำเป็นเร่งด่วน ปัญหาอุปสรรคและความท้าทายของประเทศไทย ได้แก่

1) ประเทศไทยต้องพัฒนายุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เชื่อมโยงผลกระทบด้านสุขภาพกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งผลักดันให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องคำนึงถึงผลกระทบด้านสุขภาพจากการดำเนินงานนโยบายต่าง ๆ และมีส่วนรับผิดชอบจัดการสุขภาพจากนโยบายนั้น ๆ

2) เร่งสร้างความเข้มแข็งในการรับมือต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพจากสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวด้านสุขภาพโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทุกระดับ

3) การพัฒนามาตรฐานระบบบริการสาธารณสุขทั้งการออกข้อกำหนด กฎหมาย มาตรฐานป้องกันปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ การพัฒนาแผนงานด้านสาธารณสุขที่คำนึงถึงแนวโน้มของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเตรียมการรองรับภาวะฉุกเฉินฯ

4) การพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านสาธารณสุขในระดับนโยบายและปฏิบัติ โดยการฝึกอบรมการสื่อสารให้มีความรู้อย่างต่อเนื่อง

5) พัฒนาระบบข้อมูลด้านสุขภาพที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อการเฝ้าระวังเตือนภัยด้านสุขภาพ และสนับสนุนการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบาย

6) พัฒนางานศึกษาวิจัย โดยการจัดทำแผนการวิจัยด้านสาธารณสุข รวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านสาธารณสุข

7) เสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนในการลดความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

8) ผลักดันการเข้าถึงแหล่งงบประมาณทั้งในระดับชาติและนานาชาติ

3.2 นโยบาย และยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

3.2.1 ระดับโลกและภูมิภาค

1) การประชุมสมัชชาอนามัยโลก (World Health Assembly: WHA)

เรียกร้องให้ Director-General ขององค์การอนามัยโลก ดำเนินการ

(1) ให้ความสนใจต่อสาธารณสุขและต่อการจัดทำนโยบายความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและทำให้ถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สัมพันธ์กับประเด็นสุขภาพและทำงานร่วมกับ FAO WMO UNDP UNEP UNFCCC และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เหมาะสมขององค์การสหประชาชาติ ในบริบทที่องค์การสหประชาชาติมีปฏิรูปกิจกรรมโครงการ และร่วมกับองค์กรในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีการทำความเข้าใจถึงผลกระทบเหล่านี้ รวมทั้ง การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาในระดับประเทศและระดับนานาชาติเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) เริ่มดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการไนโรบี (Nairobi Work Programme) เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่ามีความเชื่อมโยงกับภาคส่วนสุขภาพ และเพื่อให้ประเทศสมาชิกให้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการดำเนินงาน อันเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมในแผนและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดี

(3) ส่งเสริมให้หน่วยงานสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องพิจารณาผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อช่วยให้ประเทศกำลังพัฒนาจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) ให้ประเทศสมาชิกองค์กรสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องและแหล่งทุนทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดเพื่อพัฒนาศักยภาพในการประเมินความเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพื่อดำเนินมาตรการตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยส่งเสริมงานวิจัยและโครงการนำร่องในพื้นที่ รวมทั้ง การดำเนินงานเกี่ยวกับ

- ความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- กลยุทธ์ในการป้องกันสุขภาพและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ผลกระทบทางสุขภาพของมาตรการปรับตัวและการลดก๊าซเรือนกระจกในภาคส่วนอื่น ๆ เช่น สิ่งมีชีวิตในทะเล ทรัพยากรน้ำ การใช้ประโยชน์ที่ดิน และการคมนาคมขนส่ง โดยเฉพาะในส่วนที่อาจเกิดผลกระทบทางบวกต่อการป้องกันสุขภาพ
- การสนับสนุนการตัดสินใจและเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การเฝ้าระวัง และการติดตามตรวจสอบ เพื่อประเมินกลุ่มเสี่ยงและผลกระทบต่อสุขภาพ และการตั้งเป้าหมายของมาตรการอย่างเหมาะสม
- เพื่อประเมินต้นทุนค่าใช้จ่ายและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการป้องกันสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(5) เพื่อปรึกษาประเทศสมาชิกในการเตรียมการแผนปฏิบัติการเพื่อได้รับการสนับสนุนขององค์การอนามัยโลกแก่ประเทศสมาชิก ในการประเมินและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีต่อระบบสุขภาพ รวมทั้งเครื่องมือที่นำไปใช้ได้จริง วิธีการและกลไกที่อำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและกรณีตัวอย่าง และความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิก เพื่อนำเสนอร่างแผนปฏิบัติการต่อ Executive Board ในการประชุม session ที่ 124 และมีข้อเสนอต่อประเทศสมาชิกในการดำเนินงานประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนี้

- พัฒนามาตรการทางสุขภาพและบูรณาการเข้าไปในแผนเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเหมาะสม

- เพื่อสร้างศักยภาพของผู้นำทางด้านสาธารณสุขเพื่อการป้องกันและจัดหาแนวทางในประเด็นสุขภาพ นำสู่การพัฒนาและกลยุทธ์ในการดำเนินงานในการจัดการกับผลกระทบและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และแสดงภาวะผู้นำในการสนับสนุนการดำเนินงานทั้งแบบรวดเร็วและแบบรอบคอบ

- เพื่อสร้างความเข้มแข็งของศักยภาพของระบบสุขภาพในการติดตามและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านทางมาตรการป้องกันที่เหมาะสม การเตรียมการตอบสนองอย่างทันที่ และการจัดการภัยธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

- ส่งเสริมความร่วมมือของภาคส่วนสาธารณสุขและความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนอื่นและภาคีหลักในระดับชาติและระดับโลก เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

- จัดประชุมเพื่อเน้นย้ำข้อตกลงในการเข้าสู่ความท้าทายที่มีต่อสุขภาพของมนุษย์จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในการวางแผนดำเนินงานและการลงทุนในระดับชาติเพื่อจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นอกจากนี้ การประชุมสมัชชาอนามัยโลกสมัยที่ 72 เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2562 องค์การอนามัยโลกร่วมกับประเทศสมาชิก จัดทำยุทธศาสตร์โลกด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (WHO global strategy on health, environment and climate change the transformation needed to improve lives and well-being sustainable through healthy environments) ยุทธศาสตร์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงานในอนาคตข้างหน้า ให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ภายในปี 2030 เพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพดี โดยการเปลี่ยนวิถีชีวิตการทำงาน การผลิต เน้นการจัดการความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อสุขภาพ ยุทธศาสตร์ฉบับนี้ ประกอบด้วยมาตรการ 6 ด้าน คือ การป้องกันระดับปฐมภูมิ การดำเนินงานข้ามภาคส่วน การสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงานสาธารณสุข การสนับสนุนการสร้างกลไก กำกับ ดูแล

ด้านการเมือง นโยบาย และสังคม การเพิ่มหลักฐานเชิงประจักษ์และการสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพและการติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานที่บรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

2) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs)

จากเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals; MDGs) สิ้นสุดลงในปี พ.ศ. 2558 การประชุมสหประชาชาติระดับผู้นำจึงริเริ่มกระบวนการหารือเพื่อกำหนดวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 (post-2015 development agenda) ตามกระบวนการที่ “การพัฒนาที่ยั่งยืน” และรับรองวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 เมื่อวันที่ 25 - 27 กันยายน พ.ศ. 2558 ณ สหประชาชาติ นครนิวยอร์ก โดยประเด็นสำคัญของวาระการพัฒนาภายหลังปี พ.ศ. 2558 คือ การจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals; SDGs) ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลักและ 169 เป้าประสงค์ ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพที่ต้องการบรรลุและดำเนินการให้ได้ภายในปี พ.ศ. 2573

โดยเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

เป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย ลดจำนวนการตายและการป่วยจากสารเคมีอันตราย และจากการปนเปื้อนมลพิษทางอากาศ น้ำ และดิน ให้ลดลงอย่างมาก ภายในปี พ.ศ. 2573 หยุดยั้งการระบาดของมาลาเรีย และโรคติดต่อในกลุ่มประเทศเขตร้อนที่ถูกกลบเกลื่อน โรคติดต่อที่เกิดจากการบริโภคน้ำและอาหารที่ไม่สะอาด รวมทั้งโรคติดต่ออื่น ๆ และเสริมสร้างศักยภาพของทุกประเทศ โดยเฉพาะประเทศกำลังพัฒนาในการเตือนภัย เฝ้าระวัง และลดความสูญเสียที่เกิดจากภัยพิบัติและภัยคุกคามต่าง ๆ รวมทั้งโรคติดต่อที่เกิดจากเชื้ออุบัติใหม่ด้วย

เป้าหมายที่ 6 สร้างหลักประกันว่าจะจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคน และบริหารจัดการที่ยั่งยืน

1) ยกระดับคุณภาพน้ำ โดยลดมลพิษ ขจัดการทิ้งมูลฝอย ลดการปล่อยสารเคมีและวัสดุอันตราย ลดสัดส่วนน้ำเสียที่ไม่ผ่านกระบวนการลงครึ่งหนึ่ง รวมทั้งเพิ่มการนำกลับมาใช้ใหม่ทั่วโลก ภายในปี พ.ศ. 2573

2) บริหารจัดการทรัพยากรน้ำแบบองค์รวมในทุกระดับ รวมถึงผ่านทางความร่วมมือระหว่างเขตแดน ตามความเหมาะสมภายในปี พ.ศ. 2573

3) ขยายความร่วมมือระหว่างประเทศ สนับสนุนการเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา ในกิจกรรมและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับน้ำและสุขอนามัย รวมถึงด้านการเก็บน้ำการจัดเก็บ การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการน้ำเสีย และเทคโนโลยีการนำน้ำกลับมาใช้ใหม่

เป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิทัศน์และยั่งยืน : ลดผลกระทบทางลบของเมืองต่อสิ่งแวดล้อมต่อหัวประชากร โดยรวมถึงการให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อคุณภาพอากาศและการจัดการของเสียของเทศบาลและอื่น ๆ ภายในปี พ.ศ. 2573

เป้าหมายที่ 13 ดำเนินการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ : โดยเสริมภูมิทัศน์และขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศในทุกประเทศ บูรณาการมาตรการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในนโยบาย ยุทธศาสตร์และการวางแผนระดับชาติ รวมทั้งพัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบันในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัว การลดผลกระทบ และการเตือนภัยล่วงหน้า

3) ความตกลงปารีส (Paris Agreement)

การประชุมสมัชชาอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครั้งที่ 21 (Conference of the Parties ; COP 21) ณ กรุงปารีส สาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้รับรองความตกลงปารีส (Paris Agreement) เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม พ.ศ. 2558 โดยเป็นตราสารกฎหมายที่รับรองภายใต้กรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศฉบับล่าสุดจากพิธีสารเกียวโต เพื่อกำหนดกฎกติกา ระหว่างประเทศที่มีความมุ่งมั่นมากยิ่งขึ้นสำหรับการมีส่วนร่วมของภาคีในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ความตกลงปารีสมีผลใช้บังคับแล้วตั้งแต่วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2559 โดยเป็นการแสดงความร่วมมือระยะยาวของประชาคมโลกในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นการแสดงเจตจำนงทางนโยบายของแต่ละประเทศในการให้ความร่วมมือแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศร่วมกับประชาคมโลกโดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิเฉลี่ยของโลกให้ต่ำกว่า 2 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม และมุ่งพยายามควบคุมการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิไม่ให้เกิน 1.5 องศาเซลเซียส เมื่อเทียบกับยุคก่อนอุตสาหกรรม โดยคำนึงว่าการดำเนินการตามนี้ จะลดความเสี่ยงและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีนัยสำคัญ

(2) เพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการส่งเสริมการสร้างภูมิทัศน์และความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาประเทศที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำโดยไม่กระทบต่อการผลิตอาหาร

(3) ทำให้เกิดเงินทุนหมุนเวียนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่ำและการพัฒนาให้มีความยั่งยืนและขีดความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ความตกลงปารีสประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก คือ การดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจก (Mitigation) การปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation) การรับมือกับความสูญเสียและความเสียหาย (Loss and damage) และการยกระดับการให้การสนับสนุนด้านการเงิน การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี และการเสริมสร้างศักยภาพพร้อมทั้งวางกรอบเพื่อรับรองความโปร่งใสของการดำเนินงานและการสนับสนุนและกำหนดให้ทบทุนสถานการณ์และการดำเนินงานระดับโลกเป็นระยะ เพื่อประเมินความก้าวหน้าต่อการบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายระยะยาวของความตกลงนี้ นอกจากนี้ ยังได้กำหนดกลไกในการช่วยเหลือผลักดันให้ประเทศภาคีเร่งดำเนินการลดก๊าซเรือนกระจก โดยกำหนดให้ประเทศพัฒนาแล้วแสดงเจตจำนง (pledge) ของพันธกรณีการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม (Nationally Appropriate Mitigation Commitments) และให้กลุ่มประเทศกำลังพัฒนาแสดงเจตจำนงของแนวทางการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสม (Nationally Appropriate Mitigation Actions: NAMAs) โดยสมัครใจ โดยกำหนดปีเป้าหมายไว้ที่ปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 ซึ่งสอดคล้องกับระยะพันธกรณีที่ 2 ของพิธีสารเกียวโต ถือเป็นความพยายามในการให้ประเทศที่ไม่เข้าร่วมหรือไม่กำหนดเป้าหมายในระบัพพันธกรณีที่ 2 ของพิธีสารเกียวโต แสดงเจตจำนงเกี่ยวกับเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกของตน สำหรับประเด็นด้านสุขภาพภายใต้ความตกลงปารีส กล่าวถึงเรื่องของสิทธิทางสุขภาพ (Right to Health) ในส่วนของบทนำ โดยระบุว่า “ยอมรับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศที่เป็นความกังวลร่วมกันของมนุษยชาติ ภาคีควรดำเนินการเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เคารพส่งเสริมและพิจารณาเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน สิทธิด้านสุขภาพสิทธิของชนพื้นเมือง ชุมชนแรงงานข้ามชาติ เด็ก คนพิการ และผู้คนในสถานการณ์ที่เปราะบางและความเท่าเทียมทางเพศ”

ประเทศไทยยื่นสัตยาบันสารเข้าร่วมเป็นภาคีความตกลงปารีส เมื่อวันที่ 21 กันยายน พ.ศ. 2559 ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยสามัญ ครั้งที่ 71 ณ นครนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา และได้ศึกษาศักยภาพการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อจัดทำเจตจำนงการดำเนินงานลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ (NAMA Pledge) โดยผลการศึกษาระบุถึงเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกร้อยละ 7 - 20 ในภาคพลังงานและคมนาคมขนส่งเมื่อเทียบกับกรณีปกติในปี ค.ศ. 2020 หรือ พ.ศ. 2563 (กรณีปกติ ได้แก่ ปี ค.ศ. 2005) ในประเด็นด้านการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ระบุให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องดำเนินการปรับตัวในส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในภาพรวมกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (National Adaptation Plan: NAP) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการเชิงพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงผลกระทบ พื้นที่เสี่ยง พื้นที่เปราะบางในด้านต่าง ๆ ที่ได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานในทั้งส่วนกลางและระดับพื้นที่ ใช้เป็นกรอบหรือแนวทางจัดทำยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการรายสาขาและเชิงพื้นที่ของตนเองได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น รวมทั้ง กระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนปฏิบัติการการปรับตัวต่อ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564-2573) ซึ่งเป็นกรอบการดำเนินงานที่ด้านสาธารณสุขในการรับมือกับผลกระทบด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่สนับสนุนการเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันและความสามารถในการฟื้นตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตามเป้าหมายของความตกลงปารีสที่ได้ให้สัตยาบันไว้

4) การประชุมคณะกรรมการบริหารองค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (WHO Regional Committee for South-East Asia: RC)

เป็นการประชุมประจำปีของประเทศสมาชิกองค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำนวน 11 ประเทศ ได้แก่ บังคลาเทศ ภูฏาน เกาหลีเหนือ อินเดีย อินโดนีเซีย ติมอร์-เลสเต สหภาพพม่า เนปาล ศรีลังกา ไทย และติมอร์-เลสเตอเรน โดยมีการที่เกี่ยวข้อง คือ Health, environment and climate change สืบเนื่องจาก WHO Global Strategy on Health, Environment and Climate Change ได้ถูกรับรองในการประชุมสมัชชาอนามัยโลกสมัยที่ 72 ดังนั้น องค์การอนามัยโลกระดับภูมิภาคจึงทำร่าง Regional Plan of Action to implement the Global Strategy on Health, Environment and Climate Change เพื่อรองรับกับยุทธศาสตร์โลกฯ โดยปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับบริบทของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งกำหนดยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติการ 4 ด้านคือ 1) ยกระดับการป้องกันปฐมภูมิ 2) การสร้างความร่วมมือนอกภาคส่วนสนับสนุนกลไก ภาครัฐ นโยบาย ประชาสังคม 3) สร้างความเข้มแข็งภาคสาธารณสุข 4) ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และการสื่อสารความเสี่ยง และในแผนฯ มีการกำหนดกิจกรรมระดับประเทศ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับประเทศสมาชิก และกิจกรรมขององค์การอนามัยโลกที่จะสนับสนุนประเทศสมาชิก รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความก้าวหน้าการดำเนินงานตาม SDGs และมีข้อเสนอต่อประเทศสมาชิก 2 ข้อคือ 1) ทบทวนแผนของแต่ละประเทศและดำเนินงานให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการฉบับนี้ 2) ยกระดับโครงการด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะมลพิษอากาศ น้ำ และคุ้มครองกลุ่มเสี่ยง และการส่งเสริม climate resilient health - care systems และมีข้อเสนอต่อการดำเนินงานขององค์การอนามัยโลกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนี้

- (1) Include greenhouse gas mitigation in health-care facilities in the Regional Plan of Action.
- (2) Support additional resource mobilisation efforts, especially from multilateral environmental mechanisms, for action at country levels.
- (3) Continue to align the workplans of WHO collaborating centres with the needs of Member States and identify additional centres of excellence, where appropriate.

3.2.2 ระดับประเทศ

1) ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) : กำหนดวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุขและตอบสนองต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตสร้างรายได้ระดับสูงเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และสร้างความสุขของคนไทยสังคมมีความมั่นคงเสมอภาคและเป็นธรรมประเทศแข่งขันได้ในระบบเศรษฐกิจ มียุทธศาสตร์ทั้งสิ้น 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง 2) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน 3) ยุทธศาสตร์ด้านพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ 4) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม 5) ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ 6) ยุทธศาสตร์ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งจาก 6 ยุทธศาสตร์ข้างต้นจะเห็นว่าการเตรียมความพร้อมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขจะช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพประชาชนและเจ้าหน้าที่ด้านต่าง ๆ ในการป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงต่อสุขภาพ รวมถึงสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ ซึ่งในยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ **ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** ประกอบด้วย 6 ประเด็น ซึ่งภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศให้ความสำคัญกับ

- การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

สอดคล้องต่อประเด็นยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ

สอดคล้องต่อประเด็นยุทธศาสตร์ยกระดับกระบวนการกำหนดอนาคตประเทศ ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของไทย ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ได้มีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีความสอดคล้องในประเด็นยุทธศาสตร์การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดีให้ความสำคัญกับ

- การสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ
- การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี
- การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี

นอกจากนี้ ยังมีความเกี่ยวข้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีความสอดคล้องในประเด็นยุทธศาสตร์การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมในทุกมิติ ให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสาธารณสุขและการศึกษา โดยเฉพาะสำหรับผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มผู้ด้อยโอกาส

2) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) : ในส่วนของประเด็นเร่งด่วนใน 5 ปีแรก (พ.ศ. 2561 - 2565) เรื่องการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน ในประเด็นย่อยการยกระดับบริการสาธารณสุข และสอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 2 แผน ประกอบด้วยแผนที่ 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี แผนย่อยการสร้างความรู้ด้านสุขภาวะและการป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ การใช้ชุมชนเป็นฐานรากในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี การกระจายบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ การเข้าถึงบริการสาธารณสุขมีความเหลื่อมล้ำลดลง และการพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และแผนที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน แผนย่อยการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

3) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 : คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม 2558 เห็นชอบทิศทางและกรอบยุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ประกอบด้วย 10 ยุทธศาสตร์ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสาธารณสุข คือ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาอย่างยั่งยืน มีแนวทางสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2558 - 2564 : เป็นนโยบายระดับชาติกำหนดขึ้นเพื่อเป็นกรอบดำเนินการด้านความมั่นคงของภาครัฐในระยะ 7 ปี โดยกำหนดลำดับความสำคัญที่พิจารณาความเสี่ยงและผลกระทบต่อความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ ซึ่งส่งผลต่อความอยู่รอดปลอดภัยของชาติและส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ และภูมิคุ้มกันของชาติในภาพรวมโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 นโยบายเสริมสร้างความมั่นคงที่เป็นแก่นหลักของชาติ มี 3 ประเด็น ได้แก่

(1) เสริมสร้างความมั่นคงของสถาบันหลักของชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(2) สร้างความเป็นธรรม ความปรองดอง และความสมานฉันท์ในชาติ

(3) ป้องกันและแก้ไขการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ส่วนที่ 2 นโยบายความมั่นคงแห่งชาติทั่วไปมี 13 ประเด็น ได้แก่

(1) จัดระบบการบริหารจัดการชายแดนเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาข้ามพรมแดน

(2) สร้างเสริมศักยภาพการป้องกันและแก้ไขปัญหาภัยคุกคามข้ามชาติ

(3) ปกป้อง รักษาผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเล

(4) จัดระบบ ป้องกัน และแก้ไขปัญหาผู้หลบหนีเข้าเมือง

(5) เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันความมั่นคงภายใน

(6) เสริมสร้างความมั่นคงของชาติจากภัยการทุจริตคอร์รัปชัน

(7) เสริมสร้างความมั่นคงทางเทคโนโลยีสารสนเทศและไซเบอร์

(8) รักษาความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(9) เสริมสร้างความมั่นคงทางพลังงานและอาหาร

(10) พัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของชาติ

(11) เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพการป้องกันประเทศ

(12) พัฒนาระบบงานข่าวกรองให้มีประสิทธิภาพ

(13) เสริมสร้างดุลยภาพในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ ในการขับเคลื่อนประเทศ ประเทศไทยประกาศนโยบาย “ประเทศไทย 4.0” ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำประเทศก้าวสู่การเป็นประเทศในโลกที่หนึ่งที่มีความมั่งคั่งและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศที่มีรายได้ขนาดปานกลางเป็นประเทศที่มีรายได้สูง โดยจะต้องมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใน 3 มิติที่สำคัญ ได้แก่ 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่สินค้าเชิงนวัตกรรม 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยอุตสาหกรรมไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม และ 3) เปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

กลไกในการขับเคลื่อนเพื่อสามารถพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่งคั่งได้ คือ กลไกการขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม กลไกการขับเคลื่อนด้วยการสร้างการมีส่วนร่วม และกลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามแนวทางที่แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปีวางไว้ ด้วยการสร้างความเข้มแข็งจากภายใน ควบคู่ไปกับการเชื่อมโยงกับประชาคมโลก ตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” โดยขับเคลื่อนผ่านกลไก “ประชารัฐ”

5) ยุทธศาสตร์สุขภาพโลก พ.ศ. 2559 - 2562 : กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และองค์การภาคประชาสังคมจัดทำกรอบยุทธศาสตร์สุขภาพโลก พ.ศ. 2559 – 2562 ซึ่งเป็นฉบับแรกของไทย โดยมีเป้าหมายคือการสร้างสุขภาวะที่ดีให้กับคนไทยและการสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพและปลอดภัยจากภัยคุกคาม เพื่อส่งเสริมการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยให้มีความยั่งยืน รวมทั้งเป็นการพัฒนาโลกการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกกระทรวงสาธารณสุข ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การส่งเสริมความมั่นคงด้านสุขภาพ 2) การส่งเสริมระบบสุขภาพให้เข้มแข็งยุติธรรมและเป็นธรรม 3) ส่งเสริมบทบาทนำและความรับผิดชอบของไทยในประชาคมโลก 4) การส่งเสริมความสอดคล้องระหว่างนโยบายสุขภาพภายในประเทศและระหว่างประเทศ และ 5) การส่งเสริมขีดความสามารถของบุคลากรและองค์กรในด้านการสาธารณสุขระหว่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนาโลกการประสานงาน ซึ่งประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นหนึ่งในประเด็นความเสี่ยงในระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของคนไทย

6) แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ พ.ศ. 2558 – 2593 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) : กำหนดวิสัยทัศน์ให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศพร้อมกับการเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายหลักการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation) เพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายหลักในปี พ.ศ. 2593 ประกอบด้วยเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับสาขาสาธารณสุข คือ ลดความเสียหายและความสูญเสียจากภัยพิบัติที่สืบเนื่องจากสภาพภูมิอากาศ โดยแผนแม่บทฯ ระบุแนวทางการดำเนินงานในประเด็นการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่มีแนวทางและมาตรการด้านสาธารณสุขเป็นหนึ่งในทั้งหมด 6 สาขา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาโลกการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการเพิ่มขีดความสามารถของระบบสาธารณสุขและส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุขที่มีคุณภาพแก่ประชาชน โดยมีแนวทางและมาตรการ ดังนี้

1) การพัฒนาระบบโลกการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(1) พัฒนาระบบเฝ้าระวังและคาดการณ์ความเสี่ยงผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีการบูรณาการข้อมูลกับภาคีเครือข่ายทุกระดับ โดยการจัดทำแผนที่เสี่ยงด้านสุขภาพและพัฒนาโลกการเตือนภัยด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เครือข่ายการเฝ้าระวังโรคและผลกระทบด้านสุขภาพที่มีประสิทธิภาพให้ครอบคลุมพื้นที่เสี่ยงและประชากรกลุ่มเสี่ยง โดยเฉพาะโรคติดต่อที่นำโดยแมลง โรคจากความร้อน โรคทางเดินหายใจ รวมทั้งโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และโรคระบาดที่เกิดจากภัยจากสภาพภูมิอากาศ และการจัดการความเสี่ยงจากการบาดเจ็บและเสียชีวิตในกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย และดินถล่ม เป็นต้น

(2) พัฒนางานวิจัย องค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการลดและจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ และโรคระบาดที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศ

(3) เสริมสร้างศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขในทุกกระดับ เพื่อรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเชิงรุก โดยการให้บริการข้อมูล คำแนะนำ การสร้างความตระหนักแก่ประชาชนในการปรับตัวในรูปแบบต่าง ๆ และทำหน้าที่ประสานงานการปฏิบัติงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการส่วนภูมิภาค ในการเฝ้าระวังและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการสนับสนุนการทำงานในเชิงรุกของหน่วยงานในระดับพื้นที่เครือข่ายและอาสาสมัครทางสาธารณสุข เช่น อสม. มิสเตอร์เตือนภัย ให้มีบทบาทในการเป็นเครือข่ายและส่วนสำคัญในระบบเฝ้าระวังภัยสุขภาพในชุมชนและการปรับตัวต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) พัฒนากลไกความร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งในและนอกระบบสาธารณสุขในการบริหารจัดการ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมเครือข่ายความร่วมมือระหว่างส่วนราชการ สถาบันการศึกษา ภาคท้องถิ่น และภาคประชาชน ในการขับเคลื่อนการเฝ้าระวังและเตรียมรับมือภัยต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลและเตรียมการรับมือภัยสุขภาพได้ทันทั่วทั้ง

(5) พัฒนาและบูรณาการข้อมูลสุขภาพและการจัดการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เกี่ยวกับการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เชื่อมโยงกับทุกภาคส่วนทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข โดยกำหนดให้มีการแบ่งประเภทหมวดหมู่ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งการเจ็บป่วยและเสียชีวิตในประเด็นสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อมาโดยแมลง โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วม ภัยแล้ง และภาวะทุพโภชนาการ

(6) พัฒนาการประเมินผลกระทบและความรุนแรงของผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครอบคลุมผลกระทบจากการเพิ่มขึ้นของสภาพอากาศที่รุนแรง เช่น พายุ น้ำท่วม คลื่นความร้อน และภัยแล้ง เป็นต้น ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมที่เป็นผลมาจากปัจจัยทางภูมิอากาศ เช่น การกระจายตัวและความรุนแรงของมลพิษทางอากาศ เชื้อโรคและสารที่ปนเปื้อนมาทางน้ำและอากาศ โรคเกี่ยวกับระบบทางเดินหายใจและภูมิแพ้ ผลกระทบต่อพัฒนาการเด็กและปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิตอื่น ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงการต้องอพยพถิ่นฐานอันมีสาเหตุจากการเพิ่มขึ้นของระดับน้ำทะเลหรือการเปลี่ยนแปลงทางสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ เพื่อกำหนดและจัดทำแผนที่แสดงพื้นที่เสี่ยงหรือพื้นที่เปราะบางต่อการเกิดผลกระทบได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ

2) การเพิ่มขีดความสามารถของระบบสาธารณสุขและส่งเสริมการเข้าถึงบริการทางสาธารณสุข
ที่มีคุณภาพแก่ประชาชน

(1) ปรับปรุงระบบประกันสุขภาพให้ครอบคลุมประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยทางภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง กลุ่มวัยทำงาน (เกษตรกรและผู้ที่ต้องปฏิบัติงานกลางแจ้ง) แรงงานต่างด้าว ผู้พิการ ชนกลุ่มน้อย และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส และให้ครอบคลุมโรคที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ รวมถึงปรับปรุงบริการทางสาธารณสุขภายใต้ระบบประกันสุขภาพให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ

(2) พัฒนามาตรฐานการรักษาและระบบบริการสาธารณสุขของประเทศ ที่ครอบคลุมทั้งการรักษาและการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อให้หน่วยงานบริการสาธารณสุขทุกระดับนำไปใช้ดูแลสุขภาพของประชาชนได้ รวมทั้งมาตรฐานการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดปัญหาด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น แผนฉุกเฉินด้านการป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพ รวมทั้งแผนการส่งต่อและเคลื่อนย้ายร่วมกับชุมชนในกรณีเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ

(3) พัฒนาด้านแบบโรงพยาบาลและชุมชนในการลดและการจัดการความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่และสร้างการมีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และเทคโนโลยีในการให้บริการผู้ป่วยในกลุ่มโรคสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) พัฒนาโครงสร้างของสถานบริการสาธารณสุขให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงภัย เช่น การทำแนวป้องกันน้ำท่วม การสำรองน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค การสำรองอาหาร เวชภัณฑ์ แหล่งอาหาร และสาธารณูปโภคที่จำเป็น

(5) พัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสารสุขภาพและเครือข่ายการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภัยสุขภาพในระดับชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลสุขภาพหรือโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทั่วถึง

(6) พัฒนาศูนย์ฝึกอบรมและพัฒนาสุขภาพภาคประชาชนในระดับภูมิภาคและระดับจังหวัด รวมถึงพัฒนาสถาบันพัฒนานวัตกรรมด้านระบบบริการสุขภาพระดับภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการจัดการสุขภาพหรือโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างถูกต้อง

(7) พัฒนาศักยภาพประชาชนให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ความตระหนักในเรื่องผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการแก้ไขปัญหาและปรับตัวภายใต้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างเหมาะสม

(8) ส่งเสริมความร่วมมือของภาคสาธารณสุขและความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนอื่นและองค์กรภาคีหลักในระดับชาติและระดับโลก เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพหรือโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

7) ข้อเสนอคณะกรรมการสาธารณสุข : คณะกรรมการสาธารณสุข วุฒิสภามีข้อเสนอแนะต่อกระทรวงสาธารณสุขเกี่ยวกับการพิจารณานโยบายระดับประเทศที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในเรื่องต่อไปนี้

(1) การเตรียมความพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างรุนแรงและเฉียบพลัน เช่น น้ำท่วมและโคลนถล่ม เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพและชีวิตคนจำนวนมาก

(2) การเฝ้าระวังภัยทางสุขภาพที่เป็นผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากยุงลายและยุงก้นปล่อง โรคที่เกิดจากอากาศร้อนที่มีผลต่อเด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ที่ทำงานกลางแจ้ง และผู้สัมผัสกับความร้อนตลอดเวลา รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้จากการวิจัยและพัฒนาเพื่อการวางแผนระยะยาว

(3) ควรพิจารณาถึงการนำพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติมในบทบัญญัติที่ว่าด้วยเหตุรำคาญมาเป็นดัชนีชี้วัดความเสี่ยงของโรคที่จะเกิดจากสิ่งแวดล้อม เนื่องจากการวัดโดยใช้ความเจ็บป่วยและการเสียชีวิตของประชากรเป็นดัชนีที่ล่าช้าเกินไป

8) แผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ.2560 – 2579) : มีเป้าหมายที่สำคัญคือ 1) ประชาชนสุขภาพดี หมายถึง ประชาชนมีอายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดไม่น้อยกว่า 80 ปี และอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีเมื่อแรกเกิดไม่น้อยกว่า 75 ปี 2) เจ้าหน้าที่มีความสุข หมายถึง บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขได้รับการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพและมีความสุขในการทำงาน และ 3) ระบบสุขภาพยั่งยืน หมายถึง ประชาชนมีระบบสุขภาพเป็นหนึ่งเดียวแบบองค์รวม ไร้รอยต่อ เป็นธรรม และมั่นคงทางสุขภาพ มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วมี 4 ยุทธศาสตร์ความเป็นเลิศ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค และคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ (Promotion, Prevention & Protection Excellence) 2) บริการเป็นเลิศ (Service Excellence) 3) บุคลากรเป็นเลิศ (People Excellence) และ 4) บริหารจัดการเป็นเลิศ (Governance Excellence) เพื่อขับเคลื่อนทุกหน่วยงานไปสู่เป้าหมายสำหรับประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นประเด็นภัยคุกคามด้านสุขภาพที่แผนยุทธศาสตร์นี้ให้ความสนใจ โดยเฉพาะผลกระทบจากภัยพิบัติและโรคติดต่ออุบัติใหม่ที่ต้องจัดการ เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

9) แผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (National Adaptation

Plan: NAP) : สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (National Adaptation Plan: NAP) เสนอคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ และได้รับความเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 กำหนดวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศไทย มีภูมิคุ้มกัน และสามารถปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน” และกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดใน 6 สาขา โดยสาขาสาธารณสุขมีเป้าหมายคือ มีระบบสาธารณสุขที่สามารถจัดการความเสี่ยงและลดผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนจากผลกระทบทางสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และร้อยละของประชาชนมีความรอบรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีทักษะในการจัดการสุขภาพตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

10) แผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2560 - 2564 : กำหนดแนวทางการดำเนินงาน

เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจัดเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในแผน คือยุทธศาสตร์ที่ 4 สร้างศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติและส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นการสร้างศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ที่มีความเปราะบางและมีความเสี่ยงให้เตรียมพร้อมรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติที่เกิดขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อทุกภาคส่วนมีศักยภาพในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ และมีความพร้อมในความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมกับต่างประเทศ ทั้งในระดับภูมิภาคและโลกที่เป็นเชิงรุก

กลยุทธ์ที่สำคัญ 3 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 4.1 การสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาศักยภาพของประชาชนด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กลยุทธ์ที่ 4.2 การพัฒนาแผนงานและเพิ่มขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และกลยุทธ์ที่ 4.3 การพัฒนาความร่วมมือด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ โดยตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับด้านสาธารณสุข ได้แก่ (1) องค์กรหรือเครือข่ายรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติในพื้นที่ชุมชนเพิ่มขึ้น และ (2) จำนวนประชากรที่เสียชีวิต สูญหาย ได้รับความเจ็บ และโยกย้ายหรืออพยพ เนื่องจากผลกระทบของภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อประชากร 100,000 คนลดลง

11) แผนแม่บทกรุงเทพมหานครว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556 – 2566 :

จัดทำขึ้นโดยกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาให้กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่ปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการพัฒนาบุคลากรของกรุงเทพมหานครให้รับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งกำหนดแนวทางลดผลกระทบ (Mitigation) และรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Adaptation) ประกอบด้วยแผนการดำเนินงาน 5 ด้าน ได้แก่

- (1) การขนส่งที่ยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- (2) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและการใช้พลังงานทางเลือก
- (3) การจัดการมูลฝอยและการบำบัดน้ำเสียอย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) การวางผังเมืองสีเขียว
- (5) แนวทางการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

12) นโยบายด้านการท่องเที่ยว : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดทำโครงการและแผนงาน

เพื่อให้ทุกภาคส่วนทั้งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว และชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันเสริมสร้างจิตสำนึก รวมถึงการปฏิบัติในการลดปัญหาต่อสิ่งแวดล้อมให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแนวคิด 7 Greens ซึ่งมีแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในหลายประเด็น ดังนี้

(1) หัวใจสีเขียว (Green Heart) การสร้างหัวใจสีเขียวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยสร้างการรับรู้และความตระหนักถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อทรัพยากรท่องเที่ยว ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ ความตระหนักเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลกที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว และผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการปรับตัวเพื่อรับมือภาวะโลกร้อน และแนวทางปฏิบัติที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

(2) กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) เป็นกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกับคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ให้โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว โดยส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

(3) ชุมชนสีเขียว (Green Community) การสร้างชุมชนสีเขียวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทั้งในเมืองและชนบท ที่บริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน และการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการรักษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

(4) รูปแบบการเดินทางสีเขียว (Green Logistics) วิธีการเดินทางจากแหล่งที่อาศัยไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

(5) รูปแบบการบริการสีเขียว (Green Service) รูปแบบการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดี ควบคู่ไปกับการรักษาสิ่งแวดล้อมและช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการให้บริการต่าง ๆ

(6) แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) แหล่งท่องเที่ยวที่บริหารจัดการตามกรอบนโยบายและการดำเนินงานที่มุ่งสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยตระหนักถึงการป้องกันรักษาสิ่งแวดล้อมและช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยนำหลักการต่าง ๆ ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกับธรรมชาติอย่างยั่งยืนและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการเคารพธรรมชาติเข้ามาใช้ให้มากขึ้น

(7) ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Green Plus) การสนับสนุนของบุคคล กลุ่มบุคคลและองค์กรเพื่อร่วมดำเนินการในการปกป้องรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวหรือกิจกรรมที่ช่วยลดภัยคุกคามอันเกิดจากภาวะโลกร้อน

13) ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

(พ.ศ. 2560 – 2564) : จัดทำโดยคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร ภายใต้คณะกรรมการนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จากประเด็นที่ท้าทายภาคเกษตรที่เป็นเรื่องของการสร้างความตระหนักรู้ให้กับบุคลากรทางการเกษตรทุกภาคส่วน การส่งเสริมให้เกิดการปรับตัวเพื่อรองรับกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตลอดจนการปรับปรุงกลไกการขับเคลื่อนเชิงนโยบายให้มีประสิทธิภาพทันต่อการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร พ.ศ. 2560 - 2564 มีวิสัยทัศน์คือ “ภาคเกษตรไทยมีภูมิคุ้มกันและมีส่วนร่วมในการบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน” และได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาทั้งสิ้น 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การรวบรวม พัฒนา และสร้างฐานข้อมูลองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเพิ่มความสามารถในการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แก่เกษตรกร สถาบันเกษตรกร และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและพัฒนาให้เกิดการเติบโตแบบเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการเกษตร (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2559)

โดยสรุป พบว่านโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในระดับโลกและโดยเฉพาะระดับประเทศให้ความสำคัญกับการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในภาพรวมและรายสาขา แต่สิ่งที่สำคัญ คือ การนำแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและการบูรณาการการดำเนินงานแบบสหสาขาวิชาและทุกภาคส่วน เพื่อจัดการกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นองค์รวม

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

3.3 ประสบการณ์และตัวอย่างการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากต่างประเทศ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อสุขภาพทำให้แต่ละประเทศเริ่มตื่นตัว โดยประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ยังคงอยู่ในขั้นเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 เป็นต้นมา เช่น กระทรวงสาธารณสุขและบริการสังคม (Department of Health and Human Services: HHS) ประเทศสหรัฐอเมริกา เริ่มจัดทำแผนปฏิบัติการ HHS Climate Change Adaptation Plan ในปี พ.ศ. 2555 โดยให้หน่วยงานรัฐบาลกลาง คือ The Centers for Disease Control and Prevention (CDC) จัดทำโครงการนำร่องการพัฒนาการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Building Resilience Against Climate Effects: BRACE) ซึ่งเน้นการวิเคราะห์ความเปราะบาง และจัดทำแผนการปรับตัว โดยดำเนินกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

- 1) พัฒนาแบบจำลองในการทำนายผลกระทบและการคาดการณ์อุบัติการณ์ของโรค
- 2) การประเมินความเปราะบาง
- 3) การนำข้อมูลเหล่านี้มาพัฒนารองรับผลกระทบด้านสุขภาพ ซึ่งดำเนินงานโครงการนำร่องในหลายมลรัฐ เช่น รัฐมิชิแกน นอร์ทคาโรไลนา ฟลอริดา นิวยอร์ก และอริโซนา เป็นต้น

นอกจากนี้ HHS ยังมอบหมายให้ The National Institute of Health และ The National Institute of Environmental Health Sciences วิจัยในมิติต่าง ๆ เกี่ยวกับการสาธารณสุขและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันประเทศต่าง ๆ ยังขาดองค์ความรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเทศสหราชอาณาจักรประเทศออสเตรเลีย มีกรอบการดำเนินงานคล้ายกับประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาเครื่องมือ การจัดทำโครงการนำร่อง เรื่องการวิเคราะห์ความเปราะบาง การวิเคราะห์องค์ความรู้และช่องว่างความรู้ด้านสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การประเมินทางเลือกปรับตัวด้านสุขภาพของประชาชน และการวิเคราะห์บทบาทการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ประเทศกลุ่มอาเซียนโดยเฉพาะประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากพายุในหลายเหตุการณ์ จนกระทั่งออกกฎหมาย The Philippine Climate Change Act 2010 และจากความรุนแรงของผลกระทบจากพายุต่อสุขภาพที่เกิดขึ้น องค์การอนามัยโลกร่วมมือกับประเทศฟิลิปปินส์ในการพัฒนารอบนโยบายด้านสาธารณสุขกับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (National Policy on Climate Change Adaptation for the Health Sector 2009) และพัฒนายุทธศาสตร์การปรับตัวด้านสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (National Framework on Climate Change and Health Adaptation 2012) รวมทั้งจัดตั้งหน่วยงานที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยตรงขึ้นภายในกระทรวงสาธารณสุข ประเทศฟิลิปปินส์พัฒนาระบบเฝ้าระวังและรับมือ (The Event-based Surveillance and Response System: ESRC) และการเฝ้าระวังหลังภัยพิบัติ (The Surveillance in Post - Extreme Emergencies and Disasters: SPEED) ซึ่งดำเนินการโดยรัฐบาลท้องถิ่น รวมทั้งการเตรียมความพร้อมของสถานบริการสาธารณสุข และการผนวกดัชนีประเมินผลการปรับตัว (Climate Resiliency Indicators) เข้าไปในงานประจำด้วย นอกจากนี้ ประเทศฟิลิปปินส์ยังร่วมกับองค์การอนามัยโลก พัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารและการสื่อสารการพัฒนาเครื่องมือการประเมินความเปราะบางและการประเมินศักยภาพการปรับตัว

ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน เช่น ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น เนื่องจากระบบการสาธารณสุขของประเทศนี้ค่อนข้างเข้มงวดและมีประสิทธิภาพสูง จึงรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ ประเทศสิงคโปร์จึงเน้นเพียงการควบคุมป้องกันและเตือนภัยโรคที่นำโดยแมลงโดยเฉพาะใช้เลือดออก ประเทศเวียดนามเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรงจากภัยพิบัติจากพายุและน้ำท่วม กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับองค์การอนามัยโลกจัดทำแผนปฏิบัติการสาธารณสุขเพื่อรับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (The National Action Plan for Response to Health Impacts from Climate Change) และจัดทำแผนที่ความเปราะบางและแผนที่เสี่ยงภัยสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งพัฒนาฐานข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้วย นอกจากนี้ กระทรวงสาธารณสุขประเทศเวียดนามยังพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขในระดับพื้นที่ โดยอบรมการประเมินความเปราะบางและการปรับตัวด้านสาธารณสุขอีกด้วย ในขณะที่กระทรวงสาธารณสุขของประเทศกัมพูชาจัดทำแผนยุทธศาสตร์การปรับตัวด้านสาธารณสุขต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศใน พ.ศ. 2555 โดยเน้น 1) การพัฒนาระบบบริการสาธารณสุขในการรับมือโรคที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะโรคที่เกิดจากอาหารและน้ำและโรคติดต่ออื่น ๆ โดยแมลง 2) การจัดการสุขภาพในช่วงเหตุการณ์พิบัติฉุกเฉิน และ 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรสาธารณสุขและประชาชนกลุ่มเปราะบาง และการศึกษาวิจัยประเด็นสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3.4 การดำเนินงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ของประเทศไทย

ประเทศไทยเริ่มจัดตั้งกลไกรองรับการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเมื่อวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2549 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบในขั้นต้นให้จัดตั้งคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รวมทั้งต่อมาออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2550 โดยมีคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานคณะกรรมการฯ ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งภาคสาธารณสุขด้วย โดยมีปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นกรรมการร่วมด้วยโดยตำแหน่งคณะกรรมการฯ เป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานกำหนดนโยบายและทิศทางด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยให้บรรลุเป้าหมาย

นอกจากนี้ คณะกรรมการฯ ยังจัดทำและประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์แห่งชาติว่าด้วยการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2551 - 2555 โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยมีความพร้อมรับมือและปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีส่วนร่วมกับประชาคมโลกในการลดหรือบรรเทาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศบนพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน และประเทศไทยยังพัฒนาตามแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558 - 2593 โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ ปี พ.ศ. 2593 ให้ประเทศไทยมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ฉบับนี้ได้รับยุทธศาสตร์ความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579 นอกจากนี้ แผนยุทธศาสตร์อนามัยสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560 - 2564 ยังให้ความสำคัญในประเด็นด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศไว้ด้วย

บทที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อม และบริบทที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมโดยใช้วิธีการ SWOT โดยการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน คือ จุดแข็งและจุดอ่อน และปัจจัยภายนอก คือ ภัยคุกคามและโอกาส เพื่อประกอบการจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564 – 2573) ซึ่งประมวลปัจจัยสำคัญภายในประเทศและนานาชาติ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกรอบแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ มีดังนี้

จุดแข็ง

S1: ประเทศไทยให้ความสำคัญกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจัดทำแผนยุทธศาสตร์การจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2551 - 2555 และแผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558 - 2593 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2563) โดยด้านการสาธารณสุขผนวกอยู่ในกรอบการดำเนินงานด้านการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งมียุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี ด้านสาธารณสุข (พ.ศ. 2560 - 2579) ยุทธศาสตร์การวิจัยด้านสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2556 - 2559 ซึ่งยุทธศาสตร์เหล่านี้ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ที่จำเป็นต้องประสานการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในและต่างประเทศ

- S2:** ประเทศไทยมีระบบการจัดการข้อมูลความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งกระทรวงสาธารณสุขเอง มีการจัดเก็บข้อมูลอุบัติการณ์โรคก่อนข้างครบถ้วนและครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งนำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการวางแผนงานและการพัฒนางานสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ รวมทั้งบ่งชี้และคาดการณ์ความเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และนำไปสู่การวางแผนเพื่อลดหรือป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นได้
- S3:** กระทรวงสาธารณสุขพัฒนาระบบการเฝ้าระวังภัยสุขภาพครอบคลุมพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ตั้งอยู่ในทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน คือ ทีมปฏิบัติการฉุกเฉินทางการแพทย์เคลื่อนที่เร็วระดับอำเภอ (Mini Medical Emergency Response Team: Mini MERT) ของกรมการแพทย์ ทีมให้การช่วยเหลือเยียวยาจิตใจผู้ประสบภาวะวิกฤติ (Mental Health Crisis Assessment and Treatment Team: MCATT) ของกรมสุขภาพจิต และทีมเฝ้าระวังและสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (Surveillance and Rapid Response Team: SRRT) ของกรมควบคุมโรค ซึ่งระบบเฝ้าระวังเหล่านี้จะเป็นกลไกสำคัญในการดำเนินงานเฝ้าระวังภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564 – 2573) ได้
- S4:** กระทรวงการสาธารณสุขมีโครงการนำร่องที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ โครงการสาธารณสุขรวมใจลดโลกร้อนด้วยการสาธารณสุขอย่างยั่งยืน ซึ่งโครงการนี้ถือเป็นจุดริเริ่มที่เป็นรูปธรรมในการเป็นต้นแบบในการดำเนินงานด้านการปรับตัวและมีส่วนร่วมในการลดก๊าซเรือนกระจกได้เป็นอย่างดี
- S5:** กระทรวงสาธารณสุขเป็นองค์กรหลักองค์กรหนึ่งในคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ซึ่งการดำเนินงานริเริ่มใด ๆ ด้านการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกข้างต้นได้
- S6:** กระทรวงสาธารณสุขมีกลไกการดำเนินงานในระดับจังหวัด คือ คณะกรรมการสาธารณสุขระดับจังหวัด (คสจ.) โดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธานและนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดเป็นเลขานุการ อีกทั้งยังมีคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอ (พชอ.) ซึ่งมีนายอำเภอเป็นประธาน โดยที่ทั้ง 2 กลไกนี้จะเป็นกลไกที่สำคัญที่จะบูรณาการงานสาธารณสุขร่วมกับภาคีที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ได้
- S7:** กระทรวงสาธารณสุขมีหน่วยงานสังกัดเชื่อมโยงครอบคลุมพื้นที่ระดับตำบลทั่วประเทศ รวมทั้งมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรที่มีพลังที่บูรณาการงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขลงสู่ชุมชนได้ทุกชุมชน

จุดอ่อน

- W1:** ประชาชนไทยส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขาดความตระหนักถึงผลกระทบจากความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศในระยะสั้นและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระยะยาว รวมทั้งยังขาดวิทยาการที่คิดค้นตามบริบทของประเทศที่จะจัดการกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- W2:** ประเทศไทยยังขาดการศึกษาผลกระทบด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ขาดการวิจัยเชิงลึกในมิติต่าง ๆ ด้านสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และขาดการศึกษาทางเลือกในการปรับตัวด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่กลุ่มประชากร และเหตุการณ์
- W3:** ประเทศไทยยังขาดแผนการรับมือผลกระทบด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงรุก โดยแผนยุทธศาสตร์และแผนแม่บทระดับชาติเพียงเน้นการพัฒนาาระบบเฝ้าระวังและส่งเสริมการเข้าถึงบริการสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นลักษณะเชิงรับขาดมิติเชิงรุกที่ให้องค์กรภาครัฐและภาคประชาชนเตรียมการพัฒนาศักยภาพการประเมินความเปราะบาง ความเสี่ยง และการปรับตัวด้านสาธารณสุข ทั้งในระยะสั้นและยาวจากผลจากกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- W4:** ประเทศไทยยังขาดการบูรณาการข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างกระทรวงและกรมต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งการขาดแคลนข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงผลกระทบด้านสาธารณสุขในระดับภูมิภาคและในระดับท้องถิ่น
- W5:** บุคลากรสาธารณสุขทุกระดับรวมทั้งอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ยังขาดความรู้ความเข้าใจต่อผลกระทบ ความเสี่ยง และแนวทางการปรับตัวด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- W6:** ความไม่ต่อเนื่องเชิงนโยบายทั้งระดับการเมืองและกระทรวงทำให้ขาดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง
- W7:** ระบบการจัดสรรทรัพยากรทั้งทรัพยากรบุคคลและงบประมาณไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา
- W8:** แผนงานด้านสาธารณสุขในระดับพื้นที่ยังไม่ได้บูรณาการความเสี่ยงหรือภัยคุกคามจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างจริงจัง เพื่อรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต

โอกาสหรือปัจจัยสนับสนุน

- O1:** องค์การอนามัยโลกได้มีมติให้ประเทศสมาชิกดำเนินการด้านสาธารณสุขในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการประชุมสมัชชาอนามัยโลก ครั้งที่ 61 พ.ศ. 2552 และในปี พ.ศ. 2555 สำนักงานภูมิภาคองค์การอนามัยโลกภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (WHO Regional Office for Southeast Asia) จัดทำแผนยุทธศาสตร์เพื่อปกป้องสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุขระดับภูมิภาค (Regional Strategy for Protecting Health from Climate Change) โดยให้ประเทศสมาชิก รวมทั้งประเทศไทยใช้เป็นแนวทางพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านการสาธารณสุข
- O2:** กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) กำหนดยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเน้นการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชน และสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ รวมทั้งแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ที่จัดทำโดยกระทรวงสาธารณสุข กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ คือ การพัฒนาระบบเฝ้าระวัง เตือนภัย และการจัดการภัยพิบัติ อุบัติเหตุ และภัยสุขภาพต่าง ๆ เป็นโอกาสในการบูรณาการและพัฒนาระบบเฝ้าระวังเตือนภัยผลกระทบและภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- O3:** ประเทศไทยออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2550 และเพิ่มเติม พ.ศ. 2552 ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ระดับชาติเป็นโอกาสให้ผลักดันการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นนโยบายหรือยุทธศาสตร์ระดับชาติ เพื่อบูรณาการการดำเนินงานในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการผลักดันให้มีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน
- O4:** ประชาชนไทยบางส่วนเริ่มตื่นตัวจากผลกระทบความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะประชาชนในพื้นที่ที่ประสบอุทกภัยและภัยแล้ง ซึ่งเกิดผลกระทบต่อการดำรงชีวิต การสูญเสียทรัพย์สินและผลิตผลทางการเกษตรอย่างกว้างขวาง เป็นโอกาสในการสื่อสาร สร้างความตระหนักและสร้างการมีส่วนร่วมในการป้องกันทั้งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
- O5:** สถาบันการศึกษามีการวิจัยค้นคว้าทางด้านสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาบุคลากรที่สำคัญ ซึ่งจะเป็นโอกาสในการพัฒนาองค์ความรู้เรื่องสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการพัฒนาบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขของประเทศ

- 6: มีความร่วมมืออาเซียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทั้งการลดป้องกันมลพิษข้ามแดน และการรับมือกับภัยพิบัติ
- 7: มีวิทยาการและเทคโนโลยีด้านการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รู้ล่วงหน้าช่วยในการวางแผนรองรับ
- 8: ระบบการสื่อสารและเครือข่ายการสื่อสารของประเทศที่จะใช้ในการสื่อสาร แจ้งข่าวสาร และแจ้งเตือนแก่ประชาชนในการรับมือและป้องกันตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ภัยคุกคามและอุปสรรค

- T1:** การจัดสรรและการกระจายทรัพยากรทั้งบุคลากรผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในระดับนานาชาติและภายในประเทศมีจำกัด รวมทั้งการดำเนินงานตามกรอบข้อตกลง UNFCCC ของประเทศต่าง ๆ ยังไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความรุนแรงมากขึ้น
- T2:** การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรอย่างกว้างขวางระหว่างประเทศ ทั้งแรงงานข้ามชาติการผลิต และการบริโภค ก่อให้เกิดแรงกดดันต่อระบบการให้บริการสาธารณสุขของประเทศไทยทั้งการป้องกันภัยสุขภาพ ส่งเสริมสุขภาพ และการรักษาพยาบาลที่เกิดจากผลกระทบความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- T3:** การมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยและภูมิภาคทำให้ใช้พลังงานเพิ่มขึ้น ทั้งภาคการผลิตไฟฟ้า ภาคการคมนาคมขนส่ง และภาคธุรกิจบริการ โดยเฉพาะการใช้แหล่งพลังงานฟอสซิล เกิดปัญหามลพิษทางอากาศรุนแรงมากขึ้นเนื่องจากปัจจัยเสริมของความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะในเขตเมืองและเขตอุตสาหกรรมหนาแน่น เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพประชาชน
- T4:** ประเทศไทยมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการดูแลจากสังคม ประชากรกลุ่มนี้ยังมีความเปราะบางต่อผลกระทบต่อความแปรปรวนสภาพภูมิอากาศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- T5:** การนำทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่ไปใช้พัฒนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องและเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้นรวมทั้งสถานการณ์ปริมาณก๊าซเรือนกระจกในระดับโลกและประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้สถานการณ์และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความถี่และความรุนแรงมากขึ้น เช่น น้ำท่วม และภัยแล้ง เป็นต้น ที่มีความรุนแรงมากขึ้น

การวิเคราะห์ TOWS Matrix

SO	ST
<ul style="list-style-type: none"> พัฒนามาตรฐานและสร้างความเข้มแข็งของสถานบริการสาธารณสุขที่สนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจกและการจัดการสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง พัฒนามาตรฐานการจัดการปัจจัยเสี่ยงจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข พัฒนาระบบการวิเคราะห์และคาดการณ์ความเสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายของประเทศที่ดูแลสิ่งแวดล้อมและเอื้อต่อการมีสุขภาพดี 	<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาทักษะของแกนนำชุมชน อสม. และเครือข่ายสุขภาพในระดับชุมชนในการดูแลสุขภาพประชากรกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่เสี่ยงจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการรับมือภัยจากภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบเฝ้าระวัง ระบบตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขให้พร้อมรับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
WO	WT
<ul style="list-style-type: none"> พัฒนาความรู้และทักษะของประชาชนในการจัดการสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยใช้เทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสาร เพื่อสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว จัดทำฐานข้อมูลกลางและบูรณาการข้อมูลในทุกระดับ พัฒนาความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา และสถาบันวิจัย พัฒนาความรู้งานวิจัย นวัตกรรมด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ สร้างความร่วมมือในประเทศอาเซียนด้านสุขภาพในการจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุขให้พร้อมรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พัฒนาระบบสื่อสาร เตือนภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยบูรณาการข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสื่อสารความเสี่ยงผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว ทบทวนและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> กำหนดมาตรการดูแลคุ้มครองสุขภาพของกลุ่มเปราะบาง ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็ก ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ที่จะได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างมาตรฐานการควบคุม กำกับ ป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ และความเสี่ยงอันเนื่องมาจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม สร้างโอกาสในการเข้าถึงแหล่งงบประมาณเพื่อการดูแล คุ้มครองสุขภาพประชาชน รวมทั้งการพัฒนาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

บทที่ 5 แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 – 2573)

5.1 วิสัยทัศน์ (Vision) :

ประเทศไทยมีความเป็นเลิศระดับสากล และเป็นผู้นำของเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

นิยามของวิสัยทัศน์ :

5.1.1 **ความเป็นเลิศในการจัดการสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ**
แบ่งเป็นการจัดการ 4 ด้าน คือ ความเป็นเลิศการจัดการในมิติของระบบสาธารณสุขของประเทศ ความเป็นเลิศด้านการจัดการในระดับพื้นที่ ความเป็นเลิศด้านการจัดการที่หนุนเสริมการพัฒนา และความเป็นเลิศด้านการจัดการตามเกณฑ์มาตรฐานและนโยบายระดับสากล

โดยมุ่งพัฒนาและเสริมสร้างความเป็นเลิศ 4 ด้าน ตามเป้าหมายการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ในระยะ 10 ปี ดังนี้

1) ความเป็นเลิศของระบบสาธารณสุขของประเทศไทยในการจัดการกับความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความเป็นเลิศของบุคลากรทางการแพทย์ที่รองรับการจัดการสุขภาพจากผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) ความเป็นเลิศของระบบบริการสุขภาพของสถานบริการสุขภาพในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงกลาโหม และภาคเอกชน ในการจัดบริการสุขภาพแบบองค์รวมแก่ผู้ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(3) ความเป็นเลิศของวิทยาการ เทคโนโลยีสารสนเทศ องค์ความรู้ และนวัตกรรมด้านสุขภาพของประเทศไทยในการรับมือกับปัญหาการเจ็บป่วยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) ความเป็นเลิศด้านมาตรฐานการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินเมื่อเกิดปัญหาด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับสากล

(5) ความเป็นเลิศในด้านหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าและพันธสัญญาเชิงนโยบายจากภาคีทุกภาคส่วนในการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีพันธสัญญา

2) ความเป็นเลิศระดับพื้นที่ในการคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของแต่ละพื้นที่ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

(1) ความเป็นเลิศในด้านประสิทธิภาพของการคุ้มครองประชาชนโดยคำนึงถึงสิทธิ ความเสมอภาค และความแตกต่างของคน (กลุ่มอายุ เพศ และฐานะ)

(2) ความเป็นเลิศในการคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ในทุกพื้นที่ของประเทศ ให้ประชาชนได้รับการบริการอย่างทั่วถึงและทัน่วงที

(3) ความเป็นเลิศและความมีประสิทธิภาพในการดูแลประชาชนให้ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณสุขอันเนื่องมาจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(4) ความเป็นเลิศในการฟื้นฟูประชาชนผู้ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3) ความเป็นเลิศของระบบการจัดการการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาประเทศ ดังนี้

(1) ความเป็นเลิศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย การลงทุนและการเติบโตด้านอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงสุขภาพของประชาชนและระเบียบกฎหมายด้านสาธารณสุข การคุ้มครองสุขภาพประชาชนจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ท่องเที่ยว นานาชาติ เมืองนานาชาติ เมืองมหานคร พื้นที่ทางเศรษฐกิจภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ Thailand 4.0 (Special Economic Zone: SEZ) พื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) ความเป็นเลิศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสังคม ประกอบด้วย การเคลื่อนย้ายประชากรเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเป็นสังคมผู้สูงอายุ (ภาวะการเจ็บป่วย และเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้อง)

(3) ความเป็นเลิศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย ปัญหามลพิษทางน้ำและมลพิษอากาศที่เป็นภัยต่อสุขภาพ การรับมือกับภาวะความเจ็บป่วยที่มาจากน้ำท่วม ภัยแล้ง และอุบัติเหตุอื่น ๆ ภาวะทุพโภชนาการ ความเสี่ยงต่อคุณภาพน้ำและอาหาร

(4) ความเป็นเลิศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านความมั่นคง ประกอบด้วย โรคระบาดขนาดใหญ่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปัญหาการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ความมั่นคงเฉพาะ เช่น ชายแดนภาคใต้และพื้นที่ชายแดนอื่น ๆ เป็นต้น

4) ความเป็นเลิศของระบบการจัดการด้านสาธารณสุขที่สอดรับการเกณฑ์มาตรฐาน นโยบาย และ พันธสัญญาในระดับสากล ดังนี้

(1) การดำเนินงานเพื่อการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลกและพันธสัญญาร่วมที่ประเทศให้ได้กับสังคมโลกเพื่อเป็นที่ยอมรับในระดับสากล

(2) พลังภาคีทุกภาคส่วนทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข ทั้งภาครัฐและเอกชนทั้งในและต่างประเทศ ให้ความสำคัญกับการรับมือและการจัดการภัยสุขภาพที่เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยร่วมบูรณาการภารกิจ ร่วมจัดสรรทรัพยากร และร่วมดำเนินงานในการแก้ปัญหาวิกฤตเชิงพื้นที่ร่วมกันอย่างมีพันธสัญญา

5.1.2 ความเป็นผู้นำในระดับเอเชียในการจัดการผลกระทบต่อสุขภาพจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย

1) ความเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จในการทำให้ประชาชนทุกพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความฉลาดทางสุขภาพในการจัดการสุขภาพตนเองจากความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทุกกลุ่มเป้าหมายของประเทศได้รับการบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง ดังนี้

(1) ประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายได้รับการเสริมสร้างทักษะอย่างต่อเนื่องและทั่วถึงในการจัดการสุขภาพตนเองจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเรียนรู้ที่จะป้องกันตนเอง ครอบครัวยุ ชุมชน ให้ปรับเปลี่ยนความคิดก้าวหน้าต่อสภาพการณ์ความเสี่ยงของสภาพภูมิอากาศที่จะเป็นภัยคุกคามต่อสุขภาพได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นปัญหาซ้ำซากและพื้นที่เสี่ยง

(2) ประชาชนกลุ่มเสี่ยง ประกอบด้วย แม่และเด็ก วัยเรียน วัยรุ่น วัยทำงาน และผู้สูงอายุ ได้รับการคุ้มครองและดูแลภัยสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเท่าเทียมทั่วถึง และทันที่วงที่ โดยเฉพาะประชาชนที่มีความเปราะบาง คือ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยเรื้อรัง คนพิการ ผู้ด้อยโอกาส และประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงต่อปัญหาการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) ประเทศไทยเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีของเอเชียในการจัดการผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่

(1) เป็นแหล่งผลิตและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขชั้นนำของเอเชียที่ได้รับการยอมรับและเชื่อมั่นจากประเทศในทวีปเอเชีย

(2) เป็นคลังความรู้ ข้อมูลสารสนเทศ และศูนย์กลางการเรียนรู้ที่เป็นทั้งแหล่งสืบค้น และอ้างอิงด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ

(3) ประเทศไทยสร้างสรรค์องค์ความรู้และนวัตกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนองต่อความจำเป็นของประเทศและเอเชีย โดยเฉพาะผลกระทบที่เป็นความเสี่ยงเฉพาะของเขตภูมิอากาศร้อน (Tropical zone)

(4) ประเทศไทยมีบทบาทชั้นนำในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเอเชีย

5.2 เป้าประสงค์สูงสุด (Ultimate goal)

“ลดการเจ็บป่วยต่อประชาชน ลดผลกระทบต่อประเทศ และเป็นศูนย์กลางในระดับเอเชีย
ในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ”

โดยมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ลดการเจ็บป่วย หมายถึง การเจ็บป่วยและเสียชีวิตด้วยโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเทศไทยลดลง โดยการบูรณาการศักยภาพของทุกภาคส่วนของประเทศอย่างมีประสิทธิภาพและพันธะสัญญา

ตัวชี้วัดที่สำคัญ

อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ ไข้เลือดออก มาลาเรีย โรคจากความร้อน เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภัยพิบัติ โรคระบบทางเดินหายใจลดลงอย่างต่อเนื่องในทุกพื้นที่ (พื้นที่ หมายถึง เขตบริการสุขภาพ 12 เขตและกรุงเทพมหานคร)

5.2.2 ลดผลกระทบ หมายถึง ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และสิ่งแวดล้อมของประเทศในมิติด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศได้รับการป้องกันและจัดการอย่างมีมาตรฐานจนทำให้ปัญหาลดลง

ตัวชี้วัดที่สำคัญ

1) ความเติบโตของพื้นที่เป้าหมายที่จัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ตามเกณฑ์มาตรฐานของประเทศไทย สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลก เพื่อการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (พื้นที่เป้าหมายประกอบด้วย พื้นที่เสี่ยงจากภัยพิบัติเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ท่องเที่ยว พื้นที่ทางเศรษฐกิจภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ Thailand 4.0 พื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)

2) ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากปัญหาสุขภาพของประชาชนจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศลดลง

3) ความรอบรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และทักษะในการจัดการสุขภาพตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5.2.3 การเรียนรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพในระดับเอเชีย

ตัวชี้วัดที่สำคัญ

1) ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนรู้และสัมมนาวิชาการด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ

2) มีต้นแบบและแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพที่เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

โดยแสดง **Blueprint of Success** ได้ดังนี้

เป้าประสงค์สูงสุด “ลดการเจ็บป่วยต่อประชาชน ลดผลกระทบต่อประเทศ และเป็นศูนย์กลางในระดับเอเชียในการจัดการกับความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”		
ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
1. มีฐานข้อมูลพื้นที่เสี่ยงด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	1. อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 5	1. อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 10
2. ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	2. ร้อยละ 50 พื้นที่เป้าหมายมีการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน	2. ร้อยละ 100 ของพื้นที่เสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีการจัดการสาธารณสุขได้ตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร้อยละ 50 ของประชาชนมีความรอบรู้และทักษะในการจัดการสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	3. ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 10	3. ความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ลดลงร้อยละ 20
	4. ประเทศไทยมีนวัตกรรมด้านสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	

5.3 พันธกิจ (Mission)

5.3.1 วางนโยบายและทิศทางของประเทศในการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้มีความชัดเจนและสื่อสารไปยังภาคีทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานที่สอดคล้องกันทั้งประเทศกำกับและขับเคลื่อนให้ทิศทางการพัฒนาของประเทศไปสู่เป้าหมายเดียวกันอย่างเป็นรูปธรรม

5.3.2 สร้างความเป็นเลิศของประเทศในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเสริมสร้างมาตรฐานการส่งเสริม ป้องกัน รักษาและฟื้นฟูสุขภาพ และสร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชนและชุมชนเพื่อปกป้องสุขภาพประชาชนและสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

5.3.3 สร้างความร่วมมือในประเทศอาเซียน เอเชีย และระดับนานาชาติเพื่อการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นประโยชน์สูงสุดต่อประเทศไทยอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน ยกกระดับการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยให้สอดคล้องกับนโยบายทิศทางขององค์การอนามัยโลกและพันธะสัญญาร่วมที่เกี่ยวข้องและร่วมผลักดันการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของอาเซียนและเอเชียให้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง

5.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ (Strategic Issues) และน้ำหนักความสำคัญของแผนการปรับตัวฯ

- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Strengthening community capacity and people skills in health literacy coping with health risks from climate change) (ร้อยละ 30)
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2: การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง (Integrating capacity of all sectors to drive public health implementation and climate change) (ร้อยละ 30)
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ (Strengthening public health preparedness in climate change for national driven on economic, social and security) (ร้อยละ 20)
- ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล (Strengthening national public health system dealing with climate change) (ร้อยละ 20)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1: การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชน ในการปรับตัว และจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Strengthening community capacity and people skills in health literacy coping with health risks from climate change)

1) หลักการและแนวคิดของประเด็นยุทธศาสตร์

การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและทักษะของประชาชนในการรับมือและจัดการตนเองจากภัยสุขภาพ เป็นประเด็นที่มีความสำคัญมาก ซึ่งกรอบของกฎบัตรออตตาวา (Ottawa charter) ในการส่งเสริมสุขภาพนั้น ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดูแลสุขภาพตนเองและช่วยเหลือกันและกัน ด้วยการให้ข้อมูลเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพ พัฒนาทักษะชีวิต และตัดสินใจเลือกทางเลือกที่จะส่งผลดีต่อสุขภาพอันนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในระยะยาว รวมทั้งเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา การสร้างความตระหนักรู้และขีดความสามารถของมนุษย์และของสถาบัน ในเรื่องการลดปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การปรับตัว การลดผลกระทบ การเตือนภัยล่วงหน้า ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอขององค์การอนามัยโลกต่อประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ ที่ระบุให้สร้างความเข้มแข็งแก่ประชาชนและชุมชนให้รับมือกับภัยพิบัติทางสังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ความตกลงปารีสที่มีเป้าหมายในการส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันและความสามารถในการฟื้นตัว จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เน้นการทำงานเชิงรุกให้ประชาชนและชุมชนมีทักษะทั้งการป้องกัน ลดพฤติกรรมเสี่ยงต่อสุขภาพและเมื่อเจ็บป่วยจะดูแลตนเองได้ในเบื้องต้น สร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วย และจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ช่วยแก้ไขปัญหการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ช่วยลดภาระของเจ้าหน้าที่ สาธารณสุขและหน่วยงานภาครัฐที่มีอยู่จำกัด และลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของทั้งภาครัฐและครัวเรือน

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะของประชาชน โดยกรอบแผนพัฒนา เศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ที่มี เป้าหมายให้คนไทยมีพฤติกรรมเสี่ยงทางสุขภาพที่ลดลงและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยการให้ความรู้ ในการดูแลสุขภาพตนเองสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข) และนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ที่ต้องการให้ประชาชนมีสุขภาพดี มีพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสม ควบคุมและลดปัจจัยเสี่ยงต่อโรคและภัยสุขภาพได้ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนไทยและพัฒนาเครือข่ายภาคประชาชนและภาคประชาสังคมด้านสุขภาพ เพื่อให้จัดการและรับมือกับความเสี่ยงต่อสุขภาพได้

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นเสี่ยงที่ก่อให้เกิดโรคและภัยสุขภาพของประเทศไทย ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ อีกทั้งกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้ที่มีโรคประจำตัว เด็กและผู้พิการในชุมชน ซึ่งล้วนเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญที่จะมีความเสี่ยงสูงหากได้รับผลกระทบ

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น การเสริมสร้างความเข้มแข็งสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน และพัฒนาความรู้และทักษะของประชาชนและเครือข่ายภาคประชาชนในการรับมือและจัดการตนเองจากภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจึงมีความสำคัญและต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วน

2) วัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์

- (1) เพื่อให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพึ่งพาตนเองได้จนลดการเจ็บป่วยและการเสียชีวิตจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (2) เพื่อสร้างต้นแบบชุมชนระดับประเทศที่ประสบความสำเร็จในการพึ่งตนเองโดยรับมือกับปัญหาสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้
- (3) เพื่อสร้างทักษะการจัดการตนเองในประชาชนกลุ่มเสี่ยงจากปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (4) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือจากภาคีทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อสร้างความยั่งยืนและการปรับตัวอย่างเท่าทันจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดที่สำคัญ (KPI)	ค่าเป้าหมาย ตามช่วงเวลาการพัฒนา (Target)		
		ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
1. ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ อย่างเหมาะสม ดูแลสุขภาพตนเอง และชุมชนจากภัย อันเนื่องจาก การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศได้ (วัดผลโดยการวิจัย เชิงสำรวจทุก 5 ปี)	1.1 ร้อยละของประชาชนในพื้นที่เสี่ยงมีทักษะ จัดการสุขภาพตนเองจากผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้อย่างเหมาะสม	50	75	100
	1.2 จำนวนเครือข่ายการจัดการสุขภาพในระดับชุมชน ที่มีทักษะจัดการภัยของผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ อย่างเหมาะสม มีประสิทธิภาพตามมาตรฐาน ชุมชนจัดการตนเองจากภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	1,000	2,000	3,000
	1.3 สัดส่วนประชาชนที่มีความรู้สุขภาพ เรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจาก การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ (ร้อยละของประชาชนทั้งหมด)	เพิ่มเป็น ร้อยละ 5	เพิ่มเป็น ร้อยละ 10	เพิ่มเป็น ร้อยละ 15
2. ประชาชนกลุ่มเสี่ยงของ ประเทศทั้งผู้สูงอายุ เด็ก เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงาน กลางแจ้งและผู้ด้อยโอกาส ได้รับการดูแล ค้ำครอง สุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ และ ปรับตัวได้อย่างเท่าทัน	2.1 อัตราการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน กลุ่มเสี่ยงที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศลดลง <ul style="list-style-type: none"> • เด็ก (อายุ 0 - 5 ปี) • เกษตรกรและผู้ปฏิบัติงานกลางแจ้ง • ผู้สูงอายุ • ผู้ด้อยโอกาส 	-	ร้อยละ 5	ร้อยละ 10

หมายเหตุ * การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หมายถึง การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคระบบทางเดินหายใจ
โรคติดต่ออันตรายโดยแมลง (ไข้เลือดออกและมาลาเรีย) จากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

4) กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงาน

(1) พัฒนาความรู้และทักษะแก่ชุมชนในการป้องกันและดูแลสุขภาพตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. สร้างความรู้และทักษะ ในเรื่องโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ จัดการสุขภาพตนเองและชุมชนจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งสร้างช่องทางการสื่อสาร เผยแพร่ความรู้ที่ประชาชนเข้าใจได้ง่าย รวมทั้งสร้างกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้และทักษะจัดการสุขภาพตนเอง

ข. ผลักดันหลักสูตรการจัดการสุขภาพและการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในการเรียนการสอนทุกระดับ (ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และมหาวิทยาลัย)

ค. ส่งเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมในการจัดการสุขภาพและแก้ไขปัญหาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับชุมชน

ง. ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้กลไกสมัชชาสุขภาพในการนำมาใช้เป็นประโยชน์จัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) พัฒนาระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิ เพื่อพัฒนาทักษะ สร้างการมีส่วนร่วม และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพื่อทำให้เกิดการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. พัฒนาศักยภาพทีมหมอครอบครัว (Family Care Team) และเครือข่ายในระดับตำบล/ชุมชน ในการจัดการสุขภาพตนเองและชุมชนจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (เช่น อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน แกนนำชุมชน และเยาวชน)

ข. พัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสารสุขภาพและเครือข่ายการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภัยสุขภาพในระดับชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสื่อสารข้อมูลให้แก่ประชาชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและทั่วถึง

ค. ส่งเสริมการนำข้อมูลข่าวสารและความรู้ด้านสุขภาพ เข้าไปอยู่ในกิจกรรมของชุมชน และเกิดการช่วยเหลือดูแลสุขภาพร่วมกัน

ง. พัฒนาสถาบันฝึกอบรมและพัฒนานวัตกรรมสาธารณสุข เพื่อส่งเสริมความรู้และทักษะในการจัดการสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครอบคลุมทุกเขตบริการสุขภาพ

(3) สร้างสรรค์การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรภาคีทุกภาคส่วนในการดูแลประชาชนด้วยกลไกของชุมชน และการเคารพในความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การผลักดันการจัดทำแผนการรับมือกับภัยสุขภาพทั้งในภาวะปกติและภาวะฉุกเฉินในระดับชุมชน และพัฒนาชุมชนต้นแบบในการจัดการกับภัยสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างบูรณาการ

ข. สร้างวาระร่วมของชุมชนในการตระหนักและยอมรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นประเด็นความกังวลร่วมกันของชุมชนและองค์กรภาคี พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เคารพในความเป็นมนุษย์และสิทธิมนุษยชน สิทธิด้านสุขภาพ สิทธิของชนพื้นเมืองและชาติพันธุ์ การดูแลแรงงานต่างด้าว และการคุ้มครองดูแลเด็ก หญิงตั้งครรภ์ ผู้พิการ ผู้สูงอายุ และคนที่มีความเปราะบางจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างชุมชนต้นแบบให้กระจายและครอบคลุมทั่วประเทศโดยเฉพาะพื้นที่เสี่ยงสำคัญ

ค. การสร้างมาตรการเชิงรุกเพื่อการคุ้มครองและดูแลประชาชนที่มีปัญหาสุขภาพจากเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เสี่ยงที่เป็นพื้นที่ความมั่นคงของประเทศ เช่น จังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่ชายแดน โดยมุ่งให้ประชาชนเข้าถึงการคุ้มครอง ดูแล พื้นที่ฟู เยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง

(4) การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มเสี่ยง ได้แก่ ผู้สูงอายุ เด็ก (เกษตรกรและผู้ที่ต้องปฏิบัติงานกลางแจ้ง) และกลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่อความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มผู้สูงอายุต่อความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวของผู้สูงอายุต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

- การพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ โดยบูรณาการความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) องค์กรภาคีทุกภาคส่วนของชุมชน กลุ่มหรือชมรมผู้สูงอายุ ทั้งนี้ เน้นการดูแลทั้งผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดี ผู้สูงอายุที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง และติดบ้านติดเตียง

- พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานสาธารณสุขระดับพื้นที่ ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และสมาชิกในครอบครัวในการประเมินและคาดการณ์ความเสี่ยงเบื้องต้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ที่จะกระทบต่อผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

ข. การสร้างความเข้มแข็งในการจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในกลุ่มประชากรวัยเด็ก เพื่อมุ่งลดปัญหาในกลุ่มโรคไข้เลือดออกและระบบทางเดินหายใจ โดย

- สร้างระบบสื่อสารเตือนภัย สร้างความรู้ และความตระหนักต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เน้นการจัดทำสื่อที่ง่ายในการสื่อสารกับกลุ่มเด็ก เกิดการเรียนรู้ที่สนุก มีทักษะเบื้องต้นในการจัดการและป้องกันตนเองต่อกลุ่มโรคไข้เลือดออก รวมถึงการพัฒนาชุดความรู้สำหรับผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กในศูนย์เด็กเล็กด้วย

- ร่วมมือกับองค์กรภาคีในกระทรวงสาธารณสุขในระดับพื้นที่ เพื่อจัดการการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประชากรวัยเด็ก โดยเน้นการสร้างมาตรการป้องกันแมลงและพาหะนำโรคในระดับหมู่บ้าน สถานศึกษา และศูนย์เด็กเล็ก ให้มีแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการความเสี่ยงในสถานที่ดังกล่าวทั่วประเทศ

3. การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มประชากรวัยแรงงาน (เกษตรกรและผู้ที่ต้องปฏิบัติงานกลางแจ้ง) เพื่อมุ่งลดความเสี่ยงต่อโรคจากความร้อน โดย

- สร้างระบบการสื่อสารเตือนภัย โดยใช้กลไกของเทคโนโลยีสารสนเทศและโซเชียลมีเดีย (Social Media) และกลไกของหน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนที่เข้าถึงเกษตรกรได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยงที่มีความถี่ของการเจ็บป่วยจากความร้อนสูงในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ เน้นในกลุ่มชาวนา ชาวไร่ ผู้ทำงานรับจ้าง โดยเฉพาะเพศหญิง หญิงตั้งครรภ์ที่ต้องปฏิบัติงานกลางแจ้งในพื้นที่ที่มีอากาศร้อน และในโรงงานอุตสาหกรรมที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ที่มีสภาพอากาศร้อนสูง

- ส่งเสริมและสนับสนุนประชากรวัยแรงงานให้เข้าถึงอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลและปัจจัยทางกายภาพที่เหมาะสมอื่น ๆ เพื่อป้องกันและดูแลสุขภาพตนเองจากความร้อน

- การสร้างความรู้และความตระหนักต่อภัยสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานองค์กรภาคี เช่น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ องค์กรของเกษตรกร กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงแรงงาน เป็นต้น เน้นการฝึกอบรมเพื่อการจัดการและป้องกันตนเอง รวมทั้งการช่วยเหลือตนเองเมื่อประสบภัย

ง. การสร้างความเข้มแข็งในกลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่อความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวของผู้ด้อยโอกาส โดย

- การพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยทางกายภาพและสังคมที่กำหนดภาวะสุขภาพของผู้ด้อยโอกาส เช่น ผู้พิการและคนยากจน โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐด้านสังคม เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และ อปท. เป็นต้น และร่วมกับองค์กรภาคีทุกภาคส่วนของชุมชน ทั้งนี้ เน้นการดูแลกลุ่มเป้าหมายที่มีภาวะเจ็บป่วยเรื้อรังและติดบ้านติดเตียง

- พัฒนาขีดความสามารถของหน่วยงานสาธารณสุขระดับพื้นที่ ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และสมาชิกในครอบครัวในการประเมินและคาดการณ์ความเสี่ยงเบื้องต้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ที่จะกระทบต่อผู้ด้อยโอกาสที่เป็นกลุ่มเสี่ยง

5) แผนงาน โครงการที่สำคัญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 1 : พัฒนาทักษะและความรอบรู้ด้านสุขภาพแก่ประชาชน		
1	โครงการพัฒนาทักษะของชุมชน ประชาชน และเยาวชนในการจัดการสุขภาพของตนเอง จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงศึกษาธิการ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสถานศึกษาทุกระดับ) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
2	โครงการสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพในการปรับตัวของกลุ่มเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 2.1 ผู้สูงอายุ 2.2 วัยเด็ก 2.3 เกษตรกรและแรงงานที่ปฏิบัติงานกลางแจ้ง 2.4 ผู้ด้อยโอกาสและคนยากจน	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (กรมส่งเสริมการเกษตร) กระทรวงแรงงาน (กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน) กระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)
แผนงานที่ 2 : พัฒนาเครือข่ายและศักยภาพชุมชนในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพ		
3	โครงการพัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสารสุขภาพ และเครือข่ายการสื่อสารภัยสุขภาพในระดับชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม) ภาคเอกชนและประชาชน

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4	โครงการพัฒนาชุมชนในการจัดการภัยสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างบูรณาการ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
5	โครงการพัฒนาสถาบันฝึกอบรมและพัฒนาวิทยากรสาธารณสุขระดับจังหวัดและชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 : การบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง (Integrating capacity of all sectors to drive public health implementation and climate change)

1) หลักการและแนวคิดของประเด็นยุทธศาสตร์

จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีสาเหตุจากปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse gases : GHGs) ในบรรยากาศที่มากขึ้น ซึ่งเกิดจากหลายภาคส่วนทั้งอุตสาหกรรม ขนส่ง เกษตร ป่าไม้ คริวเรือน และของเสีย อันส่งผลกระทบต่อสุขภาพตามมา ดังนั้น การแก้ไขปัญหาต้องอาศัยการดำเนินงานร่วมกันของหลายภาคส่วนในการจัดการตั้งแต่แหล่งกำเนิด รวมทั้งมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลป้องกันสุขภาพของประชาชน ซึ่งจากกฎบัตรออตตาวา นโยบายขององค์การอนามัยโลก รวมถึงสมัชชาสุขภาพผลักดันให้เกิดนโยบาย “ทุกนโยบาย ห่วงใยสุขภาพ” เพื่อให้ผู้กำหนดนโยบายด้านต่าง ๆ ตระหนักถึงผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากการตัดสินใจในทุกเรื่องและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสุขภาพด้วย ในการดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับความร่วมมือและใช้ศักยภาพจากภาคีทุกภาคส่วนเชิงบูรณาการ เพื่อร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็งและมีพันธะสัญญาที่สำคัญคือพันธะสัญญาอันเกิดจากความพยายามในการลดหรือขจัดต้นเหตุจากน้ำมือของมนุษย์ที่ส่งผลต่อการเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลต่อปัญหาการสาธารณสุขของประเทศ ตามนโยบายการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ของประเทศที่มุ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี

ประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน องค์การอนามัยโลกให้ข้อเสนอแนะต่อการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น เช่น อุตสาหกรรม คมนาคม ทรัพยากรน้ำ พลังงาน และเกษตร เพื่อประโยชน์ต่อสุขภาพประชาชนและชุมชน และประเมินผลกระทบต่อสุขภาพจากการพัฒนานโยบายรายสาขาเหล่านั้น สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ที่มุ่งเน้นการเป็นสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หากมีนโยบายหรือมาตรการที่ดีจากภาคส่วนต่าง ๆ ตั้งแต่แหล่งกำเนิดและปัจจัยภายนอกที่ควบคุมไม่ได้ ซึ่งเกิดจากการเติบโตของประเทศและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ หากมีการจัดการร่วมกันของภาคีที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและผลกระทบต่อสุขภาพได้ ซึ่งหากไม่มีมาตรการใดที่เข้มแข็งจากทุกภาคส่วน การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในอนาคตจะมีปริมาณเพิ่มขึ้น และผลกระทบต่อสุขภาพอาจมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นตามมาได้ จากสภาพการณ์ดังกล่าวนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคีทุกภาคส่วนต้องร่วมรับผิดชอบร่วมกันอย่างมีพันธะสัญญาที่เข้มแข็ง

การดำเนินงานที่ผ่านมา การจัดการด้านสาธารณสุขจะเริ่มจากภาคสาธารณสุข เน้นการรักษาพยาบาล ซึ่งเป็นปลายทางของการจัดการในประเด็นต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความเชื่อมโยงของทุกภาคส่วน และการดำเนินงานของภาคส่วนหนึ่งจะส่งผลกระทบต่อภาคส่วนอื่น ๆ การจัดการเพียงหน่วยใดหน่วยหนึ่งจัดการปัญหา

ไม่ได้ อย่างมีประสิทธิภาพและรอบด้าน ดังนั้น ในการดำเนินงานต้องระดมศักยภาพของภาคีที่เกี่ยวข้องร่วมจัดการอย่างเป็นเอกภาพทั้งภาครัฐและเอกชน ตัวอย่างนโยบายที่สำคัญ เช่น นโยบาย และความร่วมมือจากภาคอุตสาหกรรม การใช้พลังงานในการลดมลพิษทางอากาศและปริมาณก๊าซเรือนกระจกในบรรยากาศ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและเกิดปัญหาโรคระบบทางเดินหายใจ โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภัยพิบัติเพิ่มขึ้นและเพิ่มค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขที่ต้องสูญเสียไปด้วย

นอกจากนี้ การแสวงหาความร่วมมือในระดับนานาชาติและดำเนินการตามพันธสัญญาในระดับโลกและภูมิภาค การเพิ่มศักยภาพการแข่งขันหรือเทียบเคียงกับนานาชาติโดยยกระดับการให้บริการด้านสุขภาพและบริการด้านสาธารณสุข ทั้งบุคลากรและมาตรฐานการให้บริการสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นมาตรฐานสากล จะเป็นการก้าวสู่ความเป็นผู้นำด้านสาธารณสุขและเป็นศูนย์กลางการให้บริการสุขภาพและด้านวิชาการในระดับภูมิภาคต่อไป

2) วัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์

(1) เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับองค์กรภาคีระหว่างประเทศให้มีความเข้มแข็งและเกิดประโยชน์สูงสุดของการจัดการสุขภาพประชาชน

(2) เพื่อให้เกิดนโยบายและวาระการพัฒนาระดับชาติด้านการจัดการสาธารณสุขจากความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ภาคีทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมขับเคลื่อนให้ทิศทางการพัฒนาของประเทศไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อย่างเป็นรูปธรรมและมีพันธสัญญา

(3) เพื่อบูรณาการระบบการสาธารณสุขของประเทศในระดับพื้นที่ให้กำหนดนโยบาย ทิศทาง และแนวทางการพัฒนาภารกิจสุขภาพให้สอดคล้องกับทิศทางนโยบายระดับชาติ และขับเคลื่อนภารกิจอย่างเข้มแข็ง จนลดการเจ็บป่วยของประชาชนและความสูญเสียในมิติเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้

3) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดที่สำคัญ (KPI)	ค่าเป้าหมาย ตามช่วงเวลาการพัฒนา (Target)		
		ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
1. ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการนโยบายด้านการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับระหว่างประเทศ ระดับพื้นที่ที่เอื้อต่อการลดปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนให้น้อยลง โดยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน	1.1 ระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการในระดับประเทศ	3	4	5
	1.2 จำนวนความร่วมมือเชิงนโยบายด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระหว่างประเทศและประชาคมอาเซียนที่เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรมต่อการจัดการสุขภาพของประชาชนร่วมกัน	3 เรื่อง	4 เรื่อง	5 เรื่อง
	1.3 จำนวนความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุขกับหน่วยงานองค์กรภาคีเพื่อการขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทย ตามนโยบายองค์การอนามัยโลก	5 เรื่อง	10 เรื่อง	15 เรื่อง
	1.4 จำนวนเขตสุขภาพที่ระดมพลังภาคีทุกภาคส่วนร่วมสร้างนโยบาย และขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนในพื้นที่อย่างบูรณาการ	13	13	13
	1.5 จำนวนพื้นที่ในระดับตำบลที่ประสบความสำเร็จในการขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่อย่างบูรณาการตามเกณฑ์มาตรฐานของประเทศ	100	1,000	3,000

หมายเหตุ: * ระดับความสำเร็จของการบริหารจัดการนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการในระดับประเทศแบ่งเป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

ระดับที่ 1: กำหนดนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการ โดยผลักดันให้เป็นนโยบายระดับประเทศหรือมีมติคณะรัฐมนตรีรองรับ

ระดับที่ 2: จัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการตามมติคณะรัฐมนตรี และบูรณาการสู่ระบบงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการประจำปีของหน่วยงานองค์กรภาคที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข

ระดับที่ 3: บูรณาการทรัพยากรร่วมกันขององค์กรภาคที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข เพื่อร่วมขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการตามมติคณะรัฐมนตรี โดยมีพื้นที่ร่วมกันหรือภารกิจร่วมกันหรือกลุ่มเป้าหมายร่วมกัน และแสดงออกถึงพันธสัญญาร่วมกันอย่างชัดเจน

ระดับที่ 4: นำโครงการตามแผนปฏิบัติการเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการสู่การปฏิบัติไม่น้อยกว่า 2 โครงการ/ปี รวมทั้งติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินการตามโครงการและมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นจนเป็นประโยชน์ต่อการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับที่ 5: ถอดบทเรียนความสำเร็จของการบริหารจัดการนโยบายการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเชิงบูรณาการในระดับประเทศ จัดทำสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเชิงการบริหารในระดับองค์กรภาคที่เกี่ยวข้อง มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติที่จะเป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงาน

(1) ประสานความร่วมมือระดับประเทศเพื่อร่วมบูรณาการศักยภาพทุกภาคส่วนร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามนโยบายองค์การอนามัยโลกผ่านกลไกระหว่างประเทศและประชาคมอาเซียน

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศตาม Ottawa charter ข้อตกลงระหว่างประเทศและองค์การอนามัยโลก

ข. การเสริมสร้างความร่วมมือในประชาคมอาเซียนเพื่อร่วมขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับภูมิภาคที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพของประชาชนร่วมกัน โดยใช้แนวทางการขับเคลื่อนของกฎบัตรอาเซียนและกรอบความร่วมมืออาเซียน+3 โดยมีเป้าหมายสำคัญ คือ ลดปัญหามลพิษข้ามพรมแดน และการรับมือภัยคุกคามข้ามแดนในรูปแบบใหม่

ค. สร้างกลไกความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมจากต่างประเทศที่ตั้งโรงงานในประเทศไทย ให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในเชิงแก้ไขและป้องกันปัญหาและความเสี่ยงที่จะเกิดต่อสุขภาพของประชาชน

ง. การประสานความร่วมมือระดับประเทศเพื่อรองรับการเข้ามาของการลงทุนระดับประเทศผ่านคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกระทรวงสาธารณสุข เพื่อกำหนดนโยบาย มาตรการ ระเบียบและปรับปรุงพัฒนากฎหมาย เพื่อการจัดการกับผลกระทบจากการพัฒนาประเทศด้านอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและส่งผลกระทบต่อปัญหาสุขภาพ

(2) บูรณาการองค์การภาคีทุกภาคส่วนนอกภาคสาธารณสุขของประเทศในการร่วมขับเคลื่อนนโยบายการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อร่วมสร้างนโยบายและขับเคลื่อนปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากผลกระทบของการประกอบการของภาคอุตสาหกรรม ทั้งการรับผิดชอบต่อแรงงานในอุตสาหกรรมและประชาชนที่อยู่รอบโรงงานอุตสาหกรรม

ข. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานพลังงานของประเทศและหน่วยงานสาธารณสุขเพื่อร่วมสร้างนโยบายและขับเคลื่อนปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากนโยบายการใช้พลังงานของประเทศ

ค. สร้างนโยบายและกำหนดวาระการพัฒนาาร่วมขององค์กรภาคีในระบบสาธารณสุขในการจัดการกับปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากผลกระทบของการประกอบกิจการขององค์กรภาคี ร่วมจัดสรรทรัพยากรและร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหาอย่างเข้มแข็งจนลดปัญหาด้านการสาธารณสุขที่เผชิญอยู่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ง. การใช้มาตรการทางภาษีและแรงจูงใจเพื่อการดึงดูดให้องค์กรภาคีทุกภาคส่วนในภาคอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ร่วมแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและส่งเสริมการ แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ในการร่วมแก้ไขปัญหาสุขภาพต่อสังคม รวมทั้งใช้มาตรการจัดเก็บภาษีการปล่อยมลพิษ (Pollution Tax) และภาษีคาร์บอน (Carbon Tax) ตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย (Polluter Pays Principle: PPP)

จ. พัฒนากลไกการสั่งการในระดับชาติ ในกรณีที่เกิดความรุนแรงของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีผลกระทบในวงกว้าง มีความรุนแรงสูงในมิติสุขภาพ ความมั่นคง และเศรษฐกิจ โดยจะใช้รูปแบบการสั่งการของศูนย์บัญชาการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชาติ (National command center) เพื่อการบูรณาการและความเป็นหนึ่งเดียวในการจัดการผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(3) ระดมพลังภาคีทุกภาคส่วนในระบบสาธารณสุขร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. เสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคีในระบบสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีศักยภาพ ในการร่วมขับเคลื่อนปัญหาการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข. ส่งเสริมให้สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย และภาคเอกชนร่วมกำหนดและขับเคลื่อนนโยบายและภารกิจสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นให้เป็น GREEN and CLEAN Hospital ในทุกระดับของโรงพยาบาล และเป็นไปตามมาตรฐานสถานบริการสาธารณสุขที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศ

(4) เสริมสร้างความร่วมมือกับภาคประชาชน ชุมชน ท้องถิ่น และภาคีทุกภาคส่วนในระดับพื้นที่ร่วมจัดการนโยบายการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อสุขภาพของประชาชนในพื้นที่

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย อปท. ที่เป็นพื้นที่เสี่ยงและมีปัญหาด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรูปแบบของการสร้างพันธมิตรความร่วมมือกำหนดวาระเชิงนโยบายและวาระการพัฒนาแผนงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม

ข. ร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นในการจัดทำเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ค. สร้างต้นแบบชุมชนที่กำหนดนโยบายและทิศทางของชุมชนเพื่อการจัดการสาธารณสุขในพื้นที่ของตนเองจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้วยกลไกธรรมนูญสุขภาพหรือสมัชชาสุขภาพเชิงพื้นที่

ง. ส่งเสริมการสร้างร่วมมือของหน่วยงานเครือข่ายสุขภาพในระบบสาธารณสุขเชิงพื้นที่ทั้งในระดับเขต จังหวัด และอำเภอ ร่วมมือกับภาคประชาชน ชุมชน เพื่อจัดทำนโยบายและขับเคลื่อนการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีปัญหาซ้ำซากด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(5) ระดมพลังภาคีทุกภาคส่วนร่วมยกระดับประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประชาคมอาเซียนและเอเชีย

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. สร้างเครือข่ายด้านสาธารณสุขในระดับอาเซียนและนานาชาติ เพื่อการดำเนินงานผลกระทบรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเข้มแข็ง ทั้งขยายเครือข่ายที่มีอยู่ใน Asia-Pacific Regional Forum on Health and Environment และสร้างเครือข่ายใหม่ด้านสาธารณสุขผ่านกลไกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ASEAN Climate Change

ข. สร้างเครือข่ายวิชาการ (Knowledge Network) และความร่วมมือทางวิชาการด้านการศึกษาวิจัยและนวัตกรรมเพื่อนำองค์ความรู้นวัตกรรมและแนวทางปฏิบัติที่เป็นเลิศมาใช้ประโยชน์เป็นแนวทางที่จะผลักดันให้ดำเนินการร่วมกันได้โดยเฉพาะในด้านภัยสุขภาพที่เผชิญร่วมกัน

ค. จัดเวทีแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ (Knowledge Sharing) ในระดับชาติ และนานาชาติของประชาคมอาเซียน เพื่อร่วมกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการพัฒนาขีดความสามารถในการจัดบริการสุขภาพ

ง. เสริมสร้างศักยภาพของประเทศในการเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคที่มีความโดดเด่นด้านการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผ่านเวทีวิชาการนานาชาติ การผลิต และพัฒนาบุคลากรระดับนานาชาติการสร้างปฏิญญาความร่วมมือระดับประเทศ การประสานงานเพื่อการช่วยเหลือและเยียวยาประชาชนที่ได้รับผลกระทบทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ประเทศไทยมีบทบาทนำในเวทีสุขภาพระหว่างประเทศด้านการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5) แผนงานและโครงการที่สำคัญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 1 : พัฒนานโยบายด้านสาธารณสุขในระดับสากล		
1	โครงการส่งเสริมความเข้มแข็งของความร่วมมือและขับเคลื่อนนโยบายในระดับภูมิภาคและระดับชาติ เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมควบคุมโรค) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) องค์การระหว่างประเทศ (องค์การอนามัยโลก)
แผนงานที่ 2 : ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณสุขรองรับทิศทางการพัฒนาประเทศ		
2	โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมรับผิดชอบแก่ผู้ประกอบการและภาคพลังงานในการร่วมแก้ไขและป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย) กระทรวงพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม
3	โครงการขับเคลื่อนมาตรการทางภาษี แรงจูงใจ และการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมในการแก้ไขปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย) กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน
4	โครงการขับเคลื่อนนโยบายสถานบริการสาธารณสุขที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามมาตรฐาน GREEN and CLEAN Hospital	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (หน่วยงานที่มีโรงพยาบาล) กระทรวงมหาดไทย (หน่วยงานที่มีโรงพยาบาล) กระทรวงกลาโหม (หน่วยงานที่มีโรงพยาบาล)

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 3: การขับเคลื่อนนโยบายระดับพื้นที่		
5	โครงการขับเคลื่อนนโยบายและต้นแบบการปรับตัวต่อผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรองรับการพัฒนาบนมิติความเสี่ยงของพื้นที่	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) องค์กรภาคเอกชนและประชาชน
6	โครงการพัฒนาความร่วมมือขับเคลื่อนนโยบายสุขภาพระดับอำเภอ ด้วยกลไกคณะกรรมการพัฒนาสุขภาพระดับอำเภอ (District Health System)	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงมหาดไทย (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)
แผนงานที่ 4 การยกระดับความเป็นเลิศของประเทศด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ		
7	การสัมมนาวิชาการประจำปี เรื่อง Climate Change and Health สำหรับภูมิภาคเอเชีย (Health and Climate Change Asia forum)	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัย
8	การพัฒนาศูนย์กลางข้อมูลด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเอเชีย (Asia Health and Climate Change Information Hub)	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กรมควบคุมโรค) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กรมอุตุนิยมวิทยา) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3: การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รองรับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ (Strengthening public health preparedness in climate change for national driven on economic, social and security)

1) หลักการและแนวคิดของประเด็นยุทธศาสตร์

จากกรอบวาระการพัฒนาของโลกหลัง ค.ศ. 2015 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพที่ต้องการบรรลุและดำเนินการให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 (พ.ศ. 2573) ซึ่งประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นภัยคุกคามต่อสุขภาพที่ส่งผลต่อพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในระดับโลกและระดับประเทศ ที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและร่วมมือกันแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ประเทศไทยกำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะยาวที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคงและยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขเน้นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรมตามนโยบาย Thailand 4.0 ซึ่งปัจจัยด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยคุกคามที่ส่งผลต่อการทิศทางการพัฒนาดังกล่าว เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติมีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งขึ้นและมีความรุนแรงมากขึ้น ทั้งน้ำท่วม ภัยแล้ง แผ่นดินไหว ดินโคลนถล่ม การย้ายถิ่นฐาน การเกิดโรคอุบัติซ้ำและโรคอุบัติใหม่ ซึ่งล้วนแต่เป็นห่วงโซ่ที่ส่งผลต่อความมั่นคงด้านสุขภาพของประเทศไทยและกระทบต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจตามมาได้ นอกจากนี้ การส่งเสริมการลงทุนภาคอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ การรวมกลุ่มเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรอย่างกว้างขวางระหว่างประเทศ เช่น แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น ซึ่งประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาระบบบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดีให้รับมือกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ทั้งการเฝ้าระวัง ติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสุขภาพจากโครงการพัฒนาต่าง ๆ การพัฒนามาตรการคุ้มครองสุขภาพของแรงงานที่จะตามมาจากทิศทางการพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและท่องเที่ยว ทั้งปกป้องสิทธิแรงงานและส่งเสริมสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยและมั่นคงสำหรับทุกคน รวมถึงผู้ทำงานต่างด้าว โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจและพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ ซึ่งจะสนับสนุนให้นักลงทุนและนักท่องเที่ยวมีความเชื่อมั่นต่อประเทศไทยมากขึ้น

2) วัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์

- (1) เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานในการจัดการปัญหาสุขภาพของประเทศไทยที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นไปตามพันธสัญญาความร่วมมือระหว่างประเทศ
- (2) เพื่อพัฒนาระบบการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศและการพัฒนาสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว
- (3) เพื่อจัดระบบการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยให้มีความเป็นสากล เกิดความเชื่อมั่นและวางใจจากนักลงทุนและผู้ประกอบการรวมทั้งทุกภาคส่วนของประเทศและระดับนานาชาติ

3) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดที่สำคัญ (KPI)	ค่าเป้าหมาย ตามช่วงเวลาการพัฒนา (Target)		
		ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
1. พื้นที่เสี่ยง พื้นที่ทางเศรษฐกิจและ พื้นที่ความมั่นคงของ ประเทศ ได้รับการจัดการ การสาธารณสุขจาก การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ อย่างมีมาตรฐานสากล	1.1 ร้อยละของพื้นที่ทางเศรษฐกิจและ พื้นที่ความมั่นคงของประเทศได้รับการพัฒนา ให้เป็นต้นแบบของประเทศ ในการจัดการ การสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศที่มีมาตรฐาน	20	30	50
	1.2 ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบ การสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ เพื่อรองรับการเป็น ประเทศที่พัฒนาแล้วตามเป้าหมาย การพัฒนาประเทศสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว	3	4	5
	1.3 ร้อยละของพื้นที่จังหวัดชายแดนที่มีรูปแบบ การจัดการด้านสาธารณสุข เพื่อการลดปัญหา และการเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศที่เป็นไปตาม IHR 2005	80	90	100

หมายเหตุ: *

ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระบบการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเพื่อรองรับการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว
ตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประกอบด้วย

ระดับที่ 1: มีกลไกความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการศักยภาพด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ในพื้นที่ความมั่นคงพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ชายแดนและพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญของประเทศ

ระดับที่ 2: มีมาตรฐานระดับประเทศด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับที่ 3: บูรณาการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขในนโยบายหรือแผนงานระดับชาติ

ระดับที่ 4: มีนวัตกรรมด้านสุขภาพในการจัดการระบบการสาธารณสุขรองรับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ที่เหมาะสมกับพื้นที่ หนุนเสริมการพัฒนาประเทศ

ระดับที่ 5: ทุกพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของประเทศมีการจัดการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานระดับประเทศด้านสาธารณสุขเพื่อการจัดการ
กับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงาน

(1) เพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารงานและเพิ่มสมรรถนะของระบบสาธารณสุขเพื่อรองรับการเจริญเติบโตในพื้นที่เสี่ยง พื้นที่เศรษฐกิจที่สำคัญที่มีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. กำหนดทิศทางของประเทศให้มีความชัดเจนในการวางแผนดำเนินงานและการลงทุนในระดับชาติ เพื่อการจัดการกับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข. การสร้างแนวปฏิบัติที่เกิดจากการมีส่วนร่วม เพื่อการจัดการพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่อุตสาหกรรม พื้นที่ท่องเที่ยว เมืองมหานคร ที่เป็นพื้นที่ที่อาจส่งผลกระทบต่อเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่จะนำไปสู่ปัญหาสุขภาพแก่ประชาชนโดยผลักดันให้ภาคอุตสาหกรรม นักลงทุน ต้องร่วมรับผิดชอบอย่างมีพันธสัญญา ในกรณีที่มีการดำเนินงานจะมีผลกระทบต่อสุขภาพจะต้องมีการจัดทำรายงานผลกระทบต่อสุขภาพ (Health Impact Assessment) ที่เน้นแยกเป็นรายงานเฉพาะ

ค. ส่งเสริมภาคีทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการสร้างผลกระทบที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและปัญหาสุขภาพ ร่วมส่งเสริม สนับสนุนภารกิจส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสุขภาพของชุมชนในรูปแบบธรรมาภิบาลและการสร้างความรับผิดชอบต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ

ง. การสร้างระบบสาธารณสุขในการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญของประเทศตามนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่เกาะและพื้นที่ท่องเที่ยวนานาชาติ เน้นการพัฒนาระบบบริการ นานาชาติ เพื่อรองรับการจัดการบริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งการส่งเสริม ป้องกัน รักษาพยาบาล และฟื้นฟู ให้การคุ้มครองและสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาพักในระยะยาว (Long stay) ว่าประเทศไทยมีระบบการจัดการที่มีมาตรฐานระดับสากล

จ. บูรณาการความร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วนเพื่อการจัดการกับภัยคุกคามทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศ เช่น ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ในการฟื้นฟูและเยียวยาผู้ที่เจ็บป่วยเนื่องจากอุทกภัยในพื้นที่อุตสาหกรรมสำคัญของประเทศในลุ่มน้ำเจ้าพระยา การร่วมมือกับสถานประกอบการโรงแรมในพื้นที่จังหวัดสงขลา (หาดใหญ่) และจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อร่วมดูแลนักท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยจากปัญหาหมอกควันจากไฟไหม้ป่าจากประเทศเพื่อนบ้าน เป็นต้น

ฉ. จัดทำมาตรฐานสถานประกอบการและแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ บูรณาการภายใต้นโยบายอุตสาหกรรมสีเขียวและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัยและกรมควบคุมโรค) กับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว) เพื่อยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทยที่คำนึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

7. การแสวงหาความร่วมมือกับประเทศต้นทางของแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในประเทศไทย เพื่อการเสริมสร้างความรู้และทักษะจัดการตนเองจากปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(2) เสริมสร้างศักยภาพด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ ความมั่นคงของประเทศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การสร้างรูปแบบการจัดการด้านสาธารณสุข การลดปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สงขลา และสตูล) โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านสาธารณสุข ระบบบริการสุขภาพและบุคลากรทางการแพทย์เฉพาะทาง ที่สอดคล้องกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและสาธารณสุขที่เกิดจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่

ข. การสร้างรูปแบบการจัดการด้านสาธารณสุข การลดปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในจังหวัดชายแดน โดยเน้นการเพิ่มขีดความสามารถของระบบเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคติดต่อและภัยสุขภาพระหว่างประเทศตามกฎอนามัยระหว่างประเทศ (IHR 2005) การสร้างความเข้มแข็งและความร่วมมือระหว่างประเทศในการรับมือกับผลกระทบต่อสุขภาพ ภัยคุกคามสุขภาพในรูปแบบใหม่ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งการเฝ้าระวังปัญหาผลกระทบในทางอ้อมที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายของประชากรทั้งการเข้ามาทำงาน ท่องเที่ยว รวมถึงการเคลื่อนย้ายสัตว์ทั้งที่เกิดขึ้นทางธรรมชาติและจากน้ำมือมนุษย์ มุ่งเน้นการพัฒนาระบบการสาธารณสุขชายแดน การสาธารณสุขในพื้นที่การเดินทางทางอากาศ ทางบก และทางทะเล

ค. พัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศด้านสาธารณสุขในการลดปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ชายแดน

ง. บูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการศักยภาพด้านสาธารณสุข เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ความมั่นคง

(3) ส่งเสริมการสร้างสรรค้การจัดการสาธารณสุขรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อหนุนเสริมการพัฒนาประเทศสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ตามกรอบการพัฒนาอย่างยั่งยืนของสหประชาชาติ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. ยกกระดับมาตรฐานการให้บริการด้านสาธารณสุข ทั้งบุคลากรและระบบการให้บริการสุขภาพ จากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้เป็นมาตรฐานสากล

ข. พัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านสุขภาพที่เหมาะสมกับพื้นที่ หนุนเสริมการพัฒนาประเทศด้วยนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนโดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone; SEZ)

พื้นที่การค้าชายแดน พื้นที่เศรษฐกิจตามเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor : EEC) มุ่งเน้นให้พื้นที่ดังกล่าวสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการจัดการปัญหาสาธารณสุขที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะเป็นผลกระทบที่เป็นผลจากการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับการใช้พื้นที่ EEC และ SEZ เป็นโมเดลแห่งชาติในการจัดการผลกระทบทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์

ค. เสริมสร้างภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถของระบบสาธารณสุขในการรับมือกับอันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ง. การสร้างระบบการเฝ้าระวังและติดตามความเป็นไปของสถานการณ์สุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดขึ้นในประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศคู่ค้า ประเทศต้นทางของแรงงานหรือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาประเทศไทย เพื่อการจัดทำระบบการเฝ้าระวังและป้องกันที่ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง

5) แผนงานและโครงการที่สำคัญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 1: เสริมสร้างความพร้อมของระบบการสาธารณสุขรองรับการพัฒนา		
1	โครงการพัฒนาศูนย์ความเป็นเลิศทางการแพทย์และสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เศรษฐกิจพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ พื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญและพื้นที่ที่เป็นเกาะ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์ กรมอนามัย กรมควบคุมโรค) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว) กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย) สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ)
2	โครงการพัฒนาระบบสาธารณสุขสนับสนุนอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย)
3	โครงการพัฒนาระบบสาธารณสุขส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและการท่องเที่ยวด้านสุขภาพ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (กรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย)
4	โครงการเสริมสร้างศักยภาพด้านสาธารณสุขเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ความมั่นคงของประเทศ (พื้นที่ชายแดนและพื้นที่ชายแดนภาคใต้)	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย กรมควบคุมโรค) กระทรวงมหาดไทย (สำนักงานปลัดฯ) กระทรวงต่างประเทศ (กรมองค์การระหว่างประเทศ)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4: การพัฒนาระบบการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล (Strengthening national public health system dealing with climate change)

1) หลักการและแนวคิดของประเด็นยุทธศาสตร์

การบาดเจ็บ เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดจากภัยคุกคามสุขภาพทั้งจากความรุนแรงของสภาพอากาศ มลพิษทางอากาศ การขาดแคลนและการปนเปื้อนเชื้อโรคของน้ำและอาหาร การขาดสุขอนามัยที่ดี ความพังทลายของที่อยู่อาศัย และการแพร่ระบาดของแมลงพาหะนำโรค ซึ่งองค์การอนามัยโลกคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2593 ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะทำให้เกิดการเสียชีวิตเพิ่มขึ้นทั่วโลก 250,000 รายต่อปี อันเนื่องจากภาวะทุพโภชนาการ มาลาเรีย ท้องร่วง และโรคจากความร้อน (WHO, 2557) รวมทั้งค่าเสียหายด้านสุขภาพ (ไม่รวมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับด้านเกษตรกรรม น้ำ และสุขอนามัย) ประมาณ 2 - 4 พันล้านดอลลาร์ต่อปี ในปี พ.ศ.2573

จากสถานการณ์ข้างต้น องค์การอนามัยโลกให้ข้อเสนอต่อประเทศสมาชิกในการลดปัจจัยเสี่ยง และลดการสัมผัสต่อปัจจัยเสี่ยงที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ครอบคลุมในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความเป็นผู้นำและธรรมาภิบาล บุคลากรด้านสุขภาพ ระบบข้อมูลสุขภาพ ผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และเทคโนโลยีในการให้บริการ และระบบการเงินการคลัง เพื่อลดผลกระทบต่อสุขภาพและลดค่าใช้จ่ายทางสาธารณสุขที่เกิดขึ้นและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่มุ่งสร้างหลักประกันให้คนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความมั่นคงด้านสุขภาพและสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเสี่ยงสูงจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากโรคที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น การเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากน้ำท่วม ภัยแล้งและความร้อน นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่เข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Societies) แรงงานภาคเกษตรและอุตสาหกรรมที่เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ รวมทั้งการส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวต่างชาติจำนวนมากที่เข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย หากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความรุนแรงมากขึ้น อาจส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงต่อสุขภาพใหม่ ๆ หรือภัยสุขภาพที่รุนแรงมากขึ้นกว่าเดิม ล้วนแต่ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายทั้งด้านสาธารณสุขในการรักษาพยาบาลและมูลค่าความเสียหายทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้น ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงเป็นลำดับต้นของทวีปเอเชีย โดยเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนร้อยละ 79.82 และเป็นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาล ร้อยละ 20.18 (กระทรวงสาธารณสุข, 2558) ดังนั้น ระบบสาธารณสุขของประเทศต้องเตรียมการที่ดีให้มีความพร้อมรับกับสถานการณ์ความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นที่จะช่วยลดการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชน รวมทั้งลดค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพและช่วยหนุนเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศได้

2) วัตถุประสงค์ของประเด็นยุทธศาสตร์

- (1) เพื่อศึกษา วิเคราะห์ คาดการณ์ความเสี่ยงและผลกระทบในอนาคตด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อการจัดระเบียบการบริหารจัดการภัยสุขภาพเชิงป้องกันให้มีประสิทธิภาพ
- (2) เพื่อพัฒนาระบบป้องกันปัจจัยเสี่ยงทั้งการเฝ้าระวังและเตือนภัยในพื้นที่เสี่ยง รวมถึงสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการแพทย์ที่เหมาะสม เพื่อมุ่งลดหรือควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในโรคที่เป็นปัญหาสำคัญของประเทศให้ลดลงในทุกพื้นที่ และลดปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตของประชาชนได้อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในพื้นที่เสี่ยง
- (3) เพื่อพัฒนากฎหมาย มาตรฐาน และมาตรการด้านสาธารณสุขในการควบคุม กำกับ เพื่อป้องกันหรือจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- (4) เพื่อสร้างระบบบริหารจัดการโครงสร้างระบบการเงินการคลังและธรรมาภิบาลในการจัดการปัญหาสุขภาพของประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลก และสภาพการณ์ปัญหาของประเทศในปัจจุบันและอนาคต
- (5) เพื่อยกระดับมาตรฐานของระบบบริการด้านสุขภาพของประเทศ ทั้งในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงกลาโหม กระทรวงศึกษาธิการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ให้จัดบริการได้อย่างมีมาตรฐานสากล เพื่อรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- (6) เพื่อบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางการแพทย์และบุคลากรด้านสาธารณสุขของประเทศ ให้มีความเพียงพอและมีขีดความสามารถจัดบริการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

3) เป้าประสงค์ ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของประเด็นยุทธศาสตร์

เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดที่สำคัญ (KPI)	ค่าเป้าหมาย ตามช่วงเวลาการพัฒนา (Target)		
		ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
1. พื้นที่เสี่ยงจากการระบาดของโรคหรือการเจ็บป่วยเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จนควบคุมการแพร่ระบาดของโรคจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้ลดน้อยลงได้	1.1 ร้อยละการลดลงของพื้นที่เสี่ยง ¹ ต่อการเกิดโรคจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั่วทั้งประเทศที่ประสบความสำเร็จในการแก้ปัญหาและลดการแพร่ระบาดของโรคจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	25	50	100
2. ประเทศไทยมีระบบบริหารจัดการ โครงสร้าง ระบบการเงินการคลัง และธรรมาภิบาลในการจัดการปัญหาสุขภาพของประเทศที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่สอดคล้องกับนโยบายขององค์การอนามัยโลกและสภาพการณ์ปัญหาของประเทศในปัจจุบันและอนาคต	2.1 ร้อยละของสถานบริการสาธารณสุขที่ผ่านเกณฑ์ การบริหารจัดการองค์กรเพื่อรองรับการจัดการปัญหาสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามนโยบายขององค์การอนามัยโลก	10	30	50
	2.2 ระดับความสำเร็จของระบบการเงินการคลังของการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	3	4	5
	2.3 ระดับความสำเร็จ ² ในการพัฒนาระเบียบปฏิบัติด้านสาธารณสุขระดับชาติ เพื่อป้องกันและจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	3	4	5

เป้าประสงค์ (Goal)	ตัวชี้วัดที่สำคัญ (KPI)	ค่าเป้าหมาย ตามช่วงเวลาการพัฒนา (Target)		
		ระยะสั้น พ.ศ. 2564 - 2565	ระยะกลาง พ.ศ. 2566 - 2570	ระยะยาว พ.ศ. 2571 - 2573
3. สถานบริการสาธารณสุข ทุกแห่งของประเทศ สามารถจัดบริการสุขภาพ จากผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีมาตรฐาน	3.1 ร้อยละของสถานบริการสาธารณสุข ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุขและ กระทรวงที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาตรฐาน การจัดบริการสุขภาพจากผลกระทบ ต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ	10	30	50
4. ค่าใช้จ่ายของประเทศ ด้านสาธารณสุขที่สูญเสีย ไปจากผลกระทบด้านสุขภาพ ที่เกี่ยวข้องกับ การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ ลดลงอย่างต่อเนื่อง	4.1 ร้อยละของค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข จากโรคที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทาง ภูมิอากาศต่อประชากรลดลง • โรคระบบทางเดินหายใจ • โรคติดต่อมาโดยแมลง ได้แก่ ไข้เลือดออกและมาลาเรีย • โรคจากความร้อน • การเจ็บป่วยจากน้ำท่วม ภัยแล้ง	5	10	20
5. ประชาชนได้รับการดูแล คุ้มครอง ป้องกัน รักษา ฟื้นฟูปัญหาสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะ ในพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ ที่มีปัญหาซ้ำซาก	5.1 ร้อยละการลดลงของการเจ็บป่วยและ เสียชีวิตของประชาชนในพื้นที่เสี่ยง ด้านสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ • การเจ็บป่วย • การเสียชีวิต	-	5	10
		-	5	10
6. ประเทศไทยมีนวัตกรรม เพื่อจัดการการสาธารณสุข จากผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	6.1 จำนวนนวัตกรรมเพื่อจัดการ การสาธารณสุขจากผลกระทบจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อปี	5	5	5

หมายเหตุ:

1. พื้นที่เสี่ยง หมายถึง พื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยพิจารณาจากกลุ่มโรคที่เกี่ยวข้อง ปัจจัยทางภูมิอากาศ ผลกระทบจากภัยพิบัติ ศักยภาพในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพ พื้นที่ความมั่นคง และพื้นที่เศรษฐกิจของประเทศ
2. ระดับความสำเร็จของระบบการเงินการคลังของการจัดการสาธารณสุขจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่

ระดับ 1: มีกรอบโครงการและงบประมาณที่จะดำเนินงานทั้งในและนอกประเทศ

ระดับ 2: ได้รับงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานในส่วนที่ตนเองเกี่ยวข้อง

ระดับ 3: ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากรูปแบบประชารัฐ

ระดับ 4 :ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากนานาชาติ

ระดับ 5: มีกองทุนกลางของประเทศเพื่อการดำเนินงานหรือเพื่อการดำเนินงาน พื้นฟู เยียวยาผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์

3. ระดับความสำเร็จในการพัฒนาระเบียบปฏิบัติด้านสาธารณสุขระดับชาติเพื่อป้องกันจัดการความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่

ระดับ 1: สร้างมาตรฐานหน่วยบริการสาธารณสุขด้านการบริหารจัดการควบคุม กำกับ ป้องกัน ลดปัจจัยเสี่ยง ด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ระดับ 2: สร้างมาตรฐานกลางของหน่วยบริการสาธารณสุขเพื่อการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินและรองรับปัญหาด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (ไม่น้อยกว่า 2 ปัญหาสุขภาพ)

ระดับ 3: ทบทวน ปรับปรุงและพัฒนามาตรฐานด้านการสาธารณสุขเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กระทบต่อสุขภาพไม่น้อยกว่า 1 เรื่อง

ระดับ 4: ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามระเบียบ มาตรฐานและมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาต่อยอด

ระดับ 5: มีระบบสารสนเทศและคลังข้อมูลกลางของชาติเพื่อการจัดการปัญหาสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4) กลยุทธ์และแนวทางการดำเนินงาน

(1) สร้างความเป็นผู้นำและธรรมาภิบาล ระบบการเงิน การคลัง งบประมาณของประเทศ เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การปรับปรุงหรือสร้างโครงสร้างของสถานบริการสาธารณสุขให้พร้อมรับสถานการณ์ อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งจากโรคและภัยสุขภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบันที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น และการระบาดของโรคใหม่ ๆ เพื่อคุ้มครองสุขภาพประชาชนให้ได้รับบริการอย่างทั่วถึง รวดเร็ว และมีคุณภาพ โดยเน้นการสร้างเกณฑ์มาตรฐานการบริหารจัดการองค์กร เพื่อรองรับการจัดการปัญหาสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและขับเคลื่อนเชิงนโยบายเพื่อให้หน่วยงานด้านการสาธารณสุขนำไปสู่การปฏิบัติ

ข. จัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อการประสานงานด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศและระดับเขตสุขภาพ เพื่อทำหน้าที่จัดทำความร่วมมือการดำเนินงานระหว่างภาคสาธารณสุขกับภาคส่วนอื่นทั้งในด้านนโยบาย แผนงาน แผนงบประมาณ และแผนการพัฒนาบุคลากรเชิงพื้นที่

ค. การสร้างหลักประกันเชิงนโยบายและธรรมาภิบาลในการจัดการปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยอาศัยกลไกการขับเคลื่อนเชิงนโยบายในระดับประเทศที่เชื่อมโยงกับหลักประกันทางสุขภาพของประชาชน เพื่อมุ่งเน้นการมีธรรมาภิบาลในการคุ้มครองและดูแลประชาชนอย่างทั่วถึง

ง. ส่งเสริมความร่วมมือของภาคส่วนสาธารณสุขและความร่วมมือกับหน่วยงานภาคส่วนอื่นและองค์กรภาคีหลักในระดับชาติและระดับโลก เพื่อลดความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในปัจจุบันและอนาคต กำหนดให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นกลไกสำคัญในการสร้างเวทีที่นำไปสู่การสร้างข้อตกลงอย่างมีพันธะสัญญา เพื่อการเผชิญความท้าทายกับปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

จ. สร้างโอกาสและศักยภาพให้กับประเทศในการเข้าถึงแหล่งทุนสนับสนุนงบประมาณระดับนานาชาติ เช่น แผนงานหรือโครงการด้านการปรับตัวด้านการสาธารณสุขเสนอต่อแหล่งทุนนานาชาติ (เช่น Green Environmental Fund, Adaptation Fund, Green Climate Fund และแหล่งทุนทวิภาคี เป็นต้น) และส่งเสริมขอรับการสนับสนุนแหล่งทุนภายในประเทศในแผนงานโครงการสาธารณสุขเฉพาะด้านต่าง ๆ

ฉ. การนำหลักการทำงานแบบประชารัฐมาใช้เสริมสร้างความร่วมมือจากองค์กรภาคีทุกภาคส่วนในการขอรับการสนับสนุนจากแหล่งงบประมาณของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่มีแผนงานโครงการหรือมีภารกิจหรือดำเนินกิจการที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพ

ช. กำหนดแนวทางและประเมินค่าใช้จ่ายทางสาธารณสุขที่สูญเสียไปจากผลกระทบด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเด็นสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากภัยพิบัติ ความร้อน การระบาดของโรคติดต่อมาโดยแมลง และโรคระบบทางเดินหายใจ พร้อมจัดทำข้อเสนอแนะ

และสะท้อนข้อมูลสารสนเทศดังกล่าวไปสู่ระดับนโยบายทั้งในระดับเขตสุขภาพ ระดับกรมและกระทรวง ระดับนโยบายของประเทศ เพื่อใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนงานและแผนงบประมาณ เพื่อการจัดการ ความเสี่ยงและผลกระทบในอนาคตที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ของประชาชนเศรษฐกิจสังคม

(2) สร้างกลไก พัฒนากฎหมาย มาตรฐาน และระเบียบปฏิบัติด้านสาธารณสุขระดับชาติ เพื่อป้องกัน และจัดการความเสี่ยงทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. สร้างระบบและมาตรฐานการบริหารจัดการ การควบคุม กำกับ ป้องกันและลดปัจจัยเสี่ยง ด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นระบบกลาง เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในทางปฏิบัติที่ครอบคลุม ถึงหน่วยงานในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานด้านสุขภาพที่นอกสังกัดกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงาน ภาคีเครือข่ายนอกระบบสาธารณสุขทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเน้นการเทียบเคียงกับประเทศที่มีความเป็นเลิศ นำมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของประเทศไทยและความแตกต่างของสภาพปัญหาความเสี่ยงทางสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในแต่ละพื้นที่

ข. การสร้างมาตรฐานเชิงพื้นที่แบบบูรณาการร่วมของหน่วยงานสาธารณสุขและภาคีทุกภาคส่วน ของชุมชน เพื่อการวางแผนมาตรการทางสังคม มาตรการชุมชนในการร่วมสร้างระบบการจัดการการควบคุม กำกับ ป้องกัน และลดปัจจัยเสี่ยงด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เป็นปัญหาของชุมชน

ค. พัฒนามาตรฐานการตอบโต้ภาวะฉุกเฉิน เมื่อเกิดปัญหาด้านการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ โดยเน้นการทำงานเชิงบูรณาการของสหสาขาวิชาชีพ ใช้รูปแบบของการจัดการในระบบเขตสุขภาพ เป็นกลไกพัฒนามาตรฐานการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินฯ และการใช้รูปแบบ โครงสร้างการบริหารของเขตสุขภาพ เพื่อผลักดันให้ดำเนินงานในระดับจังหวัดและเครือข่ายสุขภาพในระดับอำเภอ พร้อมทั้งส่งเสริมให้นำมาตรฐาน การตอบโต้ฯ ไปใช้พัฒนากระบวนการดำเนินงานประจำในหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ง. สร้างความร่วมมือกับภาคีทุกภาคส่วนในการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่เป็นความเสี่ยงต่อสุขภาพ ที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงของปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การร่วมมือกับหน่วยงาน ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หน่วยงานด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หน่วยงานองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น หน่วยงานภาคประชาชนและองค์กรเอกชน ทั้งนี้อาจใช้รูปแบบประชารัฐ เพื่อการจัดการปัจจัยเสี่ยง ที่จะนำไปสู่การเจ็บป่วยจากผลกระทบจากน้ำท่วม

จ. ทบทวนกฎหมายที่เกี่ยวข้องทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายด้านการสาธารณสุขและกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ ทั้งนี้ ให้ความสำคัญ กับการศึกษาแนวทางปฏิบัติที่ดีในระดับโลก เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ของประเทศไทย

ทบทวนระบบรายงานการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (Health Impact Assessment) ที่ซึ่งในปัจจุบันเป็น รายงานส่วนหนึ่งของรายงานประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) เพื่อการศึกษาความเป็นไปได้ในการปฏิรูประบบดังกล่าวเพื่อผลักดันให้หน่วยงานใด ๆ ที่จะดำเนินโครงการและ อาจมีผลกระทบต่อด้านสุขภาพและกระทบต่อสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(3) พัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบข้อมูล เฝ้าระวังและคาดการณ์ความเสี่ยงและผลกระทบ ในอนาคตด้านสุขภาพ รองรับการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. ศึกษา วิเคราะห์ คาดการณ์ความเสี่ยงและผลกระทบในอนาคตด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และจัดทำแผนที่เสี่ยงภัยด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และจังหวัด ในกลุ่มโรคที่สำคัญ ประกอบด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อ นำโดยแมลง (ไข้เลือดออกและมาลาเรีย) โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ข. ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำผลการวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคต ไปสู่การจัดทำแผน เพื่อการรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยผลักดันเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของแผนยุทธศาสตร์หรือแผนปฏิบัติการในระดับเขตสุขภาพและสาธารณสุขระดับจังหวัด พร้อมทั้งการพัฒนา เป็นแผนบูรณาการร่วมเชิงพื้นที่ และการขับเคลื่อนในทุกกระดับผ่านระบบแผนงานประจำปี

ค. พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศและจัดทำคลังข้อมูลกลางของชาติ เพื่อรวบรวมภัยสุขภาพ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งข้อมูลระดับประเทศ ภาค จังหวัด และระดับพื้นที่เสี่ยงที่เชื่อมโยง กับทุกภาคส่วนทั้งในและนอกระบบสาธารณสุข เพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ เน้นการนำระบบภูมิสารสนเทศทาง ภูมิศาสตร์ (GIS) มาใช้เพื่อบ่งชี้ในระดับพื้นที่ พร้อมพัฒนาระบบกลางในระดับพื้นที่ผ่านกลไก หน่วยงานใน ระบบสาธารณสุข เพื่อการเชื่อมโยงและประสานงานกับภาคีภาคส่วนทุกพื้นที่ในการสร้างระบบฐานข้อมูลกลาง ของพื้นที่

ง. การสร้างระบบฐานข้อมูลกลางในรูปแบบภาษาไทยและภาษาอังกฤษสำหรับสถานบริการ สาธารณสุข เพื่อการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเน้นการบูรณาการและการบริการ ข้อมูลเชิงวิเคราะห์ ข้อมูลที่ผ่านการแปรผลแล้ว และข้อมูลทางการแพทย์เฉพาะด้านเพื่อการให้บริการแก่ สถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนการจัดบริการสุขภาพจากฐานข้อมูล กลางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จ. พัฒนาและบูรณาการข้อมูลสุขภาพเกี่ยวกับการแก้ปัญหาการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสถานบริการสาธารณสุขทุกระดับ โดยกำหนดให้แบ่งประเภทหมวดหมู่ข้อมูล ที่ครอบคลุมทั้งการเจ็บป่วยและเสียชีวิตในประเด็นสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจโรคติดต่อ นำโดยแมลง (ไข้เลือดออกและมาลาเรีย) โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ฉ. ส่งเสริมขีดความสามารถของหน่วยบริการสาธารณสุขในระดับพื้นที่ในการร่วมมือกับองค์กรภาคีของชุมชน เพื่อการจัดทำฐานข้อมูลการเจ็บป่วย การเสียชีวิต และข้อมูลรายบุคคล เพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนาบริการของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล เพื่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานในมิติการส่งเสริมและป้องกัน

ช. การบูรณาการระบบเฝ้าระวังและระบบการเตือนภัยทางสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เน้นการเสริมสร้างขีดความสามารถในระดับประเทศและพื้นที่ในการรวบรวม วิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลอย่างต่อเนื่องในด้านความเสี่ยงและความอ่อนไหวของสภาพภูมิอากาศและระบาดวิทยาของโรค การตรวจสอบข้อมูลผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความแปรปรวน การเพิ่มศักยภาพในการตอบสนองที่รวดเร็วทันทั่วถึง การเตรียมรับภัยฉุกเฉิน และการสื่อสารความเสี่ยงต่อผู้กำหนดนโยบาย การสื่อสารสาธารณะ และการนำส่งข้อมูลสู่พื้นที่และประชาชน เพื่อป้องกันผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจเกิดขึ้น

ซ. การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการปัญหาการสาธารณสุขจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยรองรับการเข้าสู่สังคมดิจิทัล โดยการใช้ประโยชน์จากระบบ Social media และ ระบบ internet โดยการจัดทำระบบเว็บไซต์กลางในรูปแบบเว็บไซต์นานาชาติ เพื่อการสื่อสารในประเทศและการสื่อสารกับสังคมนานาชาติและการจัดทำ social media official เพื่อการสื่อสารอย่างเป็นทางการกับเครือข่ายในและนอกระบบสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งให้ความสำคัญกับการจัดหาอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อรองรับการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของชาติที่มีความทันสมัยและเพียงพอ

(4) พัฒนาระบบบริการสาธารณสุขของประเทศรองรับการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. พัฒนามาตรฐานระบบบริการสาธารณสุขของประเทศ เพื่อการรับมือกับผลกระทบด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีมาตรฐานสากล โดยการสร้างเกณฑ์มาตรฐานของชาติ เพื่อการจัดการด้านการให้บริการ การจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ ประกอบด้วย (ก) การออกข้อกำหนดและมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพ เช่น น้ำ อาหาร ความปลอดภัยอาคาร การจัดการของเสีย เป็นต้น และ (ข) การสร้างความร่วมมือการจัดการปัจจัยสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสุขภาพร่วมกับภาคส่วนอื่น

ข. เพิ่มขีดความสามารถจัดการบริการทางการแพทย์ของประเทศในการรับมือกับปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดย

- พัฒนาแนวทางการวินิจฉัยรักษาโรคและภัยสุขภาพให้ครอบคลุมผลกระทบใหม่ ๆ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (เช่น ความร้อน และโรคอุบัติใหม่ เป็นต้น)

- ยกระดับขีดความสามารถของระบบบริการสาธารณสุขทุกระดับในการให้บริการ รักษาพยาบาล การพัฒนาระบบการส่งต่อผู้ป่วยทั้งในสถานการณ์ปกติและการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข

- สนับสนุนให้สถานบริการสาธารณสุขมีการวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบเทคโนโลยี และนวัตกรรม ด้านการบริการทางการแพทย์และสาธารณสุขและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงที่จะ สนับสนุนการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- พัฒนาชุดสิทธิประโยชน์ด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

- พัฒนาระบบบริการสุขภาพในระดับชุมชนในประเด็นผลกระทบด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศให้มีประสิทธิภาพ

ค. การพัฒนาแผนงานสาธารณสุขของประเทศเชิงบูรณาการที่ผนวกข้อมูลสุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในทุกระดับ

ง. สร้างความเข้มแข็งและความครอบคลุมของระบบการบริการสุขภาพในทุกระดับด้วยมาตรฐาน กระบวนการจัดบริการจากการเจ็บป่วยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยจัดทำเป็นมาตรฐาน การจัดบริการกลาง (Clinical Practice Guideline; CPG) ทั้งในการจัดบริการในสถานบริการสุขภาพ การส่งต่อ ผู้ป่วยฉุกเฉิน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงการบริการที่รวดเร็ว ไร้รอยต่อ และมีความปลอดภัยของผู้รับบริการ (safety and seamless one)

จ. การเตรียมความพร้อมของยาและเวชภัณฑ์ในมิติของประเทศ ทั้งการส่งเสริม การผลิตการใช้ ประโยชน์จากสมุนไพรที่มีอยู่ในประเทศ การพัฒนาระบบคลังยาและเวชภัณฑ์กลาง เพื่อรองรับภัยพิบัติฉุกเฉิน ของการเจ็บป่วยจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ฉ. การเสริมสร้างความพร้อมของประเทศในระดับประเทศ ระดับเขตสุขภาพ และพื้นที่ เพื่อการ เตรียมการและการจัดการภัยพิบัติฉุกเฉิน ประกอบด้วย

- การพัฒนานโยบายและแนวทางปฏิบัติระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ รวมทั้งภาคส่วนสาธารณสุข ในการรับมือความเสี่ยงต่อสุขภาพจากเหตุภัยพิบัติ

- การจัดการความเสี่ยง โดยการสร้างความเข้มแข็งระบบการสาธารณสุขในการจัดการความเสี่ยง ในกลุ่มเปราะบางและการรับมือผู้สัมผัสต่อสิ่งคุกคามสุขภาพ เพื่อลดผลกระทบความเสี่ยงที่ยังคงเหลืออยู่ (Residual Risks) เช่น การจัดทำแผนฉุกเฉิน และแผนการอพยพ เป็นต้น

- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานการสาธารณสุขของประเทศที่รับมือผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ โดยเฉพาะในภาวะฉุกเฉิน น้ำสะอาด การจัดการของเสีย และการสุขภาพ

- การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการรับมือภัยฉุกเฉิน เช่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน ในการลดความเสี่ยงและการทำแผนฉุกเฉินชุมชน เป็นต้น

ข. เพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่ในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสร้างภูมิคุ้มกันและความสามารถในการฟื้นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การออกแบบ และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสาธารณูปโภคในสถานบริการสุขภาพที่มีความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(5) บริหารและพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุขรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การสื่อสารและสร้างความตระหนักเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับปัญหาสุขภาพ แก่ผู้กำหนดนโยบายด้านการผลิตและพัฒนาบุคลากรการแพทย์ บุคลากรสาธารณสุข รวมทั้งทุกวิชาชีพที่ เชื่อมโยงกับการบูรณาการแก้ปัญหาสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข. การสร้างรูปแบบการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรบุคคลร่วมกันภายในเขตบริการสุขภาพ (Human Resource Sharing) เมื่อเกิดภาวะภัยพิบัติจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและส่งผลกระทบต่อสุขภาพในภาพกว้างและมีความรุนแรง

ค. สร้างศักยภาพของผู้นำทางสาธารณสุขของประเทศ เพื่อการป้องกันและจัดหาแนวทางในประเด็น สุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นำไปสู่การพัฒนาและกำหนดกลยุทธ์ในการจัดการกับผลกระทบ และการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมทั้งการเสริมสร้างขีดความสามารถในการนำองค์กร อย่างมีภาวะผู้นำในการสนับสนุนการดำเนินงานที่รวดเร็วและรอบด้าน

ง. การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรการแพทย์และบุคลากรสาธารณสุข เพื่อการผลิตและพัฒนา บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เพื่อรองรับการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อมาโดยแมลง (ไข้เลือดออกและมาลาเรีย) โรคจากความร้อน การเจ็บป่วย จากน้ำท่วมและภัยแล้ง รวมทั้งโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ

จ. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้เชี่ยวชาญของประเทศที่มีขีดความสามารถในการบริหารจัดการสุขภาพ ที่เกิดจากผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในรูปแบบเครือข่ายระดับประเทศและพื้นที่ เพื่อการส่งเสริม การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน

ฉ. การสร้างระบบการฝึกอบรมและการพัฒนาการเรียนการสอนด้านความเสี่ยงต่อสุขภาพและ การจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในสถานศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ที่ผลิตบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

ช. การพัฒนาบุคลากรเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อรองรับการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศในระดับพื้นที่ เน้นการเพิ่มขีดความสามารถด้านการส่งเสริมและป้องกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ และปัญหาสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นสำคัญ

ซ. การผลิตและพัฒนานักวิจัยด้านการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อผลิต คิดค้น และสร้างสรรค์นวัตกรรมเพื่อการบริหารจัดการสุขภาพ

(6) สร้างสรรค์องค์ความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมในการลดและจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และสร้างสรรค์ พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์และเทคโนโลยีในการให้บริการผู้ป่วยในกลุ่มโรคสำคัญจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

มีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

ก. การส่งเสริมขีดความสามารถของสถานบริการในการคิดค้นและใช้การแพทย์แผนไทย และแพทย์ทางเลือกเพื่อการรับมือกับการเจ็บป่วยจากโรคที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการสร้างสรรค์รูปแบบ มาตรการ กิจกรรมที่จะนำไปสู่การลดปัญหาและการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากการจัดบริการของสถานบริการสาธารณสุขและจะนำไปสู่ผลกระทบต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เช่น การส่งเสริม GREEN and CLEAN Hospital เป็นต้น

ข. พัฒนาเทคโนโลยี สร้างสรรค์นวัตกรรมสนับสนุนมาตรการลดและจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะเพื่อการลดปัญหาการเจ็บป่วย และเสียชีวิต ในประเด็นสุขภาพที่สำคัญ ได้แก่ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคติดต่อนำโดยแมลง (ไข้เลือดออก และมาลาเรีย) โรคจากความร้อน การเจ็บป่วยจากน้ำท่วมและภัยแล้ง

ค. ส่งเสริม สนับสนุนเงินทุนเพื่อการวิจัยในการศึกษาค้นคว้า เพื่อการสร้างองค์ความรู้และสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการยกระดับการจัดบริการสุขภาพการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

5) แผนงานและโครงการที่สำคัญและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
แผนงานที่ 1 : เสริมสร้างมาตรฐานระบบการจัดการด้านสาธารณสุข		
1	โครงการเสริมสร้างศักยภาพของระบบและมาตรฐานการลดและจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับชาติ ที่สอดคล้องกับระดับสากล (การเฝ้าระวัง เตือนภัย และตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมควบคุมโรค สำนักงานสาธารณสุขฉุกเฉิน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข) กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.)
2	โครงการพัฒนามาตรฐานด้านการจัดบริการกลางรองรับการจัดการสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมการแพทย์กรมควบคุมโรค) สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.)
3	โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการแพทย์และสาธารณสุขรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (ทุกกรม) แพทยสภา สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ (สพฉ.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา)
4	การพัฒนาวิจัยและนวัตกรรมด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเอเชีย	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (ทุกกรม) สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม มหาวิทยาลัย
แผนงานที่ 2 : พัฒนาระบบฐานข้อมูล เฝ้าระวังและคาดการณ์ความเสี่ยง		
5	โครงการพัฒนาระบบข้อมูล สารสนเทศและจัดทำคลังข้อมูลกลางของชาติที่เชื่อมโยงกับทุกภาคส่วน	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

ที่	โครงการที่สำคัญ	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
		<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กรมอุตุนิยมวิทยา) กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)
6	โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง การคาดการณ์ และเตือนภัยสุขภาพจากความเสี่ยงและผลกระทบในอนาคตด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย กรมควบคุมโรค) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (GISTDA) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (กรมอุตุนิยมวิทยา) กระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย)
7	พัฒนาระบบ Digital Health& Climate เพื่อการสื่อสารความรู้ด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพอย่างรวดเร็ว ทันสมัย	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (ทุกกรม)
แผนงานที่ 3 : การพัฒนาระบบบริหารจัดการ		
8	โครงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของระบบบริการสุขภาพรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศและภูมิภาค	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กรมอนามัย)
9	โครงการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยี นวัตกรรมด้านการบริการทางการแพทย์ และสาธารณสุขในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ	<ul style="list-style-type: none"> กระทรวงสาธารณสุข (ทุกกรม) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สถาบันวิจัย วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย)

บทที่ 6 แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการ ด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) และการติดตามและประเมินผล

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) เป็นแผนที่จัดทำเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งภายหลังสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมีมติให้ความเห็นชอบมีความจำเป็นต้องพัฒนากลไกเพื่อการขับเคลื่อนแผนไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เนื่องจากความแปรปรวนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเกิดผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตคนไทยทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ประเด็นยุทธศาสตร์ ตัวชี้วัด กลยุทธ์ และมาตรการที่ระบุในแผนการปรับตัวฯ ฉบับนี้เกี่ยวข้องกับหน่วยงานภาครัฐในหลายกระทรวง รวมทั้งหลายกรมและหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวงสาธารณสุข รวมถึงองค์กรภาคประชาชนและภาคเอกชนร่วมดำเนินการ ดังนั้น เพื่อให้เกิดการนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงควรมีกลไกการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ การติดตามและประเมินผล ดังนี้

6.1 แนวทางการขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

6.1.1 เชิงกลไกและองค์กร

1) ภายใต้คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ โดยนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีกระทรวงและองค์กรเอกชนร่วมเป็นคณะกรรมการเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยมุ่งเน้นการวางนโยบายที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ในมิติของระดับประเทศและความเชื่อมโยงกับพันธะสัญญาระดับนานาชาติ และการบูรณาการความร่วมมือระดับประเทศและระหว่างประเทศ และการปรับนโยบายการขับเคลื่อนภารกิจที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ 20 ปี และการขับเคลื่อนประเทศสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว

2) จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ โดยมี ปลัดกระทรวงสาธารณสุขเป็นประธาน และมีกระทรวงและกรมที่เกี่ยวข้องร่วมเป็นคณะกรรมการ เพื่อ

- กำหนดนโยบายการดำเนินงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับเขต และระดับพื้นที่

- กำหนดกรอบการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขทั้งระดับส่วนกลาง ระดับเขต และระดับพื้นที่

- กำหนดมาตรการในการดำเนินงานควบคุม กำกับ ติดตาม และประเมินผลสำเร็จของแผนงาน และกิจกรรมที่กำหนดในแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

- ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

- ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุขแก่คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ

6.1.2 งบประมาณ

ในการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ อาจมีแหล่งงบประมาณที่สำคัญ ประกอบด้วย

1) งบประมาณภายใต้ระบบงบประมาณปกติ : ผลักดันแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ให้อยู่ในแผนงานงบประมาณและแผนบูรณาการของประเทศ และควรจัดทำงบประมาณเพื่อรองรับและสนับสนุนมาตรการโครงการทั้งหมดในรูปแบบของการขอรับการอนุมัติงบประมาณทั้งแผนหรือจัดทำชุดโครงการ ทั้งนี้ มอบกระทรวงมหาดไทย กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน และกระทรวงสาธารณสุข โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบายและยุทธศาสตร์ของกระทรวงดังกล่าวข้างต้น ร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันเพื่อการประสานแผนและงบประมาณกับสำนักงบประมาณ เพื่อจัดสรรงบประมาณสนับสนุน

2) งบประมาณจากกองทุนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ เช่น Green Climate Fund, Green Environment Fond, Adaptation Fund และกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นต้น ซึ่งมอบกระทรวงสาธารณสุขประสานกับสำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและสำนักงบประมาณ เพื่อหาช่องทางการขอรับการสนับสนุนงบประมาณต่อไป

3) ขอรับการสนับสนุนจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศหรือรัฐบาลต่างประเทศโดยมอบกระทรวงสาธารณสุขประสานกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอประเด็นการดำเนินงานด้านสาธารณสุขที่ต้องการขอรับการสนับสนุนจากองค์กรความร่วมมือระหว่างประเทศ

4) การจัดตั้งกองทุนกลางของประเทศ เพื่อการฟื้นฟูเยียวยาผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากน้ำมีออกซิเจน และกองทุนกลางของระดับเขตสุขภาพเพื่อการฟื้นฟู เยียวยาผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากน้ำมีออกซิเจนในระดับพื้นที่

5) งบประมาณสนับสนุนจากภาคเอกชนที่ขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

6.1.3 การเชื่อมต่อแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ไปสู่การดำเนินงานในระดับจังหวัดและพื้นที่

การเชื่อมต่อของแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ควรดำเนินการผ่านช่องทาง ดังนี้

1) ผลักดันให้กระทรวงที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนำโครงการภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ไปบรรจุในแผนปฏิบัตินโยบาย 5 ปี และแผนปฏิบัตินโยบายประจำปี

2) กลไกการจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาระดับจังหวัดและ/หรือกลุ่มจังหวัด และแผนพัฒนาประจำปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3) ประสานและสร้างความเข้าใจเรื่องแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ กับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (สสจ.) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการสร้างความเข้าใจและสื่อสารต่อไปยังหน่วยงานในพื้นที่

4) ควรกำหนดงานการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข เป็นดัชนีชี้วัดผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดทุกระดับ รวมทั้งผลักดันให้ผนวกประเด็นการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข บูรณาการอยู่ในแผนพัฒนาสุขภาพระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ และตำบล

6.1.4 การขับเคลื่อนแผนและการแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ

1) จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินประเมินแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564 – 2573) ซึ่งประกอบด้วยหน่วยงานด้านนโยบายและแผนของส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ให้คณะกรรมการฯ ดังกล่าวรายงานตรงต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนและติดตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

2) สร้างมาตรการการสื่อสาร การเผยแพร่ การประชาสัมพันธ์ เพื่อการเสริมสร้างการรับรู้แก่สังคมในภาพกว้างและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในภาคปฏิบัติ ให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ ทั้งการสื่อสารผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อบุคคลและการจัดทำเว็บไซต์กลาง และช่องทางโซเชียลมีเดียกลาง

3) เสริมสร้างทักษะเฉพาะแก่นักจัดการยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ซึ่งเป็นตัวแทนจากคณะทำงานจากกระทรวงต่าง ๆ องค์กรภาคเอกชน ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องให้มีขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางยุทธศาสตร์แบบครบวงจร

4) ริเริ่มจัดทำโครงการขับเคลื่อนสำคัญ (Flagship) ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศ จังหวัด หรือชุมชนในการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในประเด็นที่สำคัญและมีแนวโน้มของผลกระทบต่อสุขภาพสูง ประกอบด้วยโครงการ ดังนี้

(1) โครงการพัฒนาระบบเฝ้าระวัง การคาดการณ์และเตือนภัยสุขภาพจากความเสี่ยงและผลกระทบในอนาคตด้านสุขภาพที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับประเทศและระดับพื้นที่ (รับมือต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ โดยเฉพาะการเจ็บป่วยและเสียชีวิตจากความร้อน)

(2) โครงการพัฒนาฐานข้อมูลด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับประเทศ

(3) โครงการพัฒนาสถานที่ทำงานและสถานบริการสาธารณสุขที่เป็นเลิศด้านการปรับตัวและการลดก๊าซเรือนกระจก

(4) โครงการพัฒนาชุมชนในการจัดการภัยสุขภาพจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างบูรณาการ

(5) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพระบบบริหารงานและเพิ่มสมรรถนะระบบสาธารณสุขเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในพื้นที่เศรษฐกิจ พื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญและพื้นที่ที่เป็นเกาะ

(6) โครงการพัฒนาทักษะของประชาชนและเยาวชนในการจัดการสุขภาพของตนเองจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(7) โครงการเสริมสร้างศักยภาพของระบบโครงสร้างและมาตรฐานการลดและจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศระดับชาติ

(8) โครงการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการแพทย์และสาธารณสุข ในการจัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(9) โครงการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผลการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข

5) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา และภาคประชาชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการปรับตัวฯ และสร้างการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะภารกิจ หน้าที่และบทบาทของหน่วยงานภาคส่วนต่าง ๆ ในระดับชุมชน เพื่อสนับสนุนการปฏิบัติการตามแผนการปรับตัวฯ ได้

6) เสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับในระดับพื้นที่ เพื่อร่วมในภารกิจดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ เพื่อให้บุคลากรที่ดำเนินงานภายใต้แผนการปรับตัวฯ มีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและสุขภาพ และความเข้าใจการดำเนินการและแปลงแผนการปรับตัวฯ ไปสู่การปฏิบัติ รวมถึงมีความสามารถจัดเตรียม วิเคราะห์ และบริหารจัดการโครงการภายใต้แผนการปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) ให้ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม ปลัดกระทรวงกลาโหม และปลัดกระทรวงมหาดไทย ออกระเบียบว่าด้วยการให้สถานบริการสาธารณสุขทุกแห่งในสังกัด เร่งพัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการจัดบริการสุขภาพจากผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

6.1.5 การสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับภาคีเครือข่าย

1) สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับภาคีเครือข่ายในทุกระดับ โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ การจัดเวทีวิชาการ สร้างกระแส เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สร้างความเข้าใจ และความตระหนักต่อผลกระทบต่อสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) ประสานงานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ในการริเริ่มและผลักดันวาระการสื่อสารสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยการพัฒนาสื่อสร้างสรรค์สุขภาพกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระดับชุมชนเมืองและชนบทผ่านรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเฟสบุ๊ค สื่อโทรทัศน์ และสื่อมัลติมีเดียต่าง ๆ

6.2 กลไกการติดตามและประเมินการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

6.2.1 โครงสร้างการติดตามและประเมินผล

ให้คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนและติดตามประเมินแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ เป็นกลไกหลักในการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

6.2.2 กระบวนการติดตามและประเมินผล

กำหนดให้ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ เป็นระยะอย่างน้อย 3 ระยะ ดังนี้

1) การติดตามและประเมินผลในระยะเร่งด่วน (พ.ศ. 2564-2565) เพื่อเป็นฐานข้อมูลในการติดตามประเมินผล และติดตามโครงการสำคัญในระยะเร่งด่วน โดยการติดตามสถานการณ์การรับรู้ของหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงการสำคัญของแผนฯ ติดตามการจัดทำโครงสร้างการขับเคลื่อนและติดตามประเมินผล ผู้ที่เกี่ยวข้องได้ปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบหรือไม่มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการมากนักน้อยเพียงใด ติดตาม ประเมินผลโครงการที่ดำเนินโครงการในปีงบประมาณ 2564-2565 และติดตามความเปลี่ยนแปลงของฐานข้อมูลตามที่กำหนดในตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของแผนฯ และฐานข้อมูลเดิมที่เป็นข้อมูลสะท้อนสถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2) การติดตาม ประเมินผลในระยะสั้น (พ.ศ. 2565) และระยะกลาง (พ.ศ. 2570) มุ่งเน้นการติดตามและประเมินผล ดังนี้

ระยะสั้น

2.1) ติดตามโครงการตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดการดำเนินงานในรูปแบบฟอร์มการติดตามและประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน เพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในทุกปี และรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ในโครงการที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและเป็นโครงการสำคัญที่สอดคล้องกันพันธกรณีระหว่างประเทศ และรายงานต่อคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติทุกปี

2.2) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดรวมของเป้าประสงค์สูงสุด เปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มและค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จเพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับแผนในรอบ 5 ปีถัดไป

2.3) ประเมินความสัมฤทธิ์ผลตามแผนในการดำเนินงานของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ**

เช่น ความคุ้มค่าของงบประมาณ จำนวนตัวชี้วัดที่บรรลุ ประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบหลัก สถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก่อนและหลังการดำเนินงานตามแผนงาน เป็นต้น และวิเคราะห์การดำเนินงานเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจและเป็นข้อมูลป้อนเข้าสู่การปรับแผนฯ ในรอบ 5 ปีถัดไป และเสนอผลการดำเนินงานของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** ของประเทศไทย เพื่อรายงานความคืบหน้าต่อองค์การอนามัยโลก

ระยะกลาง เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การดำเนินงานสำเร็จ เพื่อปรับปรุงแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ให้มีประสิทธิภาพ ตามแนวทางการติดตามและประเมินผล ดังนี้

2.4) การติดตามและประเมินผลโครงการตามที่กำหนดไว้ในรายละเอียดการดำเนินงานในรูปแบบฟอร์มการติดตาม และประเมินผลสัมฤทธิ์ โดยจะต้องวิเคราะห์ผลการดำเนินงานเพื่อนำเสนอต่อคณะกรรมการขับเคลื่อนฯ ในทุก 1 ปี และรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ในโครงการที่สำคัญที่เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ และเป็นโครงการสำคัญที่สอดคล้องกันพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยต้องรายงานต่อคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ในรอบ 3 ปี

2.5) ประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานตามตัวชี้วัด และค่าเป้าหมายของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** ในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์และตัวชี้วัดรวมของเป้าประสงค์สูงสุด เปรียบเทียบระหว่างการดำเนินงานและหลังการดำเนินงาน พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มและค้นหาปัจจัยแห่งความสำเร็จ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการปรับแผนฯ ในระยะสุดท้าย

2.6) ประเมินความสัมฤทธิ์ผลตามการดำเนินงานของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** เช่น ความคุ้มค่าของงบประมาณ จำนวนตัวชี้วัดที่บรรลุประสิทธิภาพ ประสิทธิผลการดำเนินงานของผู้รับผิดชอบหลัก สถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ก่อนและหลังการดำเนินงานตาม**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** เป็นต้น และวิเคราะห์การดำเนินงานเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศทางการบริหาร เพื่อใช้ในการตัดสินใจและเป็นข้อมูลป้อนเข้าสู่การปรับ แผนฯ ในระยะสุดท้ายและการรายงานผลการดำเนินงานของประเทศต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ

3) การติดตามและประเมินผลในระยะยาว (พ.ศ. 2573) ซึ่งเป็นระยะสุดท้ายของ**แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ** เป็นการติดตามและประเมินผลเพื่อรายงานผลสัมฤทธิ์ของสถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยตลอดช่วงระยะเวลาของแผน มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด พร้อมทั้งนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายระดับประเทศ (National advocacy) เพื่อประโยชน์

ในการปรับปรุง พัฒนากฎหมาย ระเบียบ โครงสร้างการทำงานและมาตรการ กลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงานงบประมาณ การบริหารทรัพยากรบุคคล และระเบียบปฏิบัติการด้านสาธารณสุขกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของประเทศเทียบกับประเทศที่ประสบความสำเร็จในระดับแนวหน้าของโลก พร้อมทั้งวิเคราะห์แนวโน้มในอนาคต เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำแผนในรอบถัดไป ทั้งนี้ ให้ความสำคัญกับการประเมินผลที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ และยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ 20 ปี และแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว

6.2.3 วิธีการติดตาม ประเมินผล

1) **เชิงปริมาณ** โดยใช้แบบฟอร์มการติดตามความก้าวหน้าและแบบฟอร์มประเมินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ เพื่อติดตามการดำเนินงาน การบรรลุเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด มาตรการในรายประเด็นยุทธศาสตร์ และภาพรวมของแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว

2) **เชิงคุณภาพ** เพื่อวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของผลการดำเนินงานจากเป้าประสงค์ แต่ละประเด็นกับแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัว แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ข้อตกลง/อนุสัญญาในระดับโลกที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร/ผู้กำหนดนโยบาย/ผู้ทรงคุณวุฒิ การประชุมวิชาการ ในการรายงานผลความก้าวหน้าของการดำเนินงานและรายงานผลการประเมินประจำปี

เอกสารอ้างอิง

กรมอนามัย. รายงานสรุปผลการดำเนินงานด้านสาธารณสุขรองรับผลกระทบต่อสุขภาพจากความร้อน ภัยแล้ง และหมอกควัน ปี 2560.

กรมอุตุนิยมวิทยา . “ความรู้อุตุนิยมวิทยา เรื่อง การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก :
www.tmd.go.th

คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.). “ประกาศคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เรื่อง ธรรมนูญว่าด้วยระบบสุขภาพแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2559”. (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก :
https://www.nationalhealth.or.th/sites/default/files/upload_files/Statute_on_the_national_health_system_591219.pdf

ศูนย์ภูมิอากาศ สำนักพัฒนาอุตุนิยมวิทยา กรมอุตุนิยมวิทยา. “สรุปสภาวะอากาศรายปี”. (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก: <https://www.tmd.go.th/aboutus/development.php>

ศูนย์อำนวยการบรรเทาสาธารณภัย กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย. “ภัยสรุปสถิติสถานการณ์อุทกภัย ประจำปี 2556” (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก <http://122.155.1.145/in.directing-6.191/>

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. “แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พ.ศ. 2558 – 2593”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
http://www.deqp.go.th/media/36631/แผนแม่บท/_2558_2593.pdf, 2558 ก.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. “รายงานความก้าวหน้ารายสองปี ฉบับที่ 1 ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.greenintrend.com/wp-content/uploads/2016/01/thabur.pdf>, 2558 ข.

สำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค. “สรุปรายงานเฝ้าระวังทางระบาดวิทยาประจำปี 2554 - 2561” (ออนไลน์). เข้าถึงข้อมูลได้จาก http://www.boe.moph.go.th/Annual/Total_Annual.html

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์กระทรวงสาธารณสุข. “สถิติสาธารณสุข ปี 2558”. (ออนไลน์) , เข้าถึงข้อมูลได้จาก http://bps.moph.go.th/new_bps/สถิติสาธารณสุข

สิน สิ้นสกุล. “การเปลี่ยนแปลงของชายฝั่งทะเลไทย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก:
<http://www.vcharkarn.com/varticle/38141>, 2550.

Asian Development Bank. “The Economics of Climate Change in Southeast Asia: A Regional Review”. (Online). Available:https://www.climatefinance-developmenteffectiveness.org/sites/default/files/documents/04_12_14/Session_1/ADB_economics-climate-change-se-asia.pdf, 2009.

Centers for Disease Control and Prevention. “Climate Effects on Health”. (Online).

Available:<https://www.cdc.gov/climateandhealth/effects/>, 2014.

Harvardasia Consultant. “Strategic Plan Model” 2014. Available:

http://www.harvardasia.co.th/?page_id=1013&lang=en

Parry M.L., Canziani O.F., Palutikof J.P., van der Linden P.J., and Hanson C.E.. “Climate Change 2007: Impacts, Adaptation and Vulnerability”. (Online). Available:IPCC Fourth Assessment Report: Climate Change 2007: https://www.ipcc.ch/pdf/assessment-report/ar4/wg2/ar4_wg2_full_report.pdf. 2013.

Solomon S., Qin D., Manning M., Chen Z., Marquis M., Averyt K.B., and other. “Climate Change 2007: The Physical Science Basis”. (Online). Available:IPCC Fourth Assessment Report (AR4):

https://www.ipcc.ch/publications_and_data/publications_ipcc_fourth_assessment_report_wg1_report_the_physical_science_basis.htm, 2012

The Intergovernmental Panel on Climate Change. “Climate Change 2007: Synthesis Report”. (Online). Available:IPCC Fourth Assessment Report:

https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/syr/en/mains1.html, 2007.

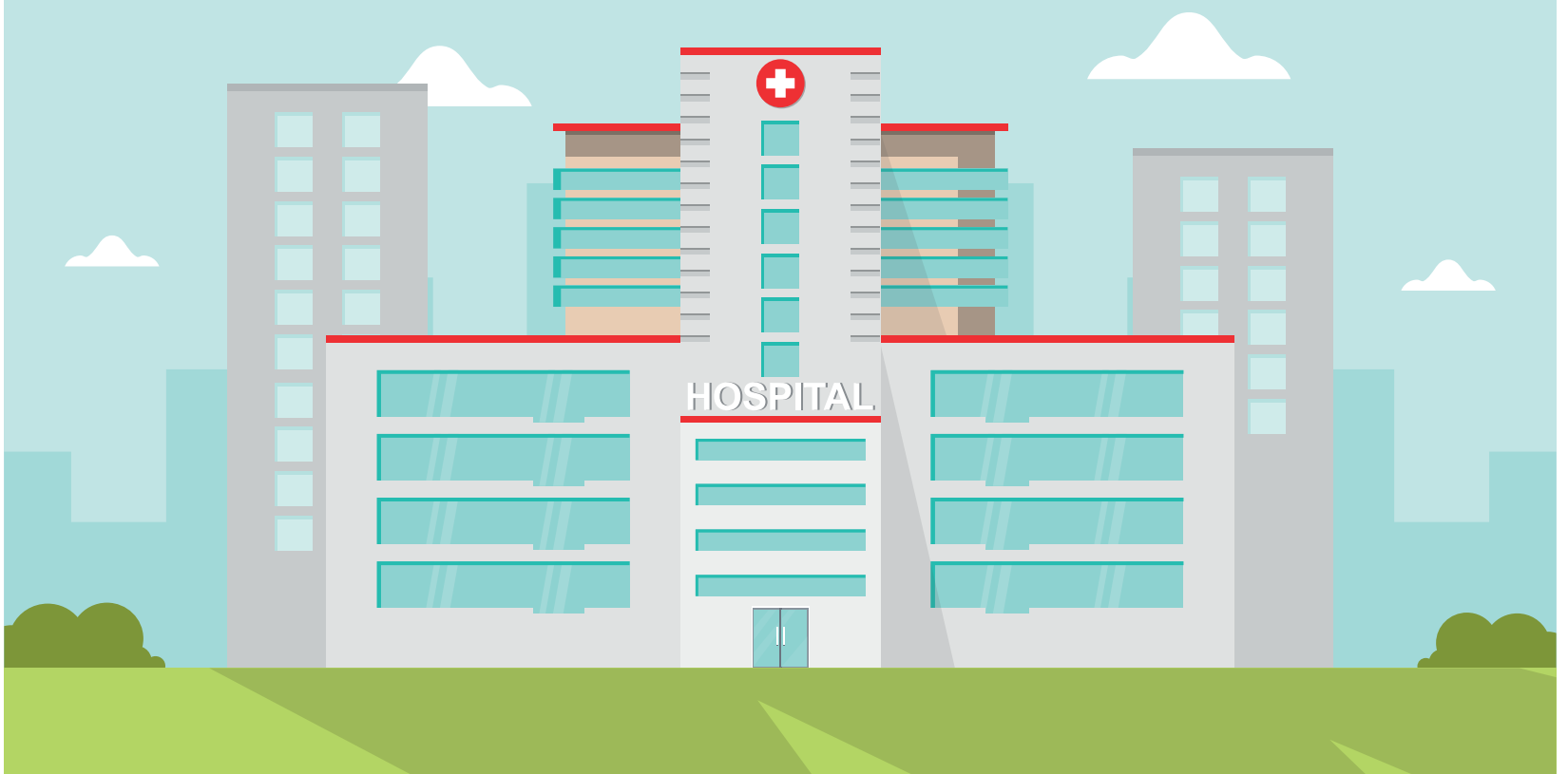
World Health Organization. “ THAILAND”. (Online). Available:CLIMATE AND HEALTH COUNTRY PROFILE – 2015: <http://www.who.int/globalchange/resources/country-profiles/en/>, 2015

World Health Organization. “ Climate change and health”. (Online).

Available:<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs266/en/>, 2016

ภาคผนวก

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

ภาคผนวก ก
มติคณะรัฐมนตรี

45
T

กระทรวงสาธารณสุข เลขรับ 601 วันที่ 4 ส.ค. 2558 เวลา 16-11	ห้องรอก. เลิศกระทรวง บพ. นิติน รวยวา เลขรับ 53 วันที่ 7 ส.ค. 2556 เวลา 19-12	สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวงสาธารณสุข เลขรับ ๓๓๓/๘ วันที่ ๓ ส.ค. ๒๕๕๖ เวลา ๐๙.๓๐
--	--	--

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕
ที่ นร ๐๕๐๖/๒๕๕๕พ

๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๕
กรมอนามัย
เลขรับ 1402
วันที่ 7/2/๒๕๕๖
เวลา 15.03 น.

ห้อง หัวหน้า สร.
เลขรับ 56
วันที่ 3 ส.ค. 2556
เวลา 16.51

ห้อง เลขชาย รว.สธ.
เลขที่ ๒๘
วันที่ ๕ ส.ค. ๒๕๕๖
เวลา ๘.๕๕

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล กทม. ๑๐๓๐๐

เรื่อง ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๔๐๗.๐๕/๕๕๕๕ ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

สิ่งที่ส่งมาด้วย ตามบัญชีแนบท้าย

ตามที่ได้เสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่อง ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

กระทรวงการคลัง กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ได้เสนอความเห็นไปเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย ความละเอียดปรากฏตามสำเนาหนังสือที่ส่งมาด้วยนี้

คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ ลงมติว่า

- เห็นชอบในหลักการยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตร ปี พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙ ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เสนอ และมอบหมายให้คณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรี (นายปลอดประสพ สุรัสวดี) เป็นประธาน เป็นหน่วยงานกลาง (Focal Point) รับไปประสานงานและบูรณาการร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้นำความเห็นและข้อเสนอแนะของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข สำนักงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี) และคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติไปพิจารณาปรับปรุงยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเกษตรฯ ให้สมบูรณ์ชัดเจนและครบถ้วน และให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นกรอบแนวทางเพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการ (Action Plan) และดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

/๒. ...

๒: คณะรัฐมนตรีเห็นควรให้มีการจัดทำยุทธศาสตร์เปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในด้านต่าง ๆ

เพิ่มเติม ดังนี้

๒.๑ ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านสาธารณสุข มอบหมายให้กระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดทำ

๒.๒ ยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศด้านการเตรียมพร้อมรองรับภัยพิบัติ มอบหมายให้กระทรวงมหาดไทยเป็นเจ้าภาพดำเนินการจัดทำ แล้วให้นำเสนอคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติพิจารณา ก่อนเสนอคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนยืนยันมา

เรียน ปลต.

ท่าน รมว.สธ.รับทราบแล้วโปรดแจ้ง
หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการในส่วน
ที่ตนสังกัดต่อไป

M.W.
4 ม.ค. 56
(นายกมล บันไดเพชร)

เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข
Koh
4 ม.ค. 56

ขอแสดงความนับถือ

C-

(นายศิริ เลิศธรรมเทวี)

รองเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ปฏิบัติราชการแทน
เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เพื่อโปรดทราบและพิจารณา
จะเป็นพระคุณ *11/01/06 11:21*

นางสาวศุภรัตน์ ไก่ฟ้า
(นางสาวศุภรัตน์ ไก่ฟ้า)
ผู้อำนวยการกลุ่มบริหารทั่วไป
- ๔ ส.ค. ๒๕๕๖

ทราบ
มอบ น.ม.ร.
ดำเนินการ

นายนิทัศน์ รวยยาว
(นายนิทัศน์ รวยยาว)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปฏิบัติราชการแทน
ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
7 ส.ค. 2556

สำนักวิเคราะห์เรื่องเสนอคณะรัฐมนตรี
โทร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๐๐ ต่อ ๓๒๖
โทรสาร ๐ ๒๒๘๐ ๙๐๖๔
www.cabinet.thaigov.go.th
28-12-55(ย. แผนยุทธศาสตร์)/สกล

อธิบดีกรมอนามัย
เพื่อโปรดทราบ *11/01/06 11:21*
ดำเนินการในส่วนที่ตนสังกัดต่อไป

นายชาญยุทธ พรหมประพัฒน์
(นายชาญยุทธ พรหมประพัฒน์) รองอธิบดีกรมอนามัย ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมอนามัย

นายณรงค์ สายวงศ์
(นายณรงค์ สายวงศ์)
อธิบดีกรมอนามัย

บัญชีหนังสือที่ส่งมาด้วย

๑. สำเนาหนังสือกระทรวงการคลัง ด่วนที่สุด ที่ กค ๑๐๐๘/๒๑๘๙๒ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๕
๒. สำเนาหนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ด่วนที่สุด ที่ กต ๑๐๐๓/๒๐๕๕ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕
๓. สำเนาหนังสือกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ด่วนที่สุด ที่ กก ๐๒๐๒/๕๖๕๒ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕
๔. สำเนาหนังสือกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด่วนที่สุด ที่ พม ๐๒๐๗/๑๗๒๓๗ ลงวันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๕
๕. สำเนาหนังสือกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด่วนที่สุด ที่ ทส ๐๒๒๐.๓/๓๔๖๘ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕
๖. สำเนาหนังสือกระทรวงพลังงาน ด่วนที่สุด ที่ พน ๐๒๐๒/๕๙๐๘ ลงวันที่ ๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๗. สำเนาหนังสือกระทรวงพาณิชย์ ด่วนที่สุด ที่ พณ ๐๖๐๒/๔๔๘๓ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๕๕
๘. สำเนาหนังสือกระทรวงมหาดไทย ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๒๑๑.๕/๑๕๖๗๔ ลงวันที่ ๒๙ พฤศจิกายน ๒๕๕๕
๙. สำเนาหนังสือกระทรวงวัฒนธรรม ด่วนที่สุด ที่ วธ ๐๒๐๔/๓๙๐๒ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๐. สำเนาหนังสือกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ด่วนที่สุด ที่ วท (ปคร) ๐๒๑๑/๕๕๐๘๘๕๐ ลงวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๑. สำเนาหนังสือกระทรวงศึกษาธิการ ด่วนที่สุด ที่ ศธ ๐๒๐๘/๔๘๑๔ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๒. สำเนาหนังสือกระทรวงอุตสาหกรรม ด่วนที่สุด ที่ อก ๐๓๑๙/๕๑๘๔ ลงวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๓. สำเนาหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๑๐๑/๕๓๕๔ ลงวันที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๔. สำเนาหนังสือสำนักงบประมาณ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๗๐๙/๑๓๙ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๕. สำเนาหนังสือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ด่วนที่สุด ที่ นร ๑๑๑๔/๗๒๒๙ ลงวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๕๕
๑๖. สำเนาหนังสือสำนักนายกรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๔๐๕ (สร.๔)/๑๖๗๓๗ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๕๕

ภาคผนวก ข

ความเชื่อมโยงระหว่างแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) และแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติที่เกี่ยวข้อง

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) มีความสอดคล้องกับนโยบายยุทธศาสตร์ และแผนระดับชาติ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580)	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2561 - 2580)	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข)	แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 - 2593)
ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคน	แผนที่ 13 การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและการพัฒนา ศักยภาพมนุษย์	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
			ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนและการปรับตัว	
ยุทธศาสตร์ที่ 4: การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนและการปรับตัว	ประเด็นการใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพ	เป้าหมายที่ 4 คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
			ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมสุขภาพการป้องกันโรคและการคุ้มครองผู้บริโภคเป็นเลิศ	
ยุทธศาสตร์ที่ 4: การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนและการปรับตัว	ประเด็นการใช้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพที่ดี (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพ	เป้าหมายที่ 4 คนไทยมีสุขภาพที่ดีขึ้น (สอดคล้องกับประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างทักษะความเข้มแข็งของชุมชนในการปรับตัวและจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561- 2580)	แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2561 - 2580)	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564)	แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (ด้านสาธารณสุข)	แผนแม่บทรองรับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศแห่งชาติ (พ.ศ. 2558 - 2593)
<p>จัดการตนเองต่อภัยสุขภาพจาก การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ)</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 5: การสร้าง การเติบโตบนคุณภาพชีวิต ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม</p> <p>เป้าหมายที่ 5: การรวมลด ปัญหาโลกร้อนและปรับตัว ให้พร้อมกับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (สอดคล้องกับ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ)</p>	<p>แผนที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน</p> <p>ประเด็น สร้างการเติบโต อย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตร ต่อสภาพภูมิอากาศ (สอดคล้องกับ ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาระบบการสาธารณสุข ของประเทศเพื่อรับมือ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ให้เป็นเลิศระดับสากล)</p>	<p>สังคมและความมั่นคง)</p>		<p>ยุทธศาสตร์ที่ 1 การปรับตัว ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศ</p> <p>ยุทธศาสตร์ที่ 2 การลด ก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริม การเติบโตที่ปล่อยคาร์บอนต่ำ (สอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบูรณาการ ทุกภาคส่วน ร่วมขับเคลื่อนการสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ และประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความพร้อมของ ประเทศด้านการสาธารณสุข จากการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศรองรับการพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและ ความมั่นคงของประเทศ)</p>

ภาคผนวก ก

ข้อเสนอแนวทางการดำเนินการขับเคลื่อน แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573) (แผนในระยะ 1 ปี)

(ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2558)

เรื่อง การเสนอเรื่องประเภทนโยบาย แผนงาน โครงการต่อคณะรัฐมนตรี)

ที่	แผนการขับเคลื่อน	วัตถุประสงค์/ผลที่ได้รับ	หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก	ช่วงเวลา ปฏิบัติการ	แหล่ง งบประมาณ
1	จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อน แผนการปรับตัวต่อการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข	วัตถุประสงค์: เพื่อเป็นกลไก ประสานและกำหนดการดำเนินงาน ผลที่ได้รับ: มีกลไกความร่วมมือ ในการดำเนินงานการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ที่มีประสิทธิภาพ	กระทรวง สาธารณสุข (กรมอนามัย/ กรมควบคุมโรค)	ตุลาคม 2563 - มีนาคม 2564	-
2	ประชุมคณะกรรมการขับเคลื่อน และติดตามประเมินแผนปฏิบัติ การด้านการปรับตัวฯ ต่อการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุขเพื่อ (1) กำหนดทิศทางการดำเนินงาน ด้านสาธารณสุข เตรียมการ รับมือกับการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ (2) ติดตามความก้าวหน้า ปัญหา อุปสรรคและร่วม จัดทำแนวทาง ข้อเสนอแนะ ต่อการพัฒนางาน ด้านสาธารณสุข	วัตถุประสงค์: เพื่อกำหนด กรอบทิศทางและนโยบาย ในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ด้านสาธารณสุขต่อการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลที่ได้รับ: มีนโยบาย การดำเนินงานด้านสาธารณสุข ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศของประเทศ	กระทรวง สาธารณสุข (กรมอนามัย/ กรมควบคุมโรค)	กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2564	งบดำเนินการ

ที่	แผนการขับเคลื่อน	วัตถุประสงค์/ผลที่ได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	ช่วงเวลาปฏิบัติการ	แหล่งงบประมาณ
3	พัฒนาแนวทางการจัดลำดับหน่วยงานที่มีการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ดี	วัตถุประสงค์: เพื่อผลักดันและกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขับเคลื่อนในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลที่ได้รับ: แนวทางการจัดลำดับหน่วยงานของประเทศ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มกราคม - กันยายน 2564	งบสนับสนุนจากต่างประเทศ
4	จัดทำรายงานผลความก้าวหน้า/การดำเนินงานที่ดีด้านสาธารณสุขต่อเวทีระหว่างประเทศ เช่น WHA และ WHO country profile - รวบรวมข้อมูลตาม profile - รวบรวม Best practice	วัตถุประสงค์: เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบสถานการณ์การดำเนินงานในปัจจุบัน และกระตุ้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจและดำเนินงานด้านสาธารณสุขและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลที่ได้รับ: Thailand Climate and Health Country profile หรือ Regional Climate and Health profile	กระทรวงสาธารณสุข (สป./กรมอนามัย) WHO Thailand office	มกราคม 2563 – กันยายน 2564	งบสนับสนุนจากต่างประเทศ
5	จัดทำแผนการสรรหางบประมาณสนับสนุนโครงการ (Guideline หรือ Financing Strategy)	วัตถุประสงค์: พัฒนาแนวทางการเขียนโครงการและแหล่งงบประมาณทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผลที่ได้รับ: แผนการสรรหางบประมาณสนับสนุนโครงการ	กระทรวงสาธารณสุข (สป./กรมอนามัย) WHO Thailand office	มกราคม - กันยายน 2564	<ul style="list-style-type: none"> • งบดำเนินงาน • งบสนับสนุนจากต่างประเทศ

ที่	แผนการขับเคลื่อน	วัตถุประสงค์/ผลที่ได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	ช่วงเวลาปฏิบัติการ	แหล่งงบประมาณ
6	ประชาสัมพันธ์แผนการปรับตัวฯ และถ่ายทอดให้เกิดการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ ทั้งระดับนโยบาย และระดับผู้ปฏิบัติงาน	วัตถุประสงค์: เพื่อเผยแพร่แผนการปรับตัวฯแก่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลที่ได้รับ: หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับทราบแผนการปรับตัวฯ และนำไปสู่การจัดทำแผนการปรับตัวร่วมกัน	กระทรวงสาธารณสุข (กรมอนามัย/สำนักสารนิเทศ)	ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564	งบดำเนินงาน
7	สื่อสารผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	วัตถุประสงค์: เพื่อสร้างความเข้าใจเรื่องสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแก่เจ้าหน้าที่และประชาชน ผลที่ได้รับ: - มีสื่อและช่องทางการสื่อสาร ข้อมูลผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ - มีเครือข่ายสื่อมวลชน เครือข่ายสื่อสารในระดับต่าง ๆ - ประชาชนและบุคลากรทั่วไป รับรู้และเข้าใจเรื่องสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการดูแลตนเอง	- กระทรวงสาธารณสุข (สำนักสารนิเทศ /กรมอนามัย) - สสส.	ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564	• งบ สสส. • งบสนับสนุนจากต่างประเทศ
8	พัฒนาโครงการและเสริมศักยภาพหน่วยงานมาร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการและโครงการร่วมและด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Flagship project)	วัตถุประสงค์: เพื่อร่วมจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาโครงการนำร่องร่วมกัน ผลที่ได้รับ: - มีแผนปฏิบัติการ - มีโครงการนำร่องร่วมกันแบบบูรณาการ	กระทรวงสาธารณสุข (สนย./กรมอนามัย)	ตุลาคม 2563 - กันยายน 2564	• งบดำเนินงาน • งบสนับสนุนจากต่างประเทศ

ที่	แผนการขับเคลื่อน	วัตถุประสงค์/ผลที่ได้รับ	หน่วยงานรับผิดชอบหลัก	ช่วงเวลาปฏิบัติการ	แหล่งงบประมาณ
9	พัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุขในส่วนกลาง เขตสุขภาพและสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด (Training of Trainer)	วัตถุประสงค์: เพื่อพัฒนา ศักยภาพเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ให้มีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และสามารถถ่ายทอดได้ ผลที่ได้รับ: มีเจ้าหน้าที่ใน ส่วนกลาง เขตสุขภาพและ จังหวัดที่เป็นวิทยากรสามารถ ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศได้ถูกต้อง	- กรมอนามัย/ สป. (กระทรวง สาธารณสุข)	มีนาคม 2563 - กันยายน 2564	• งบ ดำเนินงาน • งบสนับสนุน จาก ต่างประเทศ
10	ผลักดันเรื่องสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในหลักสูตรอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน	วัตถุประสงค์: เพื่อให้เกิดการ ถ่ายทอดความรู้เรื่องสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศแก่ อสม. ผลที่ได้รับ: นำเรื่องสุขภาพ และการเปลี่ยนแปลงสภาพ ภูมิอากาศไปเพิ่มเติมในหลักสูตร อสม. ที่มีอยู่	กระทรวง สาธารณสุข (กรมสนับสนุน บริการสุขภาพ /กรมอนามัย)	มีนาคม - กันยายน 2564	งบ ดำเนินงาน

แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2564 - 2573)

ประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัญหาสำคัญระดับโลกที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ ซึ่งในปัจจุบันสภาพภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด โดยส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะประชากรกลุ่มอ่อนไหว (Vulnerable group) เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยที่มีสุขภาพอ่อนแอ และความเสี่ยงหรือผลกระทบต่อสุขภาพจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

กรอบการดำเนินงานตามแผนการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข จะช่วยเป็นกรอบแนวทางแก้ไขและจัดการกับปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สร้างให้ประชาชนมีความรอบรู้ด้านสุขภาพและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีความปลอดภัย เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และกลุ่มเสี่ยงได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง ชุมชนมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของคนในชุมชนและร่วมรักษาสิ่งแวดล้อม ระบบสาธารณสุขมีความเข้มแข็ง จัดการความเสี่ยงต่อสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การลดความสูญเสียและค่าใช้จ่ายทางสุขภาพที่เกิดขึ้นจากผลกระทบที่อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

แหล่งงบประมาณ

ในการขับเคลื่อนแผนการปรับตัวฯ ไปสู่การปฏิบัติ ในระยะ 1 ปีแรก ใช้งบประมาณจากงบรายจ่ายประจำปีของกระทรวงสาธารณสุขและงบสนับสนุนจากต่างประเทศ สำหรับแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดทำคำขอของงบประมาณได้ตามความรับผิดชอบที่ระบุในแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวฯ

ในส่วนของโครงการสำคัญ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและฝ่ายเลขานุการ อาจขอรับการสนับสนุนจากความร่วมมือระหว่างประเทศหรืองบประมาณอื่น ๆ ที่สนับสนุน

ภาคผนวก ง

หนังสือแจ้งการพิจารณาแผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ด้านสาธารณสุข ระยะที่ 1 (พ.ศ.2564 - 2573) จากสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

กองประเมินผลกระทบทบต่อสุขภาพ
เลขที่รับ 19962
วันที่ 23 ก.พ. 69

ผู้ชำนาญการกองกลาง
เลขรับ 2637
วันที่ 18/2/64
เวลา 14.30 น.

ห้องอธิบดีกรมอนามัย
เลขรับ 12962
วันที่ 23 ก.พ. 2564
เวลา 19.15

กลุ่มสารบรรณ
เลขรับ 3133
วันที่ 18/02/64
เวลา 13.11 น.

กระทรวงสาธารณสุข
เลขรับ 8129
วันที่ 18. ก.พ. 2564
เวลา 11.39

ที่ นร ๑๑๐๗/ ๙๔๗

กรมอนามัย
เลขรับ ๑๒๕๖๒
วันที่ 22 ก.พ. 2564
เวลา ๑๖.๒๕ น.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
๙๖๒ ถนนกรุงเกษม กรุงเทพฯ ๑๐๑๐๐

ห้องรองปลัดกระทรวงฯ
บ.พ.ย.ก. ธรรมวุฒิ
เลขรับ ๑๓๓๖
วันที่ ๑๘ ก.พ. ๒๕๖๔
เวลา ๑๖.๕๗ น.

๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔

เรื่อง แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๓

เรียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

อ้างถึง หนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ. ๐๙๐๕.๐๒/๖๗ วันที่ ๘ มกราคม ๒๕๖๔

ตามที่ กระทรวงสาธารณสุข ขอให้สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พิจารณาเรื่อง แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๓ ของกระทรวงสาธารณสุข ตามแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ เพื่อเข้าสู่การพิจารณาของ คณะรัฐมนตรี ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักงาน ฯ ได้พิจารณาแล้ว มีความเห็นดังนี้

๑. แผนปฏิบัติการด้านการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศด้านสาธารณสุข ระยะที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๔ - ๒๕๗๓ เป็นแผนระดับ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๖๐ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบ ในการขับเคลื่อนและบูรณาการการดำเนินงานเพื่อสร้างความเข้มแข็งของระบบสาธารณสุข เสริมสร้างศักยภาพ ในการจัดการต่อความเสี่ยงด้านสุขภาพอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) และยังเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายและประเด็นการพัฒนาในแผนแม่บทภายใต้ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ และแผนปฏิบัติการอื่นที่เกี่ยวข้อง กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงในการแสดงความมุ่งมั่นของประเทศในการจัดส่งข้อกำหนดการมีส่วนร่วม ที่ประเทศกำหนดฉบับปรับปรุง (Thailand Updated "Nationally" Determined Contribution) โดยสาขา สาธารณสุขเป็น ๑ ใน ๖ สาขา ที่ประเทศไทยให้ความสำคัญและต้องการได้รับการสนับสนุนในการดำเนินการ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

๒. กระทรวงสาธารณสุข ได้จัดทำแผนปฏิบัติการ ฯ ฉบับนี้ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ โดยได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แห่งชาติแล้ว ซึ่งในแนวทางการจัดทำแผนระดับที่ ๓ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๖๓ ได้กำหนดว่า กรณีเป็นการดำเนินการจัดทำแผนผ่านกลไกทางบริหาร หากมีความจำเป็นต้องจัดทำแผน ให้ดำเนินการจัดทำแผน โดยมีสาระสำคัญของแผนอย่างน้อยตามหลักเกณฑ์ที่สำนักงาน ฯ กำหนด ทั้งนี้ เมื่อแผน ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการระดับชาติหรือผู้มีอำนาจในการอนุมัติแผนแล้ว ให้หน่วยงานดำเนินการนำเข้า แผนในระบบ eMENSRC ตามที่สำนักงาน ฯ กำหนด แล้วถือว่าเป็นการประกาศใช้แผนปฏิบัติการ ฯ โดยไม่จำเป็นต้อง นำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา โดยสำนักงาน ฯ จะได้รวบรวมและเสนอคณะรัฐมนตรีเป็นเรื่องเพื่อทราบโดย เป็นมติคณะรัฐมนตรี ต่อไป

/๓. อย่างไรก็ตาม...

๓. อย่างไรก็ตาม สำนักงาน ฯ มีข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการ ฯ ดังนี้

๓.๑ ควรมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์ อันจะช่วยสนับสนุนเป้าหมายและตัวชี้วัดให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการ ฯ ทั้งนี้ ควรมีการกำหนดระยะเวลาในการดำเนินโครงการ ระบุหน่วยงานรับผิดชอบหลักและหน่วยงานสนับสนุนที่ชัดเจน รวมถึงงบประมาณและแหล่งที่มาของงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนงานที่ระบุไว้ ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความชัดเจนในการดำเนินงาน

๓.๒ ควรมีการนำเสนอข้อมูลในส่วนบทที่ ๒ สถานการณ์ผลกระทบต่อสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ที่แสดงให้เห็นถึงความรุนแรงและความสำคัญของปัญหาอันนำมาซึ่งการกำหนดค่าพื้นฐาน (Baseline) ของตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายในแต่ละประเด็นยุทธศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญ

๓.๓ ในกระบวนการติดตามและประเมินผลโครงการ ได้มีการกำหนดการรายงานการประเมินผลสัมฤทธิ์ในโครงการที่สำคัญเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติและเป็นโครงการสำคัญที่สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศ โดยต้องรายงานต่อคณะกรรมการนโยบายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ ในรอบ ๕ ปี นั้น เนื่องจากสภาวะการณ์ของโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นเพื่อให้เกิดการรายงานเกิดประสิทธิผล จึงควรพิจารณาเพิ่มความถี่ของการรายงาน ฯ ดังกล่าว เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลจากการรายงานไปใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบผลการพิจารณา และดำเนินการประกาศใช้แผนปฏิบัติการ ฯ ตามขั้นตอนที่เกี่ยวข้องต่อไป ทั้งนี้ สำนักงาน ฯ จะดำเนินการรวบรวมแผนนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

๑) เขียน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
เพื่อโปรดทราบและพิจารณา
จะเป็นพระคุณ พินิจธรรม ๒๖๖ กว๑๑

(นางสุทิมิา พันธ์)
ผู้อำนวยการกองกลาง
๑ ๘ ก.พ. ๒๕๖๕

ขอแสดงความนับถือ

(นายตฤชา พิขยพันธ์)
เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๒) ทราบ
 มอบ กวพ ๑.
วณน ธรรมวุฒิ
(นายยงยศ ธรรมวุฒิ)
รองปลัดกระทรวงสาธารณสุข
หัวหน้ากลุ่มภารกิจด้านพัฒนาการสาธารณสุข
ปฏิบัติราชการแทน ปลัดกระทรวงสาธารณสุข
๑ ๙ ก.พ. ๒๕๖๕
กองยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
โทร. ๐-๒๒๘๐-๔๐๘๕ ต่อ ๑๕๐๙
โทรสาร ๐-๒๒๘๐-๐๘๙๒
Email: wannapa@nesdc.go.th

๓) วิมล ธรรมวุฒิ
เพื่อโปรดทราบ
มอบ กค. ๑๖๒๖๖ ๐: เป็นพระคุณ

๒๒ ก.พ. ๕๖
(นายวิโรจน์ วัชรเกียรติศักดิ์)
เลขานุการกรม

๔) มอบ - กค.
- กค.

(นายสุวรรณชัย วัฒนาอิงเจริญชัย)
อธิบดีกรมอนามัย 23 ก.พ. 2564

ร.พ. ยงมต

วณน ธรรมวุฒิ

๒๓ ก.พ. ๕๖

มอบงาน CC
- กค ๑ ๕๖
- ๖๖/๒๖ ม.๑๖.
- ๑๓ ก.พ. ๒๕๖๕
๒๓ ก.พ. ๕๖ ✓ ๒๓/๒/๕๖

ผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สุวรรณชัย วัฒนายิ่งเจริญชัย	อธิบดีกรมอนามัย
นายแพทย์ดนัย ธีวันดา	รองอธิบดีกรมอนามัย

บรรณาธิการ

นางนภพรรณ นันตพงษ์	ผู้อำนวยการกองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
--------------------	---------------------------------------

คณะผู้จัดทำ

นางสาวเบญจวรรณ ธวัชสุภา	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นางสาวกรวิภา ปุณณศิริ	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นางสาวนาฏอนงค์ เจริญสันติสุข	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นายปรกโมทย์ เสพสุข	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นางสาวมธุรส ครองชื่น	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นางสาวกุลสตรี ชัชวาลกิจกุล	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
นางสาวอภิญา พึ่งประยูร	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ

ผู้ประสานงาน

นางสาวลัดดา พิมจัน	กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
--------------------	----------------------------

กองประเมินผลกระทบต่อสุขภาพ
กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
โทรศัพท์ 0-2590-4363 โทรสาร 0-2590-4356
website : <http://hia.anamai.moph.go.th>